

**ÖZEL VE KAMU SERMAYELİ BANKALARIN
YAYIMLADIKLARI ENTEGRE RAPORLARIN SERMAYE
ÖĞELERİ BAZINDA KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK
İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hasan Hüseyin GÖKOĞLU

Kütahya – 2020

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ÖZEL VE KAMU SERMAYELİ BANKALARIN YAYIMLADIKLARI
ENTEĞRE RAPORLARIN SERMAYE ÖĞELERİ BAZINDA
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ**

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Kadir TUTKAVUL

Hazırlayan:
Hasan Hüseyin GÖKOĞLU

Kütahya – 2020

Kabul ve Onay

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan..... (İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Kadir TUTKAVUL

Üye..... (İmza)

Prof. Dr. Orhan ELMACI

Üye..... (İmza)

Doç. Dr. Ayşenur Tarakçıoğlu ALTINAY

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Prof. Dr. Şahmurat ARIK

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Yayımladıkları Entegre Raporların Sermaye Öğeleri Bazında Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

...../...../2020

Hasan Hüseyin GÖKOĞLU

Özgeçmiş

28 Temmuz 1995 tarihinde Hatay'da doğdu. İlköğrenimini Aktepe İlköğretim okulunda tamamladı. 2013 yılında Hassa Anadolu Lisesi'nden mezun oldu. 2014 yılında başladığı Dumlupınar Üniversitesi İşletme Bölümü'nden 2018 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda Muhasebe ve Denetim alanında yüksek lisans öğrenimine başladı.

ÖZET

ÖZEL VE KAMU SERMAYELİ BANKALARIN YAYIMLADIKLARI ENTEĞRE RAPORLARIN SERMAYE ÖĞELERİ BAZINDA KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ

GÖKOĞLU, Hasan Hüseyin
Yüksek Lisans Tezi, İşletme Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kadir TUTKAVUL
Aralık, 2020, 134 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'nin finans sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların ve kamu sermayeli bankaların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin belirlemiş olduğu sermaye öğelerinin ve bu sermaye öğelerine özgü kriterlerin yıllar itibarıyla nasıl ve hangi yönde gelişme kaydettiklerini karşılaştırarak ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında; dört özel sermayeli banka, iki kamu sermayeli bankanın 2016-2019 yılları arasında yayımlamış oldukları entegre raporları analiz edilmiştir. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda ilk olarak analize tabi bankalar için entegre raporlama skorları hesaplanmıştır. Bu hesaplamalara göre analizler gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda; özel sermayeli bankalarda entegre raporlama skoru yıllar ilerledikçe gözle görülür bir oranda artış gösterdiği görülmüştür. Kamu sermayeli bankalar sadece 2019 yılında entegre rapor hazırladığı için yıllara göre herhangi bir karşılaştırma yapılamamıştır. Sermaye öğeleri kapsamında 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemin ortalaması karşılaştırıldığında özel sermayeli bankaların doğal sermayeye, kamu sermayeli bankaların ise üretilmiş sermayeye ilk sırada önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca daha tutarlı bir karşılaştırma olması amacıyla sadece 2019 yılı kapsamında da karşılaştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Entegre Raporlama, Sermaye Öğeleri, Sermaye Öğeleri Kriterleri, Kamu Sermayeli Bankalar, Özel Sermayeli Bankalar

ABSTRACT**A COMPARATIVE REVIEW OF THE INTEGRATED REPORTS PUBLISHED
BY PRIVATE AND PUBLIC BANKS ON THE BASIS OF THE CAPITALS**

GÖKOĞLU, Hasan Hüseyin
Master Thesis, Department of Business Administration
Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Kadir TUTKAVUL
December, 2020, 134 Pages

This research aims to reveal how and in which direction the capitals, belonging to the private banks and public banks within the financial sector in Turkey, and capital units determined by the International Integrated Reporting Framework, and the criteria specific to these capitals have made progress through the years by comparing them. Within the research scope, integrated reports published by four private banks and two public banks between the years 2016 and 2019 have been analyzed. The content analysis method was used in the research. In this context, first of all, integrated reporting scores were calculated for the banks subject to analysis. Analyses were carried out through the calculated integrated reporting scores. As a result of the conducted analyses, it was observed that the integrated reporting score in private banks had increased significantly over the years. Since public banks prepared integrated reports only in 2019, no comparison could be made according to years. Within the capitals' scope, when comparing the averages of the four-year period between the years 2016 and 2019, it was concluded that private banks attach importance to natural capital in the first place and public banks to manufactured capital. In addition, another comparison was made only within the scope of 2019 for comparison to be more consistent.

Keywords: Integrated Reporting, Capitals, Capitals Criteria, Public Banks, Private Banks

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ENTEĞRE RAPORLAMA VE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. ENTEĞRE RAPORLAMANIN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI	5
1.1.1. Entegre Raporun Tanımı	5
1.1.2. Entegre Raporun Amacı	7
1.1.3. Entegre Raporun Kapsamı.....	7
1.2. ENTEĞRE RAPORUN GELİŞİM SÜRECİ.....	8
1.2.1. Entegre Raporun Dünyadaki Gelişimi	8
1.2.2. Entegre Raporun Türkiye’deki Gelişimi	12
1.3. ENTEĞRE RAPORLAMAYA DUYULAN İHTİYAÇ VE SAĞLADIĞI FAYDALAR.....	13
1.3.1. Entegre Raporlamayı Hazırlayan Kuruluşlara Sağlayacağı Faydalar	14
1.3.2. Entegre Raporlamanın Bilgi Kullanıcılarına Sağlayacağı Faydalar	17
1.4. ENTEĞRE RAPORLAMANIN DİĞER RAPORLARLA İLİŞKİSİ	18
1.5. ENTEĞRE RAPORLAMA İLE İLGİLİ KURULUŞLAR.....	20
1.5.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (The International Federation of Accountants - IFAC).....	20
1.5.2. Sürdürülebilirlik için Muhasebe Projesi (The Prince’s Accounting for Sustainability Project - A4S).....	21
1.5.3. Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (The Integrated Reporting Committee (IRC) Of South Africa)	21
1.5.4. Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting İnitiation - GRI)	22

1.5.5. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council – IIRC).....	23
1.5.6. Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA)	24
1.5.7. Güney Afrika Yönetim Enstitüsü (Institute of Directors in Southern Africa – IoDSA)	24

İKİNCİ BÖLÜM

ENTEĞRE RAPORLAMANIN TEORİK BİLEŞENLERİ

2.1. ENTEĞRE RAPORLAMANIN DEĞER YARATMA SÜRECİ VE KURAMSAL İFADELERİ.....	27
2.1.1. Entegre Düşünce	27
2.1.2. Değer Yaratma	28
2.1.3. Değer Kavramı.....	29
2.1.4. Değer Yaratma Süreci	30
2.1.5. Değerin Ölçülmesi	31
2.2. ENTEĞRE RAPORLAMA KILAVUZ İLKELERİ	32
2.2.1. Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim.....	33
2.2.2. Bilgiler Arası Bağlantı	33
2.2.3. Paydaşlarla İlişkiler	34
2.2.4. Önemlilik	34
2.2.5. Kısa ve Öz Olma	35
2.2.6. Güvenilirlik ve Eksiksizlik	36
2.2.7. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	36
2.3. ENTEĞRE RAPORLAMA ÇERÇEVESİ	37
2.3.1. Sermaye Ögeleri.....	37
2.3.1.1. Finansal Sermaye	38
2.3.1.2. Üretilmiş Sermaye	38
2.3.1.3. Fikri Sermaye	39
2.3.1.4. İnsan Sermayesi.....	40
2.3.1.5. Sosyal ve İlişkisel Sermaye.....	40
2.3.1.6. Doğal Sermaye	41
2.4. ENTEĞRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ.....	41
2.4.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre	42
2.4.2. Kurumsal Yönetim	42
2.4.3. İş Modeli.....	43
2.4.4. Riskler ve Fırsatlar	44

2.4.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı	44
2.4.6. Performans	45
2.4.7. Genel Görünüş	45
2.4.8. Hazırlık ve Sunum Temeli.....	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ENTEĞRE RAPORLAMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR TARAMASI

3.1. LİTERATÜRDE YER ALAN ENTEĞRE RAPORLAMA ÇALIŞMALARI.....	49
---	-----------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL VE KAMU SERMAYELİ BANKALARIN YAYIMLADIKLARI ENTEĞRE RAPORLARIN SERMAYE ÖGELERİ BAZINDA KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ

4.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	61
4.1.1. Araştırmanın Önemi.....	61
4.1.2. Araştırmanın Amacı.....	61
4.1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	61
4.1.4. Araştırmanın Verileri	65
4.1.5. Araştırmanın Yöntemi.....	65
4.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	71
4.2.1. Entegre Raporlama Skorlarının Betimsel İstatistik Değerleri	72
4.2.2. Entegre Raporlama Skorlarının Genel Değerlendirilmesi.....	74
4.2.3. Özel Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Değerlendirilmesi	82
4.2.4. Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Değerlendirilmesi	88
4.2.5. Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılmalı Analizi.....	96
4.2.6. Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı Kapsamında Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılmalı Analizi.....	104

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	110
EKLER	118
KAYNAKÇA.....	125
DİZİN.....	132

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1: Entegre Raporlamaya Duyulan İhtiyacı Yaratan Eğilimler.....	14
Tablo 2.1: Entegre Raporlama Çerçevesi Klavuz İlkeleri.....	32
Tablo 2.2: Entegre Raporlama İçerik Öğeleri.....	41
Tablo 3.1: Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları.....	49
Tablo 4.1: Analize Konu Edilen Özel Bankalar ve Kapsadıkları Rapor Tarihleri.....	62
Tablo 4.2: Analize Konu Edilen Kamu Bankaları ve Kapsadıkları Rapor Tarihleri.....	64
Tablo 4.3: Skorların Açıklanması.....	67
Tablo 4.4: Sermaye Öğeleri Kriter Sayısı.....	69
Tablo 4.5: Sermaye Öğelerinin Kriterleri.....	70
Tablo 4.6: Bankaların Maksimum Entegre Raporlama Skorları.....	72
Tablo 4.7: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarıyla İlgili Betimsel İstatistik Değerleri.....	72
Tablo 4.8: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları.....	74
Tablo 4.9: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Sermaye Öğeleri Açıklama Kriterlerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranları	76
Tablo 4.10: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalama Skorları.....	78
Tablo 4.11: Özel Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları.....	82
Tablo 4.12: Özel Sermayeli Bankaların Sermaye Öğeleri Açıklama Kriterlerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranları.....	83
Tablo 4.13: Özel Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalama Skorları.....	85
Tablo 4.14: Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları.....	88
Tablo 4.15: Kamu Sermayeli Bankaların Sermaye Öğeleri Açıklama Kriterlerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranları.....	90
Tablo 4.16: Kamu Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalama Skorları.....	92

Tablo 4.17: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması.....	96
Tablo 4.18: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Sermaye Öğelerinin Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranlarının Karşılaştırılması.....	98
Tablo 4.19: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	100
Tablo 4.20: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların İlk Sırada Önem Verdikleri Ortak ve Farklı Kriterler.....	101
Tablo 4.21: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı İtibarıyla Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması.....	104
Tablo 4.22: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı İtibarıyla Sermaye Öğeleri Karşılama Oranlarının Karşılaştırılması.....	106
Tablo 4.23: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı İtibarıyla Sermaye Öğeleri Kriterlerinin Karşılaştırılması.....	107
Tablo 4.24: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı İtibarıyla İlk Sırada Önem Verdikleri Ortak ve Farklı Kriterler.....	108

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1: Kurumsal Raporlamadan Entegre Raporlamaya Geçiş.....	9
Şekil 1.2: Entegre Raporlamanın Faydaları (%).....	16
Şekil 2.1: Değer Katmanları.....	29
Şekil 2.2: Firma Değerinin Oluşumu Sırasında Finansal ve Finansal Olmayan Metriklerin İlişkisi.....	30
Şekil 2.3: Değer Yaratma Süreci.....	31
Şekil 2.4: Sermaye Öğeleri.....	37
Şekil 4.1: Entegre Raporlamada Sermaye Öğeleri Göstergelerini Temsil Eden Kriterlerin Tespit Aşamaları.....	68
Şekil 4.2: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları.....	75
Şekil 4.3: Özel Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları.....	82
Şekil 4.4: Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları.....	89
Şekil 4.5: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması.....	97
Şekil 4.6: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması.....	105

KISALTMALAR LİSTESİ

AR-GE	Araştırma Geliştirme
A4S	Sürdürülebilirlik Muhasebesi Projesi
BIST	Borsa İstanbul
ERTA	Entegre Raporlama Türkiye Ağı
EY	Ernst & Young
GRI	Global Reporting Initiative (Küresel Raporlama Girişimi)
IFAC	The International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
IIRC	International Integrated Reporting Council (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi)
SKD	İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
TKYD	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
TÜSİAD	Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri

TEZ METNİ

GİRİŞ

Dünya üzerinde yaşanan krizler ve birçok olumsuz olaylar nedeniyle yatırımcıların bilgi ihtiyacı değişmiştir. Değişen bilgi ihtiyacını karşılamada geleneksel raporlama yetersiz kalmıştır. Bu nedenle yeni bir raporlama türü olan entegre raporlama ortaya çıkmıştır. Geleneksel raporlama çeşitlerinde finansal bilgiler ve finansal olmayan bilgiler farklı farklı raporlar aracılığıyla hazırlanmıştır. Entegre raporlama ile birlikte finansal ve finansal olmayan bilgiler birleştirilerek ve aralarındaki ilişki ortaya konularak ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda tek bir rapor oluşturulmuştur. Bu durum yatırımcıların geleceğe yönelik olarak fırsatları ve tehditleri tek raporda görebilmesini sağlamıştır.

Entegre raporlama dünyada ilk olarak 1994 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki kuruluşlar tarafından hazırlanmıştır. Güney Afrika Cumhuriyeti, kuruluşlarına entegre raporlamayı zorunlu hale getirmiştir. Entegre raporlama hazırlamayan kuruluşların ise neden hazırlamadığının açıklanması istenmiştir. Bu sayede günümüze kadar entegre raporlamayı en çok hazırlayan ülke Güney Afrika Cumhuriyeti olmuştur. Güney Afrika Cumhuriyeti'nden sonra entegre raporlamayı en çok hazırlayan ülkeler; Hollanda, Brezilya ve Avustralya olmuştur. Bu ülke hükümetlerinin, piyasalarının ve borsalarının almış oldukları sorumluluklar entegre raporlamayı benimsetmeye çalıştığı için böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Entegre raporlamanın dünyada daha iyi sonuçlar ortaya çıkarabilmesi amacıyla 2010 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurulmuştur. Bu kuruluşun yaptığı faaliyetlerle birlikte, 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi meydana getirilmiş ve tüm kuruluşlar bu çerçeveye ve yapısına göre entegre rapor hazırlamıştır. Türkiye'de Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ve İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) kuruluşlarının işbirliği ile 2011 yılında entegre raporlama çalışmaları başlamıştır. Çalışmalar sonucunda, entegre raporlamayı daha kapsamlı tanıtmak, piyasadaki kuruluşların entegre raporlamaya olan ilgisini ve bilgisini arttırmak amacıyla 2015 yılında Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmuştur.

Entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan bilgiler arasında bağlantı kurularak ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda geleceğe yönelik olarak paydaşların

yararına kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratma sürecidir. Entegre raporlama çerçevesinin amacı, kuruluşların değer yaratmak için entegre raporda kullandığı bilgileri açıklamaktır. Bunun yanı sıra bir diğer amacı ise, entegre raporun genel içeriğini düzenleyen klavuz ilkelerine ve içerik öğelerine uymaktır. Çerçeve'nin içeriğinde temel olarak; sermaye öğeleri, değer yaratma süreci, klavuz ilkeleri ve içerik öğeleri yer almaktadır. Bu araştırmada, çerçevinin belirlemiş olduğu sermaye öğelerine odaklanılarak araştırma yapılmıştır.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'nin finans sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların ve kamu sermayeli bankaların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin belirlemiş olduğu sermaye öğelerinin ve bu sermaye öğelerine özgü kriterlerin yıllar itibarıyla nasıl ve hangi yönde gelişme kaydettiklerini karşılaştırarak ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, içerik analizi yöntemiyle Türkiye'de çalışmalarına devam eden dört özel sermayeli, iki kamu sermayeli bankanın 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemde yayımladıkları entegre raporları incelenmiştir. Araştırma, Türkiye'de kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların hazırlamış oldukları entegre raporlarının içeriğinde yer alan sermaye öğelerinden ve sermaye öğelerine özgü açıklama kriterlerinden hangilerine ilk sırada önem verdiklerinin tespit edilebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırma, giriş ve sonuç bölümleri dışında dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusundan, amacından, öneminden ve kapsamından bahsedilmiştir. Birinci bölümde, entegre raporlama ile ilgili kavramlardan, entegre raporlamanın dünyadaki ve Türkiye'deki gelişiminden, faydalarından ve entegre raporlamayla ilgili kuruluşlardan bahsedilmiştir. İkinci bölümde, entegre raporlamanın değer yaratma süreci belirtilmiş, klavuz ilkeleri, sermaye öğeleri ve içerik öğeleri tek tek açıklanarak tanımları yapılmıştır. Üçüncü bölüm, literatürde entegre raporlama konusuyla ilgili yapılmış araştırmaları içermektedir. Dördüncü bölüm uygulama bölümü olarak belirlenmiştir. Kamu ve özel sermayeli bankaların entegre raporları içerik analizi yöntemiyle değerlendirilerek entegre raporlama skorları hesaplanmıştır. Elde edilen skorlar kamu ve özel sermayeli banka bazında karşılaştırılarak yıllara göre değişimi ortaya çıkarılmıştır. Hangi banka grubunun hangi sermaye öğesinde ve hangi sermaye öğesi kriterlerinde üstün veya zayıf oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç bölümünde ise, kamu sermayeli bankalardan ve özel sermayeli bankalardan elde edilen

bulgular değerlendirilmiştir. Değerlendirme neticesinde, kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların ilk sırada önem verme açısından sermaye öğelerinde ve sermaye öğeleri açıklama kriterlerinde ortak ve farklı yönlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLAMA İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. ENTEGRE RAPORLAMANNIN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

1.1.1. Entegre Raporun Tanımı

Entegre raporun tanımı birçok kurum, kuruluş ve kişiler tarafından yapılmıştır. Bu tanımlara ait bilgiler aşağıda verilmektedir.

Entegre raporlamaya liderlik eden Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) entegre raporlamayı “*Bir entegre rapor bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağını kısa ve öz bir şekilde bildirilmesidir*” olarak tanımlanmıştır (IIRC, 2013: 7). Diğer bir liderlik yapan kuruluş olan King Raporunda ise organizasyonun finansal ve finansal olmayan performansının kapsayıcı ve tamamlayıcı sunumu olarak ifade edilmektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 42). Entegre raporlama, finansal bilgiler ve finansal olmayan bilgilerin ideal olarak ilişkisini gösteren iki bilgi türü arasında ne kadar iyi bir performans olduğunu analiz eden ekonomik, sosyal ve yönetimsel sorunların giderilmesini sağlayan bilgileri tek bir belgede toplayan raporlama türüdür (Eccles ve Serafeim, 2011: 71-72). Dünya üzerinde her şeyin serbest bir şekilde dolaşmaya başlamasıyla beraber ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda birçok değişiklik meydana gelmiştir. Kuruluşların bu değişikliklerden ne derece etkilendikleri entegre raporlar yardımıyla görülebilmektedir (Şimşek ve Terim, 2020: 329). Finansal muhasebede gelişme kaydedebilmek için ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarla ilgili olan konuların birbirleri arasındaki ilişkiyi ön plana çıkararak bütün paydaşların yararına olacak faaliyetlerde bulunmak gerekmektedir (Güldoğan, 2020: 59). Farklı bir kaynakta ise entegre raporlama, toplumu ilk sırada gözeterek onun yararına faaliyetleri finansal bilgileri ve finansal olmayan bilgileri birleştirerek kuruluşun geleceğe yönelik politikalarını açıklayan raporlamadır (Borsa İstanbul, 2014: 38).

Aslında çok kapsamlı olan entegre raporlar bugün ve gelecekte işletmenin değer yaratmayı nasıl yapabileceği ile ilgilidir (Topçu ve Korkmaz, 2015: 3). Entegre raporlama sermaye ögelerinin belirlenmiş olan stratejilere ulaşabilmek için tahsil edilmesi ve hem işletmeye hem topluma hem de çevreye faydaları gösterir (Yüksel, 2017: 34). Kısaca entegre raporlama, finansal faaliyetleri ve finansal olmayan

faaliyetleri birleştirerek rapor oluşturmaktır (Karđın, Aracı ve Aktaş: 2013: 31). Ama birleştirilip bırakılmamalıdır. Entegre raporlama finansal ve finansal olmayan bilgiler arasında bağlantı kurularak kuruluşların faaliyetlerinde sũrdũrũlebilir bir anlayış sağlamaktadır. Bu durum yatırımcılar tarafından olumlu karşılanmaktadır (Altun, 2018: 40). Entegre raporlamada gelecekteki gelişmelerin sistematik ve titiz bir araştırma yaklaşımı ile yapılması gereklidir. İlgili sonuçları ve gũrũřleri toplayan ve dũzenleyen kişilerin alanında uzman olan kişiler tarafından yapılması gerekmektedir (Perego, Kennedy ve Whiteman: 2016: 54). Entegre raporlama kuruluşların belli başlı departmanları ile değil bũtũn departmanları ile işbirliği halinde hazırlanmalıdır. ũnkũ entegre raporlamada tũm kuruluşu ilgilendiren bilgiler bulunmaktadır (Őztũrk ve Tasasız, 2020: 449). Bakıldığında entegre rapor hakkında birçok tanım yapılmaktadır. Bu tanımlar farklı farklı olsa dahi sonuçta aynı dũřũnceleri kapsamaktadır. Entegre rapor; tek rapor, tũmleřik rapor ve bũtũnleřik rapor gibi başka isimlerle gũndeme gelmektedir. Entegre raporun temelinde ũ kavram bulunmaktadır. Bunlar (Adefolami, 2015):

- **Organizasyon ve diğerleri için değer yaratma:** Kuruluşun alışmaları, çevresi ile ilgili faaliyetleri ve ilişkileri çeşitli sermayelerin girdileri ve ıktıları kuruluşun değer yaratma yeteneğini etkilemektedir.
- **Sermaye geleri:** Kuruluşun sũrdũrebilirliđini devam ettirebilmek için kullandığı kaynaklardır. Finansal, ũretilmiř, entelektũel, insan, doğal, sosyal ve ilişkisel sermaye adı altında altı tanedir. Bununla birlikte sermaye ögelerinin entegre raporun hazırlanmasında hepsinin kullanılması zorunlu değildir. Kuruluşun odak noktası yaptığı işlerle ilgilidir
- **Değer yaratma sũreci:** Kuruluşun değer yaratmak amacıyla sermaye ögelerini iş modelinden geçirerek çıktı yani değer elde etmesidir.

İyi benimsenen ve uygulanan bir entegre rapordan öncelikle hissedarlar, çalışanlar ve kredi verenler olmak ũzere mũřteriler, yasa koyucular, politika yapıcılar iş ortakları, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, ũniversiteler olmak ũzere tũm paydaşlara katkısı olmaktadır (Elmacı ve Sevim, 2017: 24).

1.1.2. Entegre Raporun Amacı

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyinin 2013 yılında hazırlamış olduğu Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre bir entegre raporun amacı, finansal kaynak aktaran kişilere veya kurumlara bir organizasyonun belirli süre içerisinde ne şekilde değer yaratacağını belirtmektedir. Bundan dolayı hem finansal hem sosyal hem de çevresel konularda bilgiler barındırmaktadır (IIRC, 2013: 7). Birçok konu hala tartışmalı olduğu için entegre raporlamanın amacı hakkında merkezi bir fikir birliğine varılamamıştır (Perego, Kennedy ve Whiteman: 2016: 53). Ayrıca entegre raporun amaçları altı noktada toplanmıştır (Elmacı ve Sevim, 2017: 22):

- Paydaşlara karşı şeffaflık ve hesap verilebilirlik kavramlarını benimsetmek
- Finansal sermaye sağlayan taraflara yatırım kararları için kaliteli bilgi sağlamak
- Herkes tarafından anlaşılabilir bir raporlamayı benimsetmek ve yaygınlaştırmak
- Organizasyonun değer yaratma kabiliyetini olumlu veya olumsuz yönde etkileyen tüm unsurları kapsamlı bir şekilde meydana getirmek
- Sermaye ögelerini daha hesap verilebilirlik hale getirmek ve yönetme gücünü ortaya çıkarmak
- Bütünleşik düşünce yapısıyla kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma, harekete geçme ve karar verme kavramlarına önyak olma, organizasyonun tüm paydaşları ile iyi bir iletişim ağını oluşturmak.

Her ne kadar entegre raporlama bir sürdürülebilirlik raporu olarak tasarlanmamışsa da amacı sürdürülebilirlik konularına ve entegre düşünceye açıktır (Stacchezzini, Melloni ve Lai, 2016: 103). Kuruluşlar entegre raporlama çerçevesine uygun bir şekilde hazırlık yaptıkları takdirde işletmeye ve topluma yararlı faaliyetler ortaya çıkaracaktır. Bu sayede kuruluşların sürdürülebilir kalkınma amaçlarını yerine getirebilmesinde kolaylık sağlanmış olacaktır (Dereköy, 2018: 592).

1.1.3. Entegre Raporun Kapsamı

Entegre raporun kapsamı, kuruluşun ilgili ve önemli gördüğü konulara göre belirlenmektedir. Kuruluşun değer yaratma sürecini etkileyen çevresel, sosyal ve

yönetimsel unsurlar (risk ve fırsat, güçlü ve zayıf yönler, tehditlere) ele alınmaktadır. Bu ele alınan unsurların hangileri ne ölçüde kuruluşun değer yaratma yeteneğine yani sermaye ögelerindeki artışa, azalışa veya dönüşüme ne kadar etkisi olduğu tespit edilir. Kuruluşun stratejisine, performansına, kurumsal yönetimine ve beklediği düşüncelere olan etkisi ön planda tutularak oluşturulmaktadır (IIRC, 2013: 20-21).

1.2. ENTEGRE RAPORUN GELİŞİM SÜRECİ

1.2.1. Entegre Raporun Dünyadaki Gelişimi

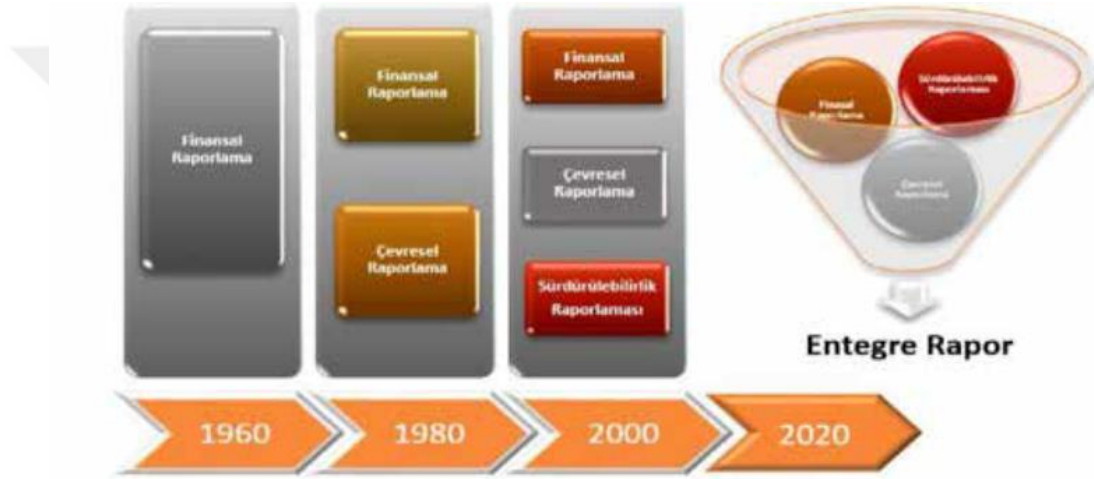
Tarımsal faaliyetlerin sonucunda finansal kayıtlar başlamıştır. Bu finansal kayıtlar yaşanan Büyük Buhran ile birlikte yatırımcılarda kuruluşlara karşı güvensizlik oluşturmuştur. Böylece ABD’de 1930 yılında bazı kurumların finansal kayıtlarını yapması zorunlu hale getirilmiştir. Kuruluşlar finansal bilgilerini paydaşlarına şeffaf bir şekilde aktardığı takdirde paydaşlarının kuruluşu olan güveninde artış meydana gelmiştir. Bu durumu fark eden başka ülkelerde finansal raporlamayla ilgili çeşitli değişikliklere giderek dünyada finansal raporlamanın hızla artmasında etkili olmuşlardır (Tarakcioğlu Altınay, 2016: 56). Çoğu ülke kendine özgü ama kalıp olarak benzerlikte yasa ve standart çıkartmış, bunun sonucunda ülkeler arasında raporlama anlayışında farklılıklar oluşmuştur (Köse ve Çetinel, 2017: 162-163).

Küresel olarak ticaret antlaşmalarının yapılabilmesi ve yatırım yapan insanların doğru bir bakış açısı ile karşılaştırma yapmasının sağlanabilmesi için 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi aracılığıyla Uluslararası Muhasebe Standartları meydana getirilmiştir. Meydana getirilen standartlar 2001 yılında revize edilerek pek çok ülke tarafında kullanılabilecek bir raporlama dili şeklinde anlaşılan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ismini almıştır (Büdeyri ve Kısa, 2016: 183). Küresel anlamda gerçekleşen sorunlar, finansal bilgilerin ve finansal olmayan bilgilerin birleştirilmesi esasına dayanarak bilgiler arası bağlantı olmasına açık bir raporlama düzeninin ortaya çıkarılması gereksinimini meydana getirmiştir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 917).

1980’li yıllardan başlayarak kurumsal raporlamada gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Finansal tabloların tek başına işletmelerin gerçek durumlarını göstermede

eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden sosyal ve çevresel faktörlerinde öne çıkarılması gerektiği anlaşılmıştır. Böylece yönetimin açıklamalarına finansal tablolar ile çevresel ve sosyal raporlarda eklenmiştir (Aydın, 2015: 21). 2001-2006 yılları arasında finansal olmayan raporlama ile ilgili pek çok faaliyetin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu neticede 2007 ve sonraki yıllarda kuruluşlar kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik raporları oluşturmaya başlamışlardır (Işğüden Kılıç, 2018: 33). Aşağıdaki şekilde entegre raporlamanın nasıl bir süreçten geldiği anlatılmıştır.

Şekil 1.1: Kurumsal Raporlamadan Entegre Raporlamaya Geçiş

Kaynak: Güney, 2018: 618

Kuruluşlardaki sürdürülebilir kalkınma konularına artan ilgiyle birlikte sürdürülebilirlik raporlamanın son yirmi yılda gelişmesi ve entegre raporlamanın sürdürülebilirlik raporlamasında bir atılım yapmaya yarayacak araç olarak kabul edilir (Stacchezini, Melloni ve Lai: 2016: 165). Sürdürülebilirlik raporları, kuruluşlarda ekonomik, sosyal ve çevresel konularda birçok bilgi bulunmaktadır. Ancak yer alan bu bilgi türleri arasında herhangi bir bağlantı kurulamamıştır. Paydaşların bu bilgi türlerini biraraya getirebilmesi çok güçtür. Fakat bir konuda gerçekleşen faaliyetlerin diğer konulara olan etkisi kaçınılmazdır. Bu yüzden ekonomik, sosyal ve çevresel konulardaki bilgilerin birbirine bağlanması gerekmektedir. Bu gereklilik sayesinde ise entegre raporlama fikri ortaya çıkmıştır (Tutkavul, 2019: 120-121). Entegre raporlamanın alt yapısı iki çok önemli düşünce üzerine inşa edilmiştir. Bunlardan birincisi kuruluşların mal ve hizmette bulunduğu insanlara yani müşterilerine yönelik

insan sermayesi, maddi olmayan varlıklar ve yeniliklerle alakalı pay sahibi üzerinde ilgi uyandıran bilgileri muhasebenin standartlarını baz alarak raporlaması ve finansal raporlara katılması zorunluluğudur. İkinci olarak ise paydaşlara sunmak gerekliliği olan sosyal, çevresel ve yönetim ile ilgili durumların bilgilerini kapsayan sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması olarak ortaya çıkan raporların ihtiyaç haline gelmesidir (Eccles ve Serafeim, 2011b: 74).

Entegre raporlamanın dünyada gelişimi 1994 yılında Güney Afrika'nın yeni başkanı Nelson Mandela'nın şirketlere olan güveni arttırmak için ve paydaşlara karşı hesap verebilir, şeffaf ve bilgi aktarımını önermiştir. Çünkü paydaşlar güvensizlik olan bir ortamda kuruluştan bilgiler talep etmektedir. Nelson Mandela bu çalışmaları yönetmesi için eski Yargıtay hakimi Mervyn King'i bir komite kurması için görevlendirmiştir. Bu komitenin adı King komitesidir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 41).

Toplamda üç tane olan King raporu şunlardır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 41):

- King I raporu-1994: Kuruluşların finansal olmayan bilgilerini yayınlamasına yöneliktir.
- King II raporu-2002: Raporun paydaşların hepsine yönelik olması gerektiği ve finansal, sosyal ve çevresel konularda da paydaşların bilgilendirilmesi istenmiştir. King II raporunun yayımlanmasının ardından Johannesburg Borsası, borsaya kote olan şirketlerin yıllık raporlarında bu rapordaki prensiplere uydıklarını veya uymadıklarını uymuşlar ise sözel olarak anlatmaları talep edilmiştir.
- King III raporu-2009: Bu raporun çıkış sebebi 2008 yılındaki ekonomik kriz nedeniyle diğer raporların tehditlere, tehlikelere karşı ve paydaşları bilgilendirmede yetersiz kalmasıyla yatırımcılar, toplum ve iş dünyası arasındaki güvensizliği azaltmak için yayımlanmıştır.

Bu gelişmelerin ardından, borsada yer alan tüm kuruluşların entegre rapor hazırlamasını, hazırlamıyor ise neden hazırlamadığının açıklanmasının zaruri hale getirmiştir. Böylece Güney Afrika borsada yer alan kuruluşlara entegre raporu hazırlamayı zaruri yapan ülkeler arasında ilk sırada yer almıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 41). Entegre raporlama hakkında faaliyet gösteren birçok kuruluş olmasına rağmen bu konuya liderlik eden iki esas kuruluş yer almaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama

Konseyi ve Güney Afrika Entegre Raporlama Konseyi düzenli bir şekilde entegre raporlamayı analiz eden asgari düzeyde uygulanması gereken kuralları belirten kuruluşlardır (Abeysekara, 2013: 229).

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyinin hedefi, bir kuruluşa yatırım yapmak isteyen yatırımcıların, işletmelerin uzun vadede ortaya çıkarabileceği durumları analiz edebilmeleri için gereksinim içerisine girdikleri ekonomik, sosyal, çevresel ve yönetsel olarak ortaya çıkarılan bilgilerin işletmelerin kendi uğraşlarıyla entegre bir sistem içinde hangi şartlar altında oluşturulabileceğine dair yolu belirten çerçeve meydana getirmektedir (Arslan ve Özkan, 2018: 36). Entegre raporlamanın şirketler üzerinde yapılması anlayışı ise 2000'li yıllarda birkaç şirketin (Novozymes 2002 yılı, Natura 2002 yılı, Novo Nordisk 2004 yılı) entegre rapor çalışmalarıyla başlamıştır (Öztürk, 2019: 7). Küresel raporlama girişimi (GRI) küresel alanda detaylı detaylı bir sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili çalışmaları meydana getiren kurumdur. 2013 yılının Mayıs ayında Küresel Raporlama Girişiminin dördüncü aşaması yayımlanmıştır. G4 entegre rapor hazırlamak isteyen şirketlere yönelik entegre raporlama kültürünü benimsetmeye çalışan bir klavuzdur (Işgüden Kılıç, 2018: 33).

Entegre raporlamanın bir çerçeveye ihtiyacı olduğu bilinmektedir. Bu çerçeve 2007 yılında sürdürülebilirlik projesi (The Prince's Accounting for Sustainability Project (A4S)) oluşturulmuştur. 2009 yılında A4S formu düzenlenmiş Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ve Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'nun ortak çalışmalarıyla entegre düşüncüyü benimsetmek ve yaygınlaştırmak için 2010 yılının Ağustos ayında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurulmuştur (Alagöz, Allahverdi ve Ortakarpuz 2018: 428). IIRC'nin ilk çalışması belirlenmiş 80 işletmenin önerileri ve paydaşların fikirleriyle ilk taslak 12 Eylül 2011 yılında hazırlanmıştır. Bu taslak bundan iki yıl sonra IIRC çerçevesi olarak standart hale getirilmiştir (Topçu ve Korkmaz, 2015: 7).

Entegre raporlama hakkında gerçekleştirilen analizler sonucunda en çok entegre rapor yayımlayan ülkenin Güney Afrika Cumhuriyeti olduğu belirlenmiştir. Daha sonra ise sıralama Hollanda, Brezilya ve Avustralya şeklinde devam etmektedir. Sıralamanın bu şekilde olmasının nedeni yani entegre raporları sayısının çokluğu hükümetlerin, piyasaların ve borsaların almış oldukları sorumluluklar ve yapmış

oldukları çalışmalar sayesinde entegre raporlamayı benimsetmeye, aşılamaya yönelik faaliyetlerden dolayıdır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 73).

1.2.2. Entegre Raporun Türkiye’deki Gelişimi

Entegre raporlamayı uygulayan işletme sayısı dünyada gittikçe artarken ülkemizde hala yavaş bir seyir halindedir. Ülkemizde finansal rapor hazırlama oranı oldukça yüksekken finansal raporları çevresel raporları ve sosyal raporları yani sürdürülebilirlik raporlarını birleştiren işletme sayısı çok azdır. Türkiye’de entegre raporlamanın önem kazanması, organizasyonların entegre raporlamanın yapılış esasına göre kapsadığı konulara göre rapor oluşturmaları düşüncesiyle organizasyonlara örnek teşkil etmesi amacıyla 2013 yılında Yatırım Ortamı İyileştirilmesi Koordinasyon Kuruluna gönderilip tavsiye beklenen bir rehberin ortaya çıkarılmasını amaç edinen faaliyetin onaylanmasıyla başlamıştır (Aras, vd., 2019: 17).

Türkiye’de entegre raporlamayla ilgili işletmelere eğitim, seminer veren ve yol gösteren ilk çalışma Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ve İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) birlikteliğiyle oluşturulan bir çalışma ekibiyle başlatılmıştır (www.tkyd.org). Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ve İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) ile başlatılan çalışmanın adı Entegre Raporlama Platformudur. Bu platformun hedefi özel ve kamu sektöründeki işletmelerin entegre raporlama entegre raporlamaya karşı ilgisini, farkındalığını ve raporun alanını geliştirmek için uygulamalar yapılmaktadır (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 56). Türkiye sürdürülebilirlik raporlamasında dünya genelinde gerilerde kalırken entegre raporlamanın gelişimiyle ilgili bilgileri dünya geneliyle aynı standartta ve birbirine yakın zaman diliminde izlemiştir. Bu duruma katkı sağlayan SKD ve TKYD kuruluşları olmuştur (Özkul Gökmen, 2013: 71).

Türkiye’de hazırlanan ilk entegre rapor, 2016 yılında Argüden Yönetişim Akademisi olmuştur. Herhangi bir yasal zorunluluk olmamasına karşın entegre raporlamayı benimsemeye çalışan ilk kuruluştur. Entegre raporlamayı destekleyen diğer bir kuruluş ise Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) olmuştur (Yüksel ve Aracı, 2017: 746-747). Böylelikle Türkiye’de bu konuda bir ilk gerçekleştirilerek kar

amacı gütmeyen kuruluşların da entegre rapor meydana getirebileceği görülmüştür. Bu durum kar amacı gütmeyen diğer kuruluşlara öncülük etmektedir (Gacar, 2020: 394).

Entegre raporlamayla ilgili faaliyetler neticesinde 2015 yılı Türkiye için çok önemli gelişmelere sahne olmuştur. Prof. Dr. Güler Aras öncülüğünde Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmuştur. Bu kurumun amacı, Türkiye piyasalarına entegre raporlamayı daha kapsamlı tanıtmak, piyasadaki kuruluşların entegre raporlamaya olan ilgisini ve bilgisini arttırmaktır. Hissedarlar, yatırımcılar, müşteriler gibi tüm iç ve dış çevreyi bir araya getirerek entegre düşüncüyü her birine benimsetmeyi hedeflemektedir (Arslan ve Özkan, 2018: 39).

Türkiye’de kuruluşların entegre raporlama hakkında bilgi düzeyi, düzenleyici ve uygulayıcılar ve sivil toplum kuruluşları için %100 düzeyde iken akademisyenlerin %82’si, yatırımcıların %76’sı, şirketlerin ise %51 düzeylerinde entegre raporlama hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Türkiye’de entegre raporlama yapmak için gereken çalışmaları düzenleyen ve bir bütün içerisinde ele alan birimlere bakıldığında stratejik planlama, yatırımcı ilişkileri, kurumsal iletişim, sürdürülebilirlik birimi/komitesi ve finans departmanının etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye’de entegre rapor gönüllü mü yoksa zorunlu mu olmalıdır diye bir soru sorulduğu zaman %73’lük bir kesim gönüllülüğe dayalı bir görüşü savunurken %27’lik bir kesim ise zorunluluk gerektirdiğini ifade etmektedir (Aras, vd., 2019: 20-28).

1.3. ENTEGRE RAPORLAMAYA DUYULAN İHTİYAÇ VE SAĞLADIĞI FAYDALAR

Sanayileşmenin tarihsel durumuna bakıldığında; geçen yüzyılın yarısına kadar değer yaratmak için fiziksel varlıklar ana unsur olarak ele alınmıştır. Dünya üzerinde paranın, emeğin, sermayenin serbestçe dolaşabilmesiyle yani küreselleşmeyle birlikte ticarete hızlanma yaşanmıştır. Bu durum 20. yy. ortalarında bilgi ile ilgili gelişmelerle ekonominin yeniden düzenlenmesine sebep olmuştur. Burada bilgi maddi olmayan bir varlıktır. İlerleyen dönemlerde maddi olmayan duran varlıkların değerinde artış gözlenmiştir. Sanayi devrimi ile birlikte seri üretim yapılmakta ve üreticiler daha çok üretme hırsına kapılmaktadır. Buna bağlı olarak üreticiler hammaddelerini doğadan plansız bir şekilde kullanımıyla kaynakların azalmasına ve iklimin değişikliğe

uğramasına neden olmaktadır. Dünyadaki kötü gelişmeler şirketlere yatırım yapacak olan yatırımcıları olumsuz etkilemektedir. Fakat şirketler böyle riskleri önlemek için risk yönetimi ve finansal olmayan bilgilerin değerlendirilmesiyle paydaşlarına karşı kapsamlı bilgi verilebilir. 20. yy. ortalarından sonra halka açık şirketlerin yaygınlaşmasıyla piyasalar küresel hale gelmiştir. Bu durum yapılan raporları da küresel olarak değiştirmiştir. Halka açık şirketler finansal olmayan bilgilerini de yayımlayarak yatırım yapacak olan kişilerin doğru ve güncel bir şekilde bilgilendirilmesini amaçlamıştır. Aşağıda entegre rapora duyulan ihtiyacı ortaya çıkaran eğilimler verilmiştir.

Tablo 1.1: Entegre Raporlamaya Duyulan İhtiyacı Yaratan Eğilimler

19. YY – 20. YY Ortaları	20. YY Ortaları – 21. YY	SONUÇ
Maddi duran varlıklar	Maddi olmayan duran varlıklar	- Finansal raporlama yetersiz kaldı - Ölçme, değerlendirme ve dereceleme kavramları değişti.
Sınırlı Üretim	Aşırı üretim	- İklim değişikliği - Kaynak kıtlığı
Bilgi teknolojilerinin yoğunluğu düşük. Teknoloji; üretim, pazarlama, bilgi işlem ve raporlamada kullanılıyor.	Bilgi teknolojileri aşırı yoğun, her alanda kullanımı yüksek	- Bilgi üretme, açıklama ve paylaşma yüksek
Cephe Savaşları	Savaş ve terörizm	- Düzensiz göç - Risk yönetimi - Finansal bilgiler dışındaki tüm boyutlar değerlendiriliyor. - Raporlamalar küresel hale geldi.
Gelir-Sermaye ilişkisi kısıtlı ve ulusal düzeyde	Gelir-sermaye ilişkisi gelişkin ve küresel düzeyde	- Kamu sektörü muhasebesi gelişti. - Entegre raporlama önem kazandı. - Denetim ve raporlama değişti.
Kamu harcamaları kısıtlı	Kamu harcamaları ve borçlanması yüksek	- Yerel düzenlemeler uluslar ötesi entegrasyon temelli.
Ekonomik entegrasyonlar düşük	Ekonomik entegrasyonlar yoğun	

Kaynak: Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi 2013, Entegre Raporlamaya Doğru Değeri Anlatmak 2011 ve EY' nin 2014 bildirisinden uyarlanmıştır.

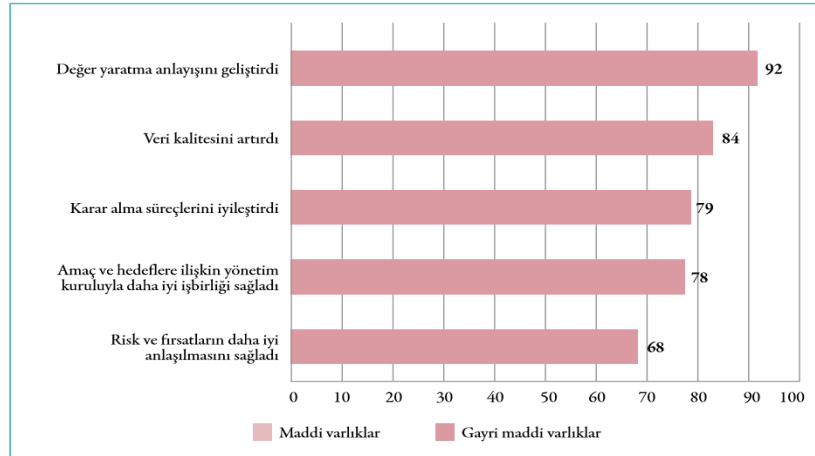
1.3.1. Entegre Raporlamayı Hazırlayan Kuruluşlara Sağlayacağı Faydalar

Entegre raporun işletmeler açısından temel faydası kuruluşların temel amaçlarını değiştirmek olmuştur. Entegre raporla birlikte kısa vadede hissedarlar için

yüksek değer anlayışından uzun vadede kuruluşun tüm paydaşları için yüksek değer anlayışına geçiş olmuştur. Bu anlayışı paydaşlarla iyi ilişkiler kurarak şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde davranarak güven ile ilgili riskleri azaltarak etkili bir kurumsal kültür sağlayarak başarmayı amaçlamaktadır (Dumitru ve Jinga, 2015: 118). Entegre raporlama sadece finansal bilgilere yer vermemekle beraber kuruluşun bünyesinde yer alan tüm alanların bir bütün içerisinde hareket etmesini sağlayan kuruluşun esas özelliğine odaklanan faaliyetlerin hayata geçirilmesi anlamına da gelmektedir (Topçu ve Korkmaz, 2015: 8). Kuruluşların finansal bilgileriyle birlikte çevresel, sosyal raporlarını ve finansal olmayan diğer bilgilerini de paydaşlarına yararlanması için paylaşması raporlamayı yapan kuruluş ile ilgili olumlu bir durum oluşturmaktadır. 2014 yılında Black Sun ve IIRC tarafından entegre raporun kuruluşlar üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla pilot program düzenlenmiştir. Bu programa katılan kuruluşlara anket yöntemiyle entegre raporlama hakkındaki düşünceleri ölçülmüştür. Aşağıdaki şekilde görüldüğü üzere katılımcıları çoğu olumlu etkilenmiştir.

Kuruluşların birbirinden bağımsız ve değişik adlarla olan raporlarını sadece bir rapor altında olmasının mümkün olduğu gösterilerek tek tek yapılan diğer raporlar için harcanan maliyet düşürülür (Kaya, 2015: 123). Entegre raporlamayı kullanma kararı kurum içi ve kurum dışı paydaşların algılarını, hazırlanmış entegre raporlamanın sağlayacağı faydadan özellikle de şekillendirme yeteneğinden daha fazla etkiler (Velte ve Stawinoga, 2017: 307). Entegre raporlama yapmayan kuruluşlarda finansal ve finansal olmayan veriler tek tek incelendiğinde iki maliyet ortaya çıkmaktadır. Entegre raporlama yapan kuruluşlarda ise bu durum birleştirildiği için maliyetlerin bir önceki yapıya göre düşük çıkmasını sağlayacaktır (Sultanoğlu ve Akdoğan, 2020: 26).

Şekil 1.2: Entegre Raporlamanın Faydaları (%)

Kaynak: Black Sun ve IIRC, 2014

Entegre raporlama, kuruluş içinde ve dışında yer alan paydaşlarına yönelik ilişkilerini giderek arttırmaktadır. Bu durumda müşterinin işletmeye olan bağlılığı da artacak ve işletme daha fazla yatırım imkânı bulacaktır (Aktaş Mozeikçi ve Öztürk, 2019: 884). Eccles ve Krzus'a göre entegre raporu yapan kuruluşlar için dört faydasının olduğu belirtilmiştir (Eccles ve Krzus, 2010: 148):

- Kuruluşun iletişimi ve sorumluluklarıyla ilgili net durum ortaya çıkarması
- Etkili kararlar alınmasını sağlaması
- Paydaşlarla olan ilişkilerin daha ayrıntılı kurulmasını sağlaması
- Düşük bir itibar riskinin olması

Entegre raporlamanın başka faydaları da şöyle özetlenebilir (Elmacı ve Sevim, 2017: 23-24; King ve Roberts, 2017: 101):

- ✓ Basit, anlaşılabilir, net, gerçek bir raporlama yapılmasını sağlar
- ✓ Kapsamlı bir iç bilgi sistemi ve iç denetim sisteminin kurulmasını sağlar
- ✓ Geçmiş değil, geleceği ön planda tutar.
- ✓ Değerin nasıl oluşturulacağını profilini çıkarır
- ✓ Çevresel, sosyal ve yönetim ile ilgili konularda paydaşlara daha çok bilgi aktarılmasını sağlar
- ✓ Projeleri bütüncül bir yaklaşımla değerlendirerek stratejik düşüncüyü benimsettirir

1.3.2. Entegre Raporlamanın Bilgi Kullanıcılarına Sağlayacağı Faydalar

2008 yılında ABD’de başlayan ekonomik kriz diğer devletleri de etkisi altına almıştır. Bu kriz işsizlik oranını arttırmıştır. Ayrıca birçok şirketin iflas etmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda bilgi kullanıcılarının devletlere karşı güven duymasını azaltmıştır. Şirketlerinde doğal kaynakları plansız bir şekilde kullanarak tükenmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple de küresel ısınma, kuraklık, iklim değişiklikleri gibi ciddi riskleri ortaya çıkarınca toplumdaki endişe oranı artmıştır (Eccles ve Krzus, 2010: 10). Entegre raporlamayı hazırlayan kuruluşlar için risk ve fırsatların seçiminde daha iyi sonuçların alınmasını sağlar. Kuruluşlar rollerini daha geniş bir açıyla görerek sürdürülebilir ve kar elde eden bir anlayış benimsemektedir. Serbest piyasa ekonomisinde yatırımcılar, kredi verenler ve çalışanlar entegre raporlamanın en önemli kullanıcıları olma özelliğini göstermektedirler.

Zamanla yatırımcılar, kredi verenler ve çalışanlar şirketin karı ile değil de sürdürülebilirliği ile uğraşmaya başlamıştır. Şirketlerde bu ihtiyaçları yerine getirebilmek için farklı raporlar uygulamaya başlamışlardır. Fakat rapor sayısındaki artış ile birlikte elde edile bilgiler, bilgi kullanıcıları için bilgi kirliliğini meydana getirmiştir (Kurnaz ve Bedük, 2017: 18). Entegre raporlar kısa ve öz bir şekilde oluşturulması gerektiği için fazla bilgileri almayarak kirliliği ortadan kaldırır ve bilgi kullanıcıları için daha kısa sürede okunmasını sağlayarak fazla zaman harcanmasının önüne geçmektedir (Kaya, 2015: 124).

Bütün tarafların ve kuruluşun entegre olması firma değerine bağlıdır. Firma değeri; itibar, çalışan bağlılığı, yenilik yapma gücü, müşteriye tatmin etme gibi mefhumlardan oluşmaktadır. Firma değeri finansal tablolarda görünmesine rağmen nasıl oluştuğuna dair bilgi olmaması ve karşılaşılabileceği riskleri ve fırsatların görülebilmesi mümkün değildir. Risklerin ve fırsatların görülememesi paydaşların karar vermesinde çok fazla etkisi vardır. Şirkete olan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Bu güvensizlik ortamının giderilmesi için bilgilerin toplu bir şekilde entegre olarak sunulmasıyla giderilebileceği ortaya çıkmaktadır. Kuruluşun marka değeri, müşteriye tatmin edebilmesi ve imajı gibi konularında sürdürülebilir hale getirilmesi tüm taraflar açısından son derece önemlidir.

Bilgi kullanıcılarının entegre raporlamadan görebileceği faydalar şunlardır (Kaya, 2015: 124; Battal, 2018: 401; Sultanoğlu ve Akdoğan, 2020: 26):

- ✓ Değer yaratma anlamında bilgi verir
- ✓ Kısa ve öz bilgi sağlar
- ✓ Önemli bilgileri aktarır
- ✓ Diğer raporlarla karşılaştırılabilir bir ortam sağlar
- ✓ Bilgiler arasında ilişki kurarak geleceğin öngörülmesini sağlar ve bu sayede belirsizliğin ortamının giderilmesine imkân verir
- ✓ Basit, anlaşılır ve güncel bilgiler ile doğru kararlar alınmasını sağlar
- ✓ Paydaşların tamamının oluşturulan/oluşturulacak değeri ön planda tutar
- ✓ Kuruluş ile tüm tarafların iletişimini düzenli hale getirir. Yani ortak bir dil ortamı oluşturmayı sağlar
- ✓ Daha önce finansal riskleri analiz ederken entegre raporlamayla çevresel ve sosyal risklerde analiz edilir. Bu durumda paydaşların karar alma sürelerini azaltacaktır.

1.4. ENTEGRE RAPORLAMANIN DİĞER RAPORLARLA İLİŞKİSİ

Entegre raporlamanın esas çalışmalarını üç rapor türü meydana getirmektedir (Kaya, Aygün ve Yazan: 2016: 89). Finansal, sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetim uyum raporları entegre raporlamadan bağımsız değildir. Bu raporlarda kullanılan bilgilerin entegre bir şekilde sunulmasıdır. Geleneksel muhasebenin paydaşları bilgilendirme koşunda yetersiz kalmasıyla ortaya yeni bir muhasebe tarzı çıkmaktadır. Bu yetersizlik işletmelerin geleceğe yönelik değer yaratma faaliyetlerinin güncel, doğru, faydalı güvenilir, net, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde açıklanmamasından meydana gelmektedir.

Kuruluşlar hayatlarını devam ettirebilmek, kapasitelerini arttırabilmek için sürdürülebilirliği, sosyal sorumluluğu ve çevre ile ilişkisini kurumsal yönetimin içerisine entegre etmeye çalışmaktadır. Sadece finansal bilgilerin analiz edilmesiyle kuruluş ile ilgili detaylı bilgilere ulaşamayacağımız gibi karbon emisyonları, enerji, su, biyoçeşitlilik, hammadde gibi kavramların önem verilmediği raporlamada yatırımcılar karar vermede zorlanacaktır (Topçu ve Korkmaz, 2015: 12).

Entegre raporlama geleneksel raporlama anlayışının benimsediği amaçlardan farklı bir amacı benimsemektedir. Geleneksel raporlama geçmişe odaklanırken entegre raporlama geleceğe odaklanmaktadır. Geleneksel raporlama geçmişe ait bilgileri sunduğu için geçmişteki ayakta kalma yöntemlerini açıklamaktadır. Entegre raporlama, ise kuruluşun nasıl değer yattığını ve ayakta kalabilmek için neler yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle sadece geleneksel ve sürdürülebilirlik raporlamasının birleştirilmesiyle oluşturulan rapora entegre raporlama demek eksik kalacaktır (Gökten, 2016: 745).

Diğer raporlama türleri çok uzun zamandan beri devam etmesine karşın entegre raporlama 2020’li yıllarda bu raporlama türlerinin hepsini geçerek en çok kullanılan raporlama türü olacağı beklenmektedir (Karğın, Aracı ve Aktaş: 2013: 41). Bir kuruluşun entegre raporlama hazırlamasıyla birlikte finansal ve sürdürülebilirlik raporlarına gereksinim olamayacağı, entegre raporun diğer raporların yerini alabilecek kapasitede farklı bir raporlama türü olduğuna dair ifadeler Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde bulunan görüşler göz önüne bulundurulursa desteklenmemektedir (Kaya, Aygün ve Yazan: 2016: 91).

Finansal raporlama geçmişe ait bilgilerin finansal karşılığını yansıtan raporlamadır. Yansıtılan bilgiler bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosunda yer alır. Kuruluşları sürdürülebilirlik raporlamasına yönelten nedenler vardır. Birincisi paydaşların daha detaylı analizler ortaya çıkarabilmeleri için farklı bilgilere ihtiyaç duymalarıdır. İkinci neden ise topluma karşı gösterilen sosyal ve çevresel faaliyetlerin işletmeyi ileriye taşıyacağı düşüncesidir. Sürdürülebilirlik raporlaması entegre raporlamanın oluşmasında büyük öneme sahiptir.

Entegre raporun oluşmasını sağlayan temel kavramdan diğeri ise kurumsal yönetimdir. Kurumsal yönetim şirket, paydaşlar ve kamuoyu arasındaki iletişimi belirli şartlarla düzene koyan ilkeler bütünüdür. Bu şartlar yatırımcıları korumak, şirketin amaçlarına ulaşmasında doğru kararlar verebilmesini ve bunların sürdürülebilir olmasını sağlamaktır. Kurumsal yönetimin düzgün bir şekilde benimsenmesiyle şirkete olan güven ve itibar artacaktır. Kurumsal yönetimin ilkeleri arasında adilik, şeffaflık, hesap verebilirlik mefhumları yer almaktadır. Temelde ise entegre raporlamada hesap verebilirlik ve şeffaflık yer aldığı sürece şirketin itibarı ve şirkete duyulan güven

giderek artacaktır. Entegre raporlama geleneksel raporlamanın özele odaklanma ve mali performansını tüm kaynaklarını kapsamıyla kuruluşun uzun vadeli başarısını ve varlığını devam ettirebilmesi için yararlıdır (Stacchezzini, Melloni ve Lai: 2016: 103).

Entegre raporlamanın çekirdeğini sürdürülebilirlik raporlaması oluşturmaktadır. Ama sürdürülebilirlik raporlaması ağırlıklı bir şekilde finansal olmayan bilgilere odaklanırken entegre raporlama finansal ve finansal olmayan bilgilere odaklanmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması ile entegre raporlama arasındaki fark; sürdürülebilirlik raporlaması uzun vadede değer yaratmaya uğraşırken, entegre raporlama nasıl değer yaratıldığının açıklamasını yapmaktadır.

1.5. ENTEGRE RAPORLAMA İLE İLGİLİ KURULUŞLAR

1.5.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (The International Federation of Accountants - IFAC)

(IFAC) 7 Ekim 1977 tarihinde 11. Muhasebeciler Kongresi'nde dünyanın birçok ülkesinden katılım sağlanarak uluslararası anlamda muhasebecilik mesleğinin itibarını güçlendirmek ve bu mesleği geliştirmek, yaygınlaştırmak için kurulan bir kuruluştur (www.ifac.org). Uluslararası Entegre Raporlama Konseyinin (IIRC) üyeleri arasında yer almaktadır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 42). 17 Aralık 2009 tarihinde gerçekleştirilen A4S forumunda istek üzerine Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin (IIRC) kurulmasında rol almıştır. IIRC ile IFAC arasında 30 Eylül 2014 tarihine kadar geçerli olacak, gerekli olduğu takdirde yenilenebilecek entegre raporlama ile ilgili uluslararası çerçeve taslağını kurabilme konusunda birliktelik için imza atmışlardır (Yüksel, 2017: 54). Bu organizasyona Türkiye'den de katılan kuruluşlar vardır. Bu kuruluşlar, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ile Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği kuruluşlarıdır. TÜRMOB 1994 yılında üye olurken TMUD ise IFAC'ın kurulduğu yıl üye olmuştur (Selvi, 2002: 95).

1.5.2. Sürdürülebilirlik için Muhasebe Projesi (The Prince's Accounting for Sustainability Project - A4S)

Ekonominin sürdürülebilir bir şekilde devam etmesi ve iş modellerinin esnek hale getirilmesi için finans ve muhasebe toplulukları ile gerçekleştirilen faaliyeti kolaylaştırmak misyonuyla yola çıkan bu kuruluş sürdürülebilirliği işletmenin stratejisine benimsetmeyi kolaylaştırmak için 2004 yılında Galler Prensi tarafından kurulmuştur (Yüksel, 2017: 53). Finansal raporlama hakkında yapılan tartışmalar sonucunda, işletmelerin çevreye ve sosyal hayata yaptığı dokunuşları gösteren raporlarda yer alan veriler ve ekonomik performans ile bağlantısının açık bir şekilde gösterilemediği düşüncesi bu kuruluşu yeni bir raporlama türünün aranmasına yönlendirmiştir (Yüksel, 2018: 140).

A4S'nin üç temel amacı vardır. İlk amaca bakıldığında finans sektörüne liderlik eden kurumları esnek ve sürdürülebilir hale getirmektir. İkinci amacı, sosyal ve çevresel problemlerin meydana getirdiği riskleri ve fırsatları gösteren entegre bir faaliyeti gerçekleştirmek için karar verme sürecini finansal hale getirmektedir. Üçüncü amacı ise uluslararası muhasebe ve finans topluluklarının hepsinde faaliyetleri arttırmaktır. A4S kuruluşu 2012 yılından sonra özerk olmasıyla da entegre raporlamanın gelişmesi için desteklerine devam etmektedir.

1.5.3. Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (The Integrated Reporting Committee (IRC) Of South Africa)

Güney Afrika IRC kuruluşu King III raporundan sonra gerçekleşmiştir. Komite içerisinde bu alanla ilgili araştırmacılar ve yetkin insanlar tarafından oluşturulan topluluklar entegre raporlamayla ilgili bir çerçeve meydana getirilmesi hususunda IIRC'ye yardım da bulunmuştur (Aras ve Sarioğlu, 2015: 75). Güney Afrika IRC 2010 yılının Mayıs ayında Güney Afrika'daki işletmeler, muhasebeciler, yöneticiler, yatırımcılar adına işlem yapan, onların haklarını savunan, onları temsil eden organizasyonlar tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak kurulmuştur. Etkinlikler, konuşmalar yardımıyla entegre raporlamayla ilgili olarak teorik bilgilerle işletmeler için en iyi rehberi tasarlamak ve teşvik etmek amaçları arasındadır (www.integratedreporting.org). IRC'ye göre şirketlerin yaptıkları işlere olan güveni

arttırabilmek için bağımsız güvence raporunun olması gereklidir (King ve Roberts, 2017: 111).

Dünya üzerinde entegre raporlama terimi iki farklı organizasyon aracılığıyla incelenmiştir. Bunlardan biri Güney Afrika IRC'dir. (Alagöz, Allahverdi ve Ortakarpuz: 2017: 430). IIRC amaçlarına ulaşmak için yaptığı çalışmalara bakıldığında Entegre Raporlama Çerçevesinin tasarlanması ve yaygınlaşmasını arttırmak için çalışmalar yapmıştır (Yüksel, 2017: 56).

1.5.4. Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative - GRI)

Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative - GRI) 1997 yılında Boston'da kurulmuştur. Bu kuruluş kurulduğu yıldan itibaren sürdürülebilirlik raporlamasına liderlik eden raporlamayı ekonomik, sosyal ve çevresel bir şekilde detaylı olarak ortaya koyan ve bunları uluslararası anlamda yapan bir organizasyondur (www.globalreporting.org). GRI'nın gelişimi 2000'li yılların başında olmuştur. 2000 yılında ilk kez GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması Çerçevesini yayınlamıştır. 2002 yılında ise G2 2006'da G3 rehberleri yayımlandıktan sonra birçok kuruluşla işbirliğinde bulunmuştur. 2013 yılında G3 rehberini revize ederek G3.1 rehberini Mayıs 2014'te ise G4'ü yayınlamıştır. IIRC'nin kurulmasına öncülük etmiş ve hala entegre raporlamanın gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Aynı zamanda bu kuruluş entegre raporlamayı, bir organizasyon stratejisini, performansını, risk ve fırsatlarını ve ümitlerini belirli bir süre diliminde değer yaratmayı oluşturma biçimiyle ilgili paydaşlarıyla kurulan iletişimi aracı olarak tanımlamaktadır (Çelebier, Çankaya ve Karakaya: 2018: 117). Paydaşların hepsi bu rehberlerin çizdiği standartlara göre (G3 ve G4 Rehberi) ortaya koydukları sürdürülebilirlik raporlarını farklı aşamalarda hazırlayan veri tabanına kaydederek kabul ettirebilmektedirler (Yüksel ve Aracı, 2017: 745). Küresel Raporlama Girişimi (GRI) sürdürülebilirlik raporlamasının hem güncel hem faydalı hem de düzenli bir klavuz hazırlayabilmesi için sistemli bir şekilde kontrol edilmektedir (Battal, 2018: 395). Küresel Raporlama Girişimin dünyada herkes tarafından bilinen amacı ekonomik, çevresel ve sosyal bilgilerin raporlanması ile ilgili kurallar belirlemektir (Arıcı, 2018: 71).

1.5.5. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council – IIRC)

Entegre raporlamayla ilgili dünya çapında onaylanmış ve çıkarmış olduğu klavuzları herkesçe kabul edilen organizasyonlardan biri Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'dir (Topçu ve Korkmaz, 2016: 6). IIRC sürdürülebilirlik alanında önde gelen iki kuruluşun inisiyatifiyle kurulmuştur. Bunlardan birincisi Sürdürülebilirlik Muhasebesi Projesi (A4S) ve Küresel Raporlama Girişimi olarak belirlenmiştir. 11 Eylül 2009 tarihinde entegre raporlama hakkında genel bir organizasyonun kurulması için gerekli çalışmaların yapılmasına dair düşünceler ortaya çıkmıştır. Aynı yılın aralık ayında Galler Prensi IFAC ve GRI birlikteliğiyle IIRC kurulmasına davette bulunmuştur. Bunun üzerine 2010 yılında kurulmuştur. IIRC birçok kurum ve kuruluş tarafından oluşturulmuştur. Bunlar; yatırımcılar, işletmeler, muhasebe uzmanları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşlarıdır.

IIRC raporlama kavramının uluslararası düzeyde geliştirilmesinde etkili olmuştur. İlk resmi çerçevesinin Aralık 2013'te kabul edilmesiyle entegre raporların hazırlanması ve yayınlanmaya başlaması itibariyle bir dönüm noktasıdır (Velte ve Stawinoga, 2017: 278). IIRC'nin üyeleri arasında Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, GRI, IFAC gibi pek çok kurum vardır. IIRC uzun süreli vizyonunu açıkladığında hem kamu hem de özel kesimde entegre raporlamayı kurumsal raporlama modeli olarak öne çıkarılması gerektiğini düşünen bir fikri edinmiştir.

IIRC çerçevesi ilkelere dayalıdır ve sadece 37 sayfa uzunluğundadır. Entegre raporlama ilkelerini uygulama takdiri yöneticilere bırakılmıştır. IIRC çerçevesine göre ilkelere dayalı yaklaşım entegre raporlamanın güvencesi, düzenlemesi ve araştırılmasında zorluk yaşatır. Çünkü bu ilkelerin şirketlere ne kadar uyup uymadığının ve ne derecede uygun olduğunu belirlemek zordur (Viliers, Venter ve Hsiao: 2017: 939). IIRC'nin temel amacı raporlamayı dünya çapında benimsetmek, raporu olabildiğince geliştirmek, eksik olan yerleri tespit edip ona göre onarıcı çalışmalar yapmak, zorlukları ortadan kaldırmak, iletişim ağını geliştirmek olarak ifade edilmiştir.

1.5.6. Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA)

Dünya’da ilk örnekleri Güney Afrika ve Brezilya’da oluşturulmuş olan entegre raporlama ağının Türkiye’de de hayata geçirilmesi için 2017 yılında olmuştur (İşgüden Kılıç, 2018: 34). Türkiye’de entegre raporlamanın kimler tarafından hazırlanması gerektiğine, ne gibi bilgileri içermesi gerektiğine dair bilgilerin kanun hükmünde bir zorunluluğu yoktur. Ama ERTA, BIST gibi birçok kuruluşlar bazı faaliyetler yapmaktadırlar (Yüksel, 2018: 486).

Entegre Raporlama Türkiye Ağı’nın kurulmasına 2015 yılında TÜSİAD tarafından yayınlanan rehber öncülük etmiştir. Entegre raporlama konusunda ilk çalışma olan bu rehberin başkanlığını Prof. Dr. Güler Aras yapmıştır. Bu ağı TÜSİAD, TKYD, Borsa İstanbul, Argüden Yönetişim Akademisi, Garanti Bankası, Çimsa gibi daha pek çok kurum tarafından oluşturulmuştur. Kuruluşun hedefi finansal bilgiler ile finansal olmayan bilgilerin bir arada sunulmasıdır (www.entegreraporlamatr.org). Entegre raporlama faaliyetlerini ülkemizdeki bütün organizasyonlara benimsetebilmek, ilgisini çekebilmek ve hazırlayabilmeleri için teşvik ve yardım etmek gayesiyle organizasyonların kurumsal bir kültür kazanmasındaki ana faktör ERTA’nın kurulmasıyla oluşmuştur (Aras, vd., 2015: 15). Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) Türkiye’nin kendine has olan faaliyetlerle ilgili olarak görüşlere anlaşmazlıklara yol göstermek maksadıyla işçilere, işvenlere daha doğrusu bütün paydaşları bir birlikteliğin içerisinde entegre edebilmek için çaba sarf etmektedir (Yüksel ve Aracı, 2017: 747). ERTA Türkiye’deki entegre raporlamanın gelişimi için önemli sorumlulukları üstlenmiştir. Uluslararası kuruluşlarla sürekli iletişim halinde olduğundan dolayı herhangi bir gelişmeyi zaman kaybetmeden Türkiye’ye getirebilmektedir. İşletmelerin entegre raporlama yapabilmesini sağlamak için eğitimler düzenlemektedir. 2016 yılından bu yana çalışmalarını sürdürmektedir.

1.5.7. Güney Afrika Yönetim Enstitüsü (Institute of Directors in Southern Africa – IoDSA)

Güney Afrikada’ki yönetim sınıfında yer alan tüm üst düzey insanları kapsayan ve karı göz önünde bulundurmeyen şirket olmakla birlikte 1960 yılında ilk şubesi

kurulmuştur (Yüksel, 2017: 51). Bu kuruluşun uzun dönemli amaçları şunlardır (www.iodsa.co.za) :

- Kuruluşu sürekli olarak büyütme
- İnsanları kendi mesleklerinde geliştirme
- Üyelerin bağlılığını arttırma
- Yetkin yönetici sayısını çoğaltma
- Göz önünde olmak
- Piyasada lider konumda olmak

Kuruluş yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak için bazı faaliyetler gerçekleştirmiş ve bu faaliyetler sonucunda daha sonra seriyle devam edecek olan ilk King I Raporu ortaya çıkmıştır. Daha sonra bu kuruluş King II, King III ve son olarak King IV Raporunu 2016 yılında yayınlamıştır (Yüksel, 2017: 52).

İKİNCİ BÖLÜM

ENTEĞRE RAPORLAMAMANIN TEORİK BİLEŞENLERİ

2.1. ENTEGRE RAPORLAMANNIN DEĞER YARATMA SÜRECİ VE KURAMSAL İFADELERİ

2.1.1. Entegre Düşünce

Bir kuruluşun varlığını devam ettirebilmesi yani sürdürülebilirliğini sağlayabilmesinin ön koşulu entegre düşünceyi benimsemiş olması gerekmektedir. Entegre raporlamayla birlikte daha kapsamlı ve daha detaylı bilgiler yerine kısa ve öz bilgilerin paylaşılması düşüncesi entegre düşünceyle ortaya çıkmıştır (Çelebier, Çankaya ve Karakaya: 2018: 120). Entegre düşünmeyi başarmak demek finansal ve finansal olmayan bilgilerin ayırt edilemediği iki bilgi türünde birbiri üzerinde değişikliğe neden olabileceği faaliyetleri kuruluşun bütünü tarafından onaylandığında kabul edilebilir (King ve Roberts, 2017: 77). Entegre raporlamanın odak noktası entegre düşünce olduğu takdirde entegre rapor hazırlayan kuruluşların sürdürülebilir kalkınma amaçlarını yerine getirmesi kolay bir hal almıştır. Sürdürülebilir kalkınma amaçları, tüm insanlığı ilgilendiren konuların daha iyi bir konuma getirilmesi için harekete geçilmesini göz önünde bulundurmaktadır (Kurt, 2019: 116).

Entegre düşünce esasına dayanılarak meydana getirilen ve paylaşılan bir entegre raporlamada birbirleriyle etkileşim halinde olan birinin olmaması diğerini de etkileyen içerik ögesi şeklinde ifade edilen 8 adet kavram bulunmaktadır (Yüksel ve Aracı, 2017: 745). Entegre düşüncenin kökeninde bir organizasyonun kullanacağı veya kullandığı bütün öğeler (finansal, sosyal ve ilişkisel, insan, doğal, fikri ve üretilmiş) arasındaki ilişkinin değer yaratmaya hangi şekilde faydalı olduğu araştırılarak belirlenebileceği yer almaktadır (Ercan ve Kestane, 2017: 15).

Bir kuruluşun değer yaratmak amacıyla kullanılan sermaye öğelerini ele alarak veya herhangi bir tanesini değiştirerek yani etkileyerek ve kuruluşun departmanlar arası bağlantılarının amaçlara ulaşabilme derecesinin gözlemlenmesi diye tanımlanabilmektedir. Entegre raporlamaya başlamadan önce sadece hissedarlara öncelik verilirken ve tüm değer onlar için oluşturulurken entegre raporlamaya geçiş ile birlikte kısa, orta ve uzun vadede bütün paydaşlar için ortaya çıkarılan değere yoğunlaşma fikrine entegre düşünce denilmektedir (Öztürk, 2019: 3).

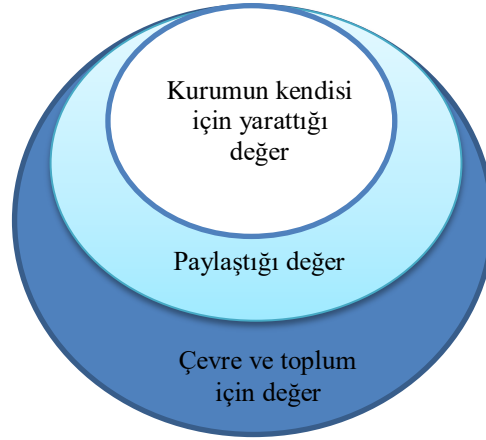
2.1.2. Değer Yaratma

Bir kuruluşun kendi kendisi için belirli bir sürenin ardından ortaya çıkarılan değer, kuruluşun içindeki faaliyetlere bağlı olarak finansal, insan, fikri, üretilmiş, sosyal ve ilişkisel ve doğal sermayelerindeki azalış ya da artışlardan oluşur (Çelebier, Çankaya ve Karakaya: 2018: 119-120). Entegre raporlama sermaye öğelerini kapsamlı bir şekilde ele almak için hesap verebilme, şeffaflık ve yönetebilme kavramlarının temellerini sağlam atarak güçlü bir şekilde ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu hedefe erişebilmek sadece organizasyonla ilgili olan 'iş modeli' ve organizasyonun kendi yapısına göre kullandığı 'sermaye öğelerini' belirli bir süre sonra ortaya çıkan 'değer yaratma' ifadesini meydana getirecektir (Gökten, 2016: 745). Kuruluşların paydaşları adına ürettikleri, meydana getirdikleri değer aslında kendisi adına değer yaratma yeteneğini etkileyen bir faktör diye ifade edilebilir (Ernst ve Young, 2014: 4).

Finansal raporlama önemini hala sürdürmektedir. Fakat değer yaratma bağlantılarını göstermekte iyi değildir. Kuruluşların yaptıkları, uğraştıkları işler karmaşık bir duruma doğru ilerledikçe aralarındaki bağlantı ve benzerlikte giderek açılmaktadır. Entegre raporlamanın yararlılığını en yüksek seviyeye çıkarabilmek amacıyla raporu doğru olarak hazırlamak gereklidir. Öncelikle raporun çerçevesinin analiz edilerek saptanması nitelik ve içerik olarak hangi bilgilerin bulunması kuruluşun değer yaratma durumunu meydana getirecek vaziyette ortaya konulmalıdır. Entegre raporlama, tanımında sürekli olarak değer yaratma ifadesi üstünde yoğunlaşmaktadır. Bu değer yaratma aynı zamanda iç denetim faaliyetlerini de kapsamaktadır. Yani iç denetim faaliyetleriyle de ilgilidir. Bu nedenle iç denetim ve entegre raporlama kapsam itibarıyla aynı hedef doğrultusundadır (Ağdeniz, 2018: 128).

Kuruluşlar iş modelleri aracılığıyla değer yaratırlar (Köse ve Çetinel, 2017: 171). Kuruluşların oluşturduğu değerleri iki duruma bölebiliriz. İlki kendisine tahsis olarak meydana getirdiği değer ve paydaşları için meydana getirdiği değer olarak ifade edilmektedir (Ercan ve Kestane, 2017: 76). Diğer bir görüşe göre ise değeri üç gruba ayırabiliriz. Birincisi kurumun kendisi için yarattığı değer, ikincisi müşterileri, çalışanları, STK'ları kısacası paydaşları için yarattığı değer, üçüncüsü ise kurumun çevre ve toplum için yarattığı değerdir.

Şekil 2.1: Değer Katmanları

Kaynak: Ernst ve Young, 2013: 3

2.1.3. Değer Kavramı

Değer, kuruluşun çalışma yapmak istediği alanla alakalı almış olduğu hükümlerle, davranışlarla, kuruluşun yapısıyla ve yasalarla yakın bir ilişki içerisindedir (Üreten ve Ercan, 2000: 7). Yukarıdaki söylenenlere bakarak değerın tarafı yani öznel bir terim olduğu görülmektedir. Değerin oluşabilmesi için kuruluşların farklı kaynaklara gereksinimleri vardır. Bu kaynaklar kullanılarak değer oluşturulur. Kaynaklar Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre sermaye olarak ifade edilir (Güney, 2018: 621-622). Değerin meydana gelebilmesi için kuruluşun amaçlarının belirlendiği iş modelinin çerçevesinde oluşturulacak çalışmalarla sermaye faktörlerinin ele alınmasına bu sermayelerden elde edilecek yararları, değişimleri göz önüne alarak yapılan analizler sonucunda ortaya çıkacaktır (Işgüden Kılıç, 2018: 31). Oluşturulacak olan değerın marka itibarına, sosyal ve ilişkisel becerilere ve doğaya karşı meydana gelen güvenin ve karşılıklı ilişkilerin tamamının içerisinde yer alarak bu kavramların temellerinin sağlam atılmasını sağlamaktadır (Elmacı ve Sevim, 2017: 19). Kuruluşlar kuruldukları yerde bulunan insanlara yalnızca finansal olmamakla birlikte sosyal değerler de oluşturur (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 27).

Şekil 2.2: Firma Değerinin Oluşumu Sırasında Finansal ve Finansal Olmayan Metriklerin İlişkisi

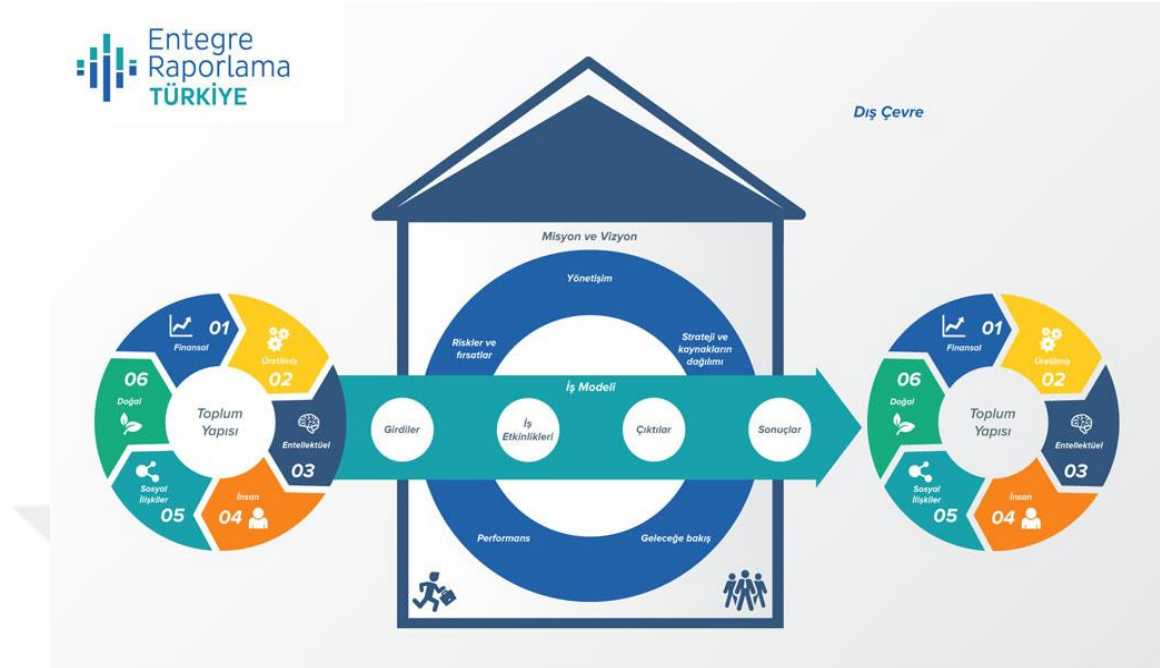

Kaynak: EY, 2014

2.1.4. Değer Yaratma Süreci

Değer yaratma sürecinin gelişmesinde rol oynayan unsurları daha önceden meydana getirilen klasik finansal raporlama doğru ve net bir şekilde açıklayamamaktadır. Bu sebeple paydaşların doğru bir bilgi ve kısa sürede bir bilgi alabilme durumlarını zora sokmaktadır (Arıcı, 2018: 63). Kuruluşların değer yaratma sürecinde yapması gereken durum; nasıl değer yaratılması gerektiğine yönelik yol göstermeleri gerekmektedir (Köse ve Çetinel, 2017:171). Değer yaratma süreci, kendi yapısına uygun olan sermaye öğelerini girdi olarak aldıktan sonra belirli bir faaliyetler sonucunda girdi olarak kullandığı sermaye öğelerini çıktı olarak alan süreçtir (Ercan ve Kestane, 2017: 76).

Şekil 2.3: Değer Yaratma Süreci

Kaynak: Erta, 2015

Şekil 2.3'te gösterildiği üzere değer yaratma süreci üç temel göstere üzerinde gerçekleşmektedir. Bunlar; iç çevre, dış çevre ve sermaye ögeleri olarak belirtilmiştir. Burada belirtilen sermaye ögelerinin tümünün her işletmenin yapısında kesinlikle bulunması şart değildir. İşletme kendi özelliği yani yapısına göre kullandığı sermaye ögelerinde farklılıklar oluşacaktır. Kuruluşun iş modeli, stratejiyi belirterek, buna uyarak ve hayata geçirerek bir değer yaratma süreci profili oluşturmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 61).

2.1.5. Değerin Ölçülmesi

Kuruluşun hem finansal hem de finansal olmayan bilgilerinin tüm departmanlara sağladığı performansı kullandığı sermaye ögeleri üstünden meydana getirilen değer nicel olarak sunulması oluşturulan değer ölçülmesi amacıyla doğru bilgiler sağlayacaktır (Yüksel, 2018: 475). Sadece finansal bilgilerden oluşacak değer ölçülmesi kuruluşların yarattığı finansal tablolar aracılığıyla kolay bir şekilde sağlanırken finansal olmayan bilgilerden oluşacak değeri ölçme için dışsallıklar dediğimiz (itibar, esneklik, çevresel pazarlama, sosyal politikalar vb.) ve maddi olmayan varlıkların değeri hesaplanarak bulunabilir. Ama bunlar da genel olarak

tahmini bir şekilde belirlenmeye çalışılmaktadır (Elmacı ve Sevim, 2017: 29). Yaratılacak olan değer belirlenmesi için şu özelliklere sahip olması gereklidir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 52):

- İş modelinin değerlendirilmesi
- Performansının istenilen seviyeye ulaşması
- Nasıl ve hangi tür değer yaratmak istediği
- Kuruluş kendisi için mi yoksa paydaşlar için mi değer yaratacak
- İstenilen değere ulaşılabildiğinin göstergesi
- Geleceğe yönelim inovasyon isteği
- Ortaya çıkan değere paydaşların tepkisi nasıl

2.2. ENTEGRE RAPORLAMA KLAVUZ İLKELERİ

Tablo 2.1: Entegre Raporlama Çerçevesi Klavuz İlkeleri

Klavuz İlkeler
• Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim
• Bilgiler arası Bağlantı
• Paydaşlarla İlişkiler
• Önemlilik
• Kısa ve Öz Olma
• Güvenilirlik ve Eksiksizlik
• Tutarlılık ve Karşılaştırabilirlik

Kaynak: Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde belirtilen bilgiler göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

Tablo 2.1'de görüldüğü gibi Uluslararası Entegre Raporlama Konsey'inin oluşturmuş olduğu çerçeveye göre klavuz ilkeleri verilmiştir. Toplam yedi adet olan bu ilkeler yapılan raporların bünyesinde yer alması gereken özelliklerini belirtmektedir. Bir kuruluşun IIRC Çerçevesinde yer alan bu ilkelere uyup veya uymadığını eğer uyulmuş ise ne derecede uyulduğunu saptamak güç bir durum olduğu için entegre raporun incelenmesi de güçleşecektir (DeVilliers vd., 2016: 3). Bu güçlüğü aşabilmek için muhasebe alanının göstereceği bilgilerin hesap verebilir, şeffaf, faydalı ve zamanında olması gereklidir. Aşağıda yer alan ilkeler entegre raporun meydana

getirilmesinde esas alınır. Raporda yer alan içerik ve bilgiler hakkında sunum sağlar (IIRC, 2013: 5).

2.2.1. Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim

Entegre raporlama, kuruluşların belirlediği stratejiyi ve belirlenen stratejinin belirli dönemlerde değer yaratma kabiliyetine ve kaynaklarına etkisini belirtir. Stratejik olan bu amaçların kuruluşların değer yaratma ile ilgili aralarındaki bağın ve durumun belirtilmesi son derece önemlidir. Stratejik olarak belirlenen amaçlara varabilmek için bu amaçların iş modeline entegre edilmesi ve aralarındaki ilişkinin açıklanması faydalı olacaktır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 56). Açıklanan bu ilişkilerin yatırımcıların değer oluşumuna dair umutlarını yeşertmektedir. Bu durumda yatırımcı kuruluşa aktardığı kaynağın ileride kendisine yararı olacağına inanması umudunu taşımaktadır. Kuruluşlar ancak bu şekilde yatırım alabilir.

Stratejik odak ve geleceğe yönelim ilkesi, kuruluşların belirlemiş olduğu stratejilerin değer yaratmaya ne durumda yaklaştığını, bu değerlerin yatırımcılar açısından nasıl bir tepkiyle karşılanacağını göz önüne serecek bir ilkedir. Bu ilke piyasada bulunan diğer kuruluşlarla rekabetini, piyasadaki durumunu, iş modelini ve değer yaratmasını etkisi altına alan riskleri, fırsatları, zayıflıkları, üstünlükleri ortaya çıkartmaya yarayacaktır (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 923).

2.2.2. Bilgiler Arası Bağlantı

Uzun zamandan bu yana sürekli katlanarak devam eden bilgi artışları sonucu olarak kompleks bir yapı oluşmaya başlamıştır. Bu yapı yüzünden paydaşlar bilgileri anlamlandırmakta güçlük çekmeye başlamışlardır (Krzus, 2011: 274). Kuruluşlar değer yaratırken çeşitli unsurların etkisinde kalmaktadırlar. Bu unsurlar tek tek tespit edildikten sonra aralarındaki ilişkinin meydana çıkarılması gerekmektedir. Bu faaliyet yapıldığı takdirde değer yaratmanın tüm aşamalarına genel bir perspektiften bakma olasılığına sahip olunabilir.

Bilgiler arası bağlantı ilkesi, entegre raporlamanın en can alıcı ve en kritik noktası olan kalbinde yer almaktadır (Eccles ve Krzus, 2015: 204). Kuruluş paydaşlarına yaptığı faaliyetlerle ilgili olarak kurmuş olduğu ilişkiler hakkında bilgi

aktarmalı onları her türlü durumdan haberdar etmek zorundadır. Bilgiler arası bağlantıyı yapabilmek için kuruluş bünyesine entegre düşünce kültürünü benimsetmiş olmak gereklidir. Böylelikle kuruluş yaptığı işlere, karar alma durumlarına ve incelemelere yardımcı olur. Aynı zamanda da departmanların birbirinden uzaklaşmasını önler (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 57). Kuruluş herhangi yeni bir risk ile karşılaştığı zaman daha önce belirlemiş olduğu stratejiyi farklılaştıracağı taktirde bu durumu bilgiler arası bağlantı sayesinde yapabilir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 924-925). Aynı zamanda sermaye ögelerinin de arasındaki ilişkiyi ve birbirine dönüşebilme durumu da kapsamaktadır.

2.2.3. Paydaşlarla İlişkiler

Bir kuruluşun entegre raporlamasında esas kabul edilen paydaşlarla ilgili kurulmuş olan bağın nasıl kurulduğıyla ve kalitesiyle alakalı olarak bilgi yer almalı ve kuruluş paydaşların gereksinimlerini ve isteklerini ne derecede hayata geçirdiğini ifade etmelidir (Battal, 2018: 404). Paydaşlarla birlikte amaçlara ulaşabilmek için iyi bir ilişki kurulması gereklidir. Çünkü paydaşların isteklerini karşılama konusunda yeterince iyi olunur ise paydaş da kendini işine vererek veya yapacağı yatırımı hemen yaparak hatasız ve hızlı bir şekilde amaçlara ulaşılacaktır.

Paydaşlarla ilişkileri sağlam tutabilmek için onlara sunulan bilgilerin güvenilir, faydalı ve hesap verilebilir şekilde olması gereklidir. Bu kavramlar kurumların mal ve hizmetlerinin üretimini değiştiren, farklılaştıran sermaye ögeleri ile ilgilidir. Paydaşlarla ilişkiler kuruluşun işlerini düzene sokmasını sağlar. Bu durumda da rekabeti ele geçirerek avantaj sağlar. Kuruluş yönetiminin değeri baz alarak yola çıktığı bilinmektedir. Paydaşlarla ilişkiler de değer yaratmak amacının yapı taşlarından biridir (King ve Robert, 2017: 125).

2.2.4. Önemlilik

Entegre rapor bünyesinde yapılan tüm faaliyetlerin detaylı olarak açıklanması durumunda oluşan rapor sayfa sayısı anlamında çok büyük bir hale gelecektir. Bu şekilde özet bir rapor olması gereken durumdan uzaklaşmış olacaktır. Uzaklaşmanın olmaması için kuruluş IIRC çerçevesinin ilkelerinden olan önemlilik ilkesini dikkate alarak değer yaratma faaliyetini fazla etkileyen konuları rapora eklemesi gereklidir.

Böylelikle paydaşlar raporu incelediklerinde sadece önemli olan bilgileri görecektir ve karar verme sürelerini kısaltacaktır. Önemlilik ilkesi çerçevesinde konuların belirlenmesi şu şekilde yapılır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 58):

- Kuruluş için değer yaratmış veya yaratabilecek konular belirlenir. Bu konuların belirlenebilmesi için paydaşların düşüncelerine önem vermek gereklidir.
- Belirlenen konuların önemlilik derecesi saptanır. Bunu da değer yaratmaya etkisi olmuş veya olabileceği olasılığı üzerinden yapılır.
- Önemli olduğu düşünülen bilgiler saptandıktan sonra büyüklüklerine istinaden bir kez daha sıralamaya koyulur.
- Son aşamada ise maddi bilgilerin meydana çıkarılması amacıyla iç ve dış çevrenin görüşleri göz önüne alınır.

2.2.5. Kısa ve Öz Olma

Bir entegre raporun içeriği stratejilerinin, umutlarının, performanslarının kuruluşun dışında yer alan paydaşlarına nasıl değer yarattığını kısa ve öz bir şekilde sunulmasıyla anlam kazanır (IIRC, 2013: 33). Entegre rapor diğer raporlama çeşitleri olan finansal raporların ve finansal olmayan raporların sadece birbirine eklenmiş bir rapor olmadığını göstergesi olarak kısa ve öz bir sunumu olduğu gösterilebilir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 59).

Entegre raporların daha kısa sürede okunarak ve temel bilgiler verilerek yatırımcıların daha hızlı bir şekilde karar vermesi sağlanabilir. Bunun için raporların kısa ve öz olması son derece önemlidir. Buna ek olarak entegre raporların dil özelliği olarak net, basit ve kolay anlaşılır olması sayesinde anlam karışıklığına neden olmayacaktır. Entegre rapor bilgilerinin kısa ve öz bir şekilde meydana gelmesinin arka planında yer alan ilke önemliliktir. Çünkü bu ilke sayesinde gereksiz bilgilerden arındırılmış bilgiler yer almaktadır. Entegre bir raporun kısa ve öz bir şekilde oluşturulabilmesi amacıyla şunlar yapılmalıdır (IIRC, 2013: 21):

- Önemliliği belirleyebilmek için yapılacak olan aşamaların uygulamaya konulması gereklidir
- Detaylı ve değişikliği çok fazla olmayan bilgilere yer verilmemelidir
- Terimleri az kelime kullanarak belirtmek

- Yoğun bir teknik ve bilimsel dilin olmaması gereklidir
- Kuruluşun bünyesine uygun olmayan klişeleşmiş herkesi kapsadığı düşünülen konulardan uzak durulmalıdır.

2.2.6. Güvenilirlik ve Eksiksizlik

Entegre bir rapor maddi hususlarının olumlu veya olumsuz bir şekilde olmaması için dengeli ve maddi kusur bulundurmayacak durumda olmalıdır (IIRC, 2013: 21). Entegre raporda yer alan bilgilerin güvenilirliğini üst seviyelere çıkarmak amacıyla paydaşların etkin bir şekilde sorumluluk alması, iç denetim mekanizmasının etkili olması ve dış denetim faaliyetlerinden yardım alınabilir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 59).

Raporların paydaşlarına yarar sağlayabilmesi için öncelikle o raporların yanlış veya eksik bilgilere yer vermemesi gereklidir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 927). Bu şekilde kuruluşa olan güven duygusu ve aidiyet duygusu artacaktır. Eğer böyle bir durum yapılmaz ise kuruluşa yatırım oranı gittikçe düşecektir. Maddi kusur içermeme demenin anlamı sunulan her bilginin bütün bir şekilde kesin olması demek değildir. Bu bilgilerin içerisinde tahmine dayalı bilgiler de yer almaktadır. Çünkü geleceğe yönelik hiçbir zaman bir kesinlik ifadesi bulundurmamak mantıklı değildir.

2.2.7. Tutarlılık ve Karşılaştırabilirlik

Entegre raporlamadan önce meydana gelmiş olan ve entegre raporlamanın bünyesinde yer alan finansal raporlamada da tutarlılık ve karşılaştırabilirlik ilkeleri yer almaktadır (Oral ve Erkuş, 2019: 269). Entegre bir rapordaki sunulan bilgiler belirli bir süreç içerisinde tutarlı bir dayanağa sahip olması gerekmektedir. Aynı zamanda kuruluşun değer yaratma süreci içerisinde değeri yaratma yeteneği bakımından rekabet içerisinde yer aldığı farklı kuruluşlar ile karşılaştırılmasına imkân verecek biçimde bilgilerini sunmalıdır (IIRC, 2013: 23).

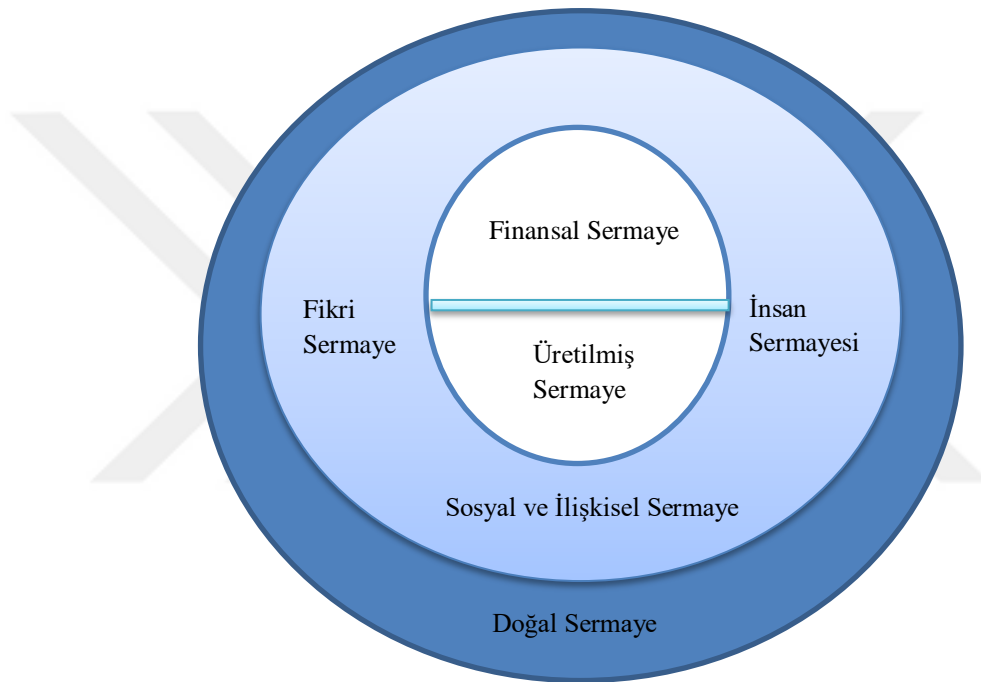
Entegre raporda önemli bir değişiklik yapılması gerektiği takdirde değişikliğe neden olan durum açıklanmalıdır. Değişiklik ile birlikte sunulan bilgilere bu değişikliğin ne şekilde etki ettiği de açıklanmalıdır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 59). Karşılaştırabilirlikle ilgili olarak neyin, hangi zamanda ve hangi şartlar altında

karşılaştırılacağı belirtilmelidir. Yani sektörel, bölgesel veya yıllara göre verilen bilgiler ile desteklenmelidir. Sayısal bilgileri sözel bilgiler ile besleyerek karşılaştırabilirlik ilkesinin daha doğru sonuçlar vereceğini görebiliriz.

2.3. ENTEGRE RAPORLAMA ÇERÇEVESİ

2.3.1. Sermaye Öğeleri

Şekil 2.4: Sermaye Öğeleri

Kaynak: EY, 2013: 2

Bütün kuruluşlar değer yaratabilmek ve başarıyı elde edebilmek maksadıyla bazı kaynaklara ihtiyaç duymaktadır (IIRC, 2013: 11). Bu kapsamda Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre kullanılabilir kaynak başka bir deyişle sermaye ögesi altı tanedir. Bu öğeler finansal, insan, fikri, sosyal ve ilişkisel, üretilmiş ve doğal olarak ifade edilmektedir. Kuruluşların bu altı sermaye ögesinin hepsini birden kullanma zorunluluğu yoktur. Yapılarına göre istedikleri sermaye ögesini kullanmakta serbesttirler. Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri artar ya da azalır. Bunun yanında birbirlerine dönüşebilme durumu da vardır. Örnek olarak bir kuruluş finansal açıdan rahatladığı takdirde çalışanlarına daha rahat bir ortam ve daha çok eğitim verecektir. Bu

durumda insan sermayesine dönüşecektir. İyi bir eğitimle yeni bir fikir ortaya çıkarır. Yani finansal sermaye, insan sermayesine insan sermayesi de fikri sermayeye dönüşmüş olacaktır. Kuruluşlarda finansal olmayan sermaye öğelerinin sayısal olarak nasıl belirlenmesi gerektiği konusunda yaşanan zorluklar arasında fırsat ve risklerin analiz edilebilmesi sorunları yer almaktadır (Aras, vd., 2019: 25).

Kuruluşlar sermaye öğelerini nasıl, nerede ve ne şekilde kullandıklarını ya da nereye etki yaptıklarını sunarken sayısal veriler ve anahtar performans göstergelerinden faydalanmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra bütün kaynakları sürekli olarak sayısal bir şekilde açıklayabilme imkânı olamayacaktır. Bazen sözel bir ifadeyle sunmak mümkündür (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 56).

2.3.1.1. Finansal Sermaye

Finansal sermaye, kuruluşun varlığını sürdürebilmesi amacıyla kullandığı veya kullanacağı borç, öz sermaye ve yatırımlarla meydana getirdiği kaynaklardır (IIRC, 2013: 11). Hem geleneksel raporlamada hem de entegre raporlamada finansal sermayenin büyük bir önemi vardır. Finansal sermayenin diğer sermaye öğeleri ile arasında çok sıkı bir ilişkisi vardır. Bu durumda entegre raporlama hazırlayan kuruluşlar finansal sermaye ile diğer sermaye öğeleri arasındaki ilişkileri sunmalıdır. Bunun anlamı diğer sermaye öğelerini sayısallaştırılmalıdır. Finansal olarak meydana getirdikleri faydayı ortaya koyulmalıdır. Kuruluşlar yatırımcılardan destek alabilmek amacıyla aktif büyüklüklerini, net karlarını, toplam kredilerini, yasal işlemler sonucu ortaya çıkan parasal kayıplarını vb. gibi faktörleri entegre raporlarında yayınladıkları takdirde yatırımcıların kuruluşlardan bilgi alabilme olasılığı artacak ve yatırımcı kuruluşun iyiye doğru gittiğine karar verecektir. Aksi takdirde kuruluş dışarıdan herhangi bir yatırım alamadığı durumda varlığını sürdürebilme olasılığı azalacaktır.

2.3.1.2. Üretilmiş Sermaye

Üretilmiş sermaye, kuruluşun mal ve hizmet üretimi süreçlerine katkıda bulunan fakat ürünün net bir şekilde ele alınmasına faydası olmayan maddi varlıkları (bina, köprü, liman vb.) teknoloji ile meydana getirilmiş olan fiziksel yapıları içine almaktadır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 54). Bu yapıların verimli kullanımını sağlayarak,

kaynak kullanımını azaltarak ve daha fazla sürdürülebilirlik, esneklik ve yeniliği sağlayan faaliyetleri teşvik etmektedir (EY, 2014: 15).

Üretilmiş sermaye, çoğunlukla eskiyen, bozulan bir yapıya sahip olduğu için yenilenme durumu belirli aralıklarla süreklilik göstermektedir. Kuruluş üretilmiş sermayeyi etkin bir şekilde kullanırsa amaçlarına ulaşmada daha kolay bir yol izlemiş olacaktır. Bunun yanı sıra kaynaklarını kullanmada azalmaya gidecek ve varlığını devam ettirebilme olanağı bulacaktır (Ernst ve Young, 2014: 15). Kuruluşlar entegre raporlarında kapasitelerini, bina sayılarını, şube sayıları gibi daha detaylı bilgiler vermelidir. Böylece yatırımcılar kuruluşların nereye kadar nüfuz ettiğini anlayabilecek bu durumda da kuruluş için önemli gelişmeler yaşanacaktır.

2.3.1.3. Fikri Sermaye

Fikri sermaye, kuruluşun bilgi kapsamında çalışanlar tarafından meydana getirilen telifler, patentler, yazılımlar ve lisanslar gibi fikri mülkiyet haklarına dayanarak markanın bilinirliğini ve değerlendirilmesini, kuruluşun itibar kazanmasını sağlayan maddi olmayan varlıklardan oluşur (IIRC, 2013: 12). Kuruluşların faaliyetleriyle birlikte çalışanlar tarafından farklı fikri mülkiyetler ortaya çıkarılabilir. Bu bakımdan fikri sermaye uzun vadede de meydana gelebilecek fikri mülkiyetlerin oluşabileceğini dile getirmektedir (Gökten, 2016: 753). Kuruluşların piyasadaki diğer kuruluşlarla olan rekabet durumunu çok ciddi bir şekilde etkiler. Bir an da piyasada tek el haline gelebilir. Çünkü yapılan herhangi bir patent, yazılım sadece onu yapan kuruluşa ait olacağı için herkese satılabilir. Bu şekilde de kar elde etme durumunda artış gözlenecektir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 55).

Ar-ge faaliyetlerine büyük kaynak tahsisi sağlanarak mobil bankacılık veya dijital bankacılık uygulamaları geliştirilir. Bu durum müşterilere işlem yapma kolaylığı sağlayarak müşteri sayısında giderek artış gözlemlenebilir. Bu durumda da daha çok kar elde edilir. Ar-ge faaliyetlerini bazı olumsuz durumları vardır. Bunlar; rastlantıya dayalıdır, uzun vadeli, yüksek kaynak tahsisi gerektirir.

2.3.1.4. İnsan Sermayesi

İnsan sermayesi, kuruluşun bünyesinde bulunan çalışanların kabiliyetleri, tecrübeleri, yetkinlikleri, uzmanlıkları, kuruluşun amaçlarına uygun davrandıkları, doğru işi yapma becerileri ve işleri grup halinde yapabilme özellikleri olarak tanımlanabilir (Yılmaz, vd., 2017: 105). Bir kuruluşun başarısı organizasyon ekiplerinin doğru yönetimine bağlıdır. Eğer yönetim çalışanların motivasyon ve refahlarına önem verirse bu gerçekleşecektir. Aksi takdirde aşırı çalışan veya yetersiz ücret politikalarıyla kuruluş itibarına zarar verebilir ve değer yaratma yeteneğini bozabilir (EY, 2014: 15). Kuruluşlar iş gücü devir oranına, işten ayrılan kişi sayısına dikkat ederek işe başladıkları insanlarla devam oranı iyi olması durumunda çalışanlarına iyi davrandığı anlaşılacaktır. Entegre raporlarında engelli çalışan, kadın çalışan sayısı, iş sağlığı ve güvenliği gibi bilgiler sundukları zaman yatırımcılar bu sermaye ögesine kuruluşların değer verdiğini anlayacaktır.

2.3.1.5. Sosyal ve İlişkisel Sermaye

Toplumların aralarındaki ilişkiler sayesinde bireysel ve toplu bir şekilde düzen ve rahat bir ortam sağlayabilmek amacıyla bilgi paylaşımı yapma yeteneklerini dile getirir (IIRC, 2013: 12). Aralarındaki ilişkileri ortak değerler, güven durumu, etkileşim halinde oldukları faaliyet, müşteri ve hükümetle ilişkiler, yasalar gibi durumları kapsamaktadır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 55). Sosyal ve ilişkisel sermaye ögesinin gelişmesi için toplumsal yatırımlar yapılmalı, müşteri şikâyetlerinin bir an önce giderilmesi gerekli, işe yeni insanların alınması gerekli, reklam ve ilanlar verilmeli, müşteri memnuniyet anket sonuçları yayınlanarak yatırımcıların bilgi almada bir eksikliği kalmaması gereklidir.

Sosyal ve ilişkisel sermayede kuruluş bünyesinde yer alan çalışanlar tarafından takip edilen etik liderler vardır. Etik liderler kavramından anlaşılacağı üzere yaptıkları işleri saygı, sevgi, özveri ve sorumluluk bilincini çalışanlarına aşılayan lider, etik olarak ifade edilmektedir. Ayrıca mesajların net bir şekilde ortaya çıkmasını sağlar. Bu durumda etik liderlerin çalışanlar ile kurmuş olduğu bağ sayesinde sosyal ve ilişkisel sermayenin tüm kuruluş içerisine yayılacağını göstermektedir (Yıldız, Aykanat ve Tüzemen: 2016: 237).

2.3.1.6. Doğal Sermaye

Doğal sermaye, kuruluşların geçmiş ve gelecek dönemlerde bünyesinde bulunan ve bulunacak olan refahın aşağı yönlü hareket etmesine izin vermeyerek gelişmesi için ürün ya da hizmetin meydana getirilmesine olanak sağlayan süreçler olarak ifade edilebilir. Doğal sermayenin kapsadığı alanlar; su, toprak, hava, fosil yakıtlar, orman, maden, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem sağlığıdır (IIRC, 2013: 12).

Bütün ekonomik, sosyal ve çevresel durumları kapsayan yukarıdaki kaynaklar kuruluş için ne derecede önemli, kuruluş ne derecede bu kaynaklara bağımlı bir halde, faaliyetlerini gerçekleştirirken bu kaynakların yok olmasına veya azalmasına dikkat ediyorlar mı gibi durumları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 55). Doğal sermaye sürekli olarak değiştirilen bir kaynak yapısına sahip değildir (Ernst ve Young, 2014: 15). Kuruluşlar entegre raporlarında su tüketimlerini, enerji tüketimlerini, elektrik tüketimlerini, kağıt tüketimlerini, geri dönüştürülen atık miktarlarını, saldıkları emisyon gazı oranlarını, üretilen atık miktarlarını açıkladıkları durumda ne derecede şeffaf olduklarını göstermektedirler. Bu faktörlere bakılarak doğaya zarar veriliyor mu verilmiyor mu anlaşılabilir.

2.4. ENTEGRE RAPORLAMA İÇERİK ÖĞELERİ

Tablo 2.2: Entegre Raporlama İçerik Öğeleri

İçerik Öğeleri
• Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre
• Kurumsal Yönetim
• İş Modeli
• Riskler ve Fırsatlar
• Strateji ve Kaynak Aktarımı
• Performans
• Genel Görünüş
• Hazırlık ve Sunum Temeli

Kaynak: Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde belirtilen bilgiler göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

2.4.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre

Entegre bir rapor şu soruları yanıtlayabilmelidir. Bunlar; kuruluş hangi işle uğraşüyor ve ne gibi şartlarda faaliyet gösteriyor? Kuruluş vizyonunu, benimsediği kültürünü, ahlaki davranışlarını kapsamlı bir şekilde açıklayarak, kuruluşun ana faaliyetleri hakkında piyasadaki diğer kuruluşlarla olan ilişkileri, rekabet durumları ve değer yaratma faaliyetlerindeki sıralaması belirtilir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 60).

Kuruluşların kendilerini paydaşlarına bilgilendirmeleri amacıyla tanıtıcı bilgiler vermesi tavsiye edilmektedir. Kuruluşun faaliyetlerini gerçekleştirdiği pazarlar nelerdir? Bu pazarların durumuyla ilgili olarak bilgi verilmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra kuruluşun belirli bir süreç içerisinde geçirmiş olduğu yükselmenin veya düşmenin istatistiksel bir şekilde meydana getirilmesine dikkat edilmelidir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 929-930). Kuruluşlar dış çevreleriyle çok yakın bir bağ içerisinde. Dış çevreleri olmadan değer yaratabilme yeteneğini yerine getiremezler. Bu nedenle dış çevreyle ilgili olarak analiz yapılıp bu analizin entegre rapor bünyesine katılması gerekmektedir. Dış çevreyi olumlu veya olumsuz bir şekilde etkileyen faktörlerin başında ticari, yasal, çevresel, siyasi ve toplumsal durumlar vardır. Bu faktörleri de etkileyen alt faktörler bulunmaktadır. Bunlar; globalleşme, müşterinin talebi, hızla değişen ekonomi, işsizlik, özgürlük, sağlık, eğitimsizlik, değişen iklim, zorunlu ihtiyaçlar, doğal sıkıntılar, siyasilerle olan ilişkilerdir (Işgüden Kılıç, 2018: 31-32).

2.4.2. Kurumsal Yönetim

Kuruluşun kurumsal yönetimi ile ilgili nasıl değer yarattığına yönelik yeteneğini ne şekilde arttırmaya çalışıyor sorusunun cevabı entegre rapor içerisinde yer almalıdır (IIRC, 2013: 25). Bu içerik ögesi dahilinde aktarılmış olan bilgiler, kuruluşun yönetim yapısını ortaya çıkarır ve kuruluş bünyesinde yer alan alt üst yönetimlerin değer yaratma amacıyla ayrılan kaynakların ne şekilde kullanıldığını ve yöneticilerin kendilerine verilen sorumlulukları kuruluşun amaçlarına ulaşmak maksadıyla mı kullandıkları konusunda verilen bilgiler sayesinde paydaşlar değerlendirme yaparken zorlanmayacaklardır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 60-61). Kuruluşun yapmış olduğu ortaklığın ne şekilde meydana geldiği, üst yönetimde bulunan yöneticilerin eğitim

düzeylerinin kuruluşun performansına etkisi diye pek çok makale yayınlanmıştır. Bu perspektiften bakıldığında kuruluşun yönetim yapısı ile ilgili bilgilerin görülmesi yatırımcıların karar vermelerini kolaylaştıracaktır. Çünkü yatırımcılar yönetimin bu tarz bilgilerine dikkat etmektedirler. Yönetimin bir sorunla karşılaştığı zaman nasıl tepki vermesi gerektiği, meydana gelebilecek olan riskleri ve fırsatları analiz edip bu bilgileri entegre rapora koyarak raporun önemini arttıracaktır (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 930).

2.4.3. İş Modeli

‘Kuruluşların iş modeli nedir?’ sorusunun cevabı entegre raporda yer almalıdır (IIRC, 2013: 25). Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre iş modeli, ‘kuruluşun hedeflerine ulaşabilmek amacıyla sermaye öğelerini girdi olarak alıp bunları işleyerek hedeflenen çıktılara dönüşmesini sağlayan bir süreç’ olarak ifade edilmektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 61). Kuruluşun nasıl değer yarattığını görebilmek için iş modelinin incelenmesi sağlanmalıdır. Bundan dolayı entegre raporlarda iş modelinin net, kolay anlaşılabilir ve basit bir biçimde oluşturulmasına dikkat edilmelidir. Entegre rapor önüne gelen her girdiyi kullanmamalıdır. Kuruluşun değer yaratmasını sağlayacak olan önemli girdilere öncelik verilmelidir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 931). Entegre raporlama finansal tabloların ötesine geçtiği yerde iş modellerine ve onun geleceğe yönelik olarak vurguladığı ifadelerle dikkat etmesi gerekmektedir. İş modelinin amaçlarına ulaşabilme derecelerini ve anlaşılabilmesini kuvvetlendiren özellikler şunlardır (IIRC, 2013: 25):

- İş modeliyle ilgili olan girdilerin, iş faaliyetlerinin, çıktıların ve sonuçların kesin bir şekilde ifade edilmesi
- Temel öğeler olan girdileri, iş faaliyetlerini, çıktıları ve sonuçları gösteren anlaşılabilir bir şema kurmak gereklidir. Ayrıca temel öğelerin kuruluş için ne anlama geldiğine dair açıklama yapılmalıdır
- Kuruluşun yer aldığı pazardaki konumu bakımından bilgi veren bir yazı
- Paydaşlara ve dış çevreye tesir eden önemli unsurlar için açıklamada bulunmak gereklidir.

2.4.4. Riskler ve Fırsatlar

Entegre raporlarda içerideki ve dışarıdaki unsurlardan gelebilecek olan tüm riskler belirlenmeli ve belirlenen risklerin meydana gelebilme olasılığı ve meydana geldiği takdirde neleri etkileyebileceği analiz edilmelidir. Bunların akabinde riskleri azaltmak veya ortadan kaldırmak için alınabilecek tedbirler, stratejiler, yol ve yordamlar belirtilmelidir. Kuruluşlar risklerini belirleyebilmek amacıyla SWOT analizini (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler) kullanabilir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 931). Risklerin belirtilmesiyle birlikte pek çok kuruluş için rekabet avantajlarına gelebilecek zarar tehlikesiyle karşı karşıya kalmak istemeyebilir. Ancak risklerin belirtilmesiyle ne tür risk ile karşı karşıya olduğu nasıl bir önlem alındığına dair bilgi verilecektir. Bu durumda yatırımcılara bilgi sunma anlamında önemlidir. Bu şekilde de paydaşlarla olan ilişkilere verilen önemi temsil etmektedir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 62).

2.4.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı

Strateji ve kaynak aktarımı, kuruluşun nasıl değer yarattığına yönelik olarak saptanmış olduğu stratejik hedefleri nelerdir ve bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla neler yapılmalıdır sorusunun cevabını vermelidir (IIRC, 2013: 27). Stratejik odak ve geleceğe yönelim ilkesiyle sıkı bir ilişki içerisinde olmalıdır. Çünkü bu ilkede kuruluşun belirlemiş olduğu stratejik hedefler gelecekte beklenenleri ancak strateji ve kaynak aktarımı ögesi yerine getirilirse oluşacaktır (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 932).

Kuruluş bünyesinde inovasyonun ön plana çıkarılması, telif hakları ve patent gibi fikri mülkiyetlerin ne şekilde değerlendirildiği doğanın ve toplumsal durumların kuruluşun stratejisini belirlerken bu faktörleri ne derecede önemsendiği raporda açıklanmalıdır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 63). Bir entegre raporda açıklanması gereken öğeler şunlar olabilir (IIRC, 2013: 27-28):

- Strateji ve kaynak aktarımı için oluşturulan planların öteki içerik öğeleriyle ilgili olan bilgilerin bir bağlantı içerisinde olması
- Kuruluşun meydana getirmiş olduğu iş modeliyle stratejik ve kaynak aktarımı ögesinin uyumluluğu analiz edilir. Eğer olumsuz bir durum oluşur ise iş modelinde farklılaşmaya gidilebilir

- Strateji ve kaynak aktarımının risk ve fırsatları ne ölçüde değerlendirdiği nasıl geri bildirimlerde bulunduğu
- Meydana getirilmiş olan strateji ve kaynak aktarımı projelerinin iş modelinde girdi olarak kullanılan kaynakları etkileyip etkilemediğidir.

2.4.6. Performans

Kuruluşun belirli bir süre içerisinde ortaya koymuş olduğu stratejik amaçlarına ulaşabilme derecesi nedir ve meydana gelen sonuçların sermaye ögelerini etkileme durumu nedir sorularına entegre raporlar cevap vermelidir. Performans kavramından stratejiyle uyumlu ve insan odaklı bir değer yaratma sürecine geçiş olduğunda iş faydaları raporların yapısında meydana gelmektedir. Raporlar öncelikle finansal performansla başlarken daha sonraları bu durum “ne yapıyoruz”, “nerede yapıyoruz”, “nasıl değer yaratıyoruz” performanslarına evrilmektedir (Adams, vd., 2016: 288). Performans konusunda sözel ve sayısal veriler bulunmalıdır ve bünyesinde aşağıdaki durumların yer alması gerekebilir (IIRC, 2013: 28):

- Sözel olarak ifade edilen hedeflerin, risk ve fırsatların önemini, etki yaptığı durumları ve bu sıralananların meydana getirilmesinde kullanılan seçenekler üzerinde yapılan görüşler
- Kuruluşun değer zincirinin altında veya üstünde kalan sermaye ögeleri üzerindeki olumlu veya olumsuz etkileri
- Kuruluş ile paydaşları arasındaki bağın tespiti ve kuruluş paydaşlarının gereksinimlerini karşılayıp karşılayamadığı
- Geçmiş, mevcut ve gelecekteki performanslarının incelenmesi

Yapılan bazı araştırmalara göre kuruluşların bir kısmının performans ögesini finansal açıdan incelendiğini, diğer kısmının ise sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk performansı bakımından incelediği ve ona göre sunumda buldukları açıklanmıştır (Işgüden Kılıç, 2018: 32).

2.4.7. Genel Görünüş

Kuruluş, belirlemiş olduğu stratejileri hayata geçirirken önüne çıkacak olası sıkıntılar ve net olmayan durumların iş modeli aracılığıyla ileride oluşacak

performansını nasıl etkileyecektir sorusuna cevap vermelidir (IIRC, 2013: 28). Entegre raporların içerisinde pek çok bilgi ve bu bilgiler kapsamında dile getirilen tahminler bulunmaktadır. Bilgilerin genel görünüş ile sunulması demek bir bütün halinde sunulması demektir ve bu şekilde tavsiye edilmektedir. Bilgilerin toplu olarak sunulmasıyla birlikte kuruluşun durumu hakkında inceleme yapanların işi basitleşecektir (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 932). Yapılan tahminlerin mümkün mertebede gerçeğe yakın bir konumda yer almasına özen gösterilmelidir. Bu yüzden kuruluş yeteneklerini, piyasa durumunu, pazar payını, fırsatları, tehditleri dikkatlice incelemelidir. Genel görünüm amacıyla yapılacak olan toplu ifadelerin kuruluşun uyduğu yasal çerçevelerde önemli hale gelmiştir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 64). Entegre bir raporda aşağıdaki konular şeffaf ve güvenilir bir biçimde incelenerek sunulur (IIRC, 2013: 28):

- Kuruluşun belirli bir süre içerisinde dış çevreden denk gelebilme olasılığı olan konularla ilgili olarak beklentilerinin açıklanması
- Bu denk gelişin kuruluşu etkileme biçimi
- Kuruluşun karşısına çıkma olasılığı olan konuların zorluklarını ve net olmayan özelliklerini açıklayabilmek amacıyla örgütlenme biçimini sunmalıdır.

2.4.8. Hazırlık ve Sunum Temeli

Entegre bir rapor hazırlayacak olan kuruluş rapor bünyesine katabileceği konuları ne şekilde seçmektedir ve seçtiği konuları inceleme biçimi nasıldır sorusuna cevap vermelidir (IIRC, 2013: 29). Daha önceden de ifade edildiği gibi entegre raporlar pek çok ilkeler, öğeler ve öngörüler bazında oluşturulmaktadır. Bundan dolayı oluşturulan bütün raporların kendine has özellikleri ve sınırlılıkları vardır. Paydaşların bu sınırlılıkları dikkate alarak incelemelerde bulunması önemlidir. Bu kapsamda raporun sınırlılıkları belirtilmelidir. Örnek olarak önemsiz bir konunun önemliymiş gibi görülerek rapora dahil edilmesi gereksiz bir işlemdir ve raporun uzamasına neden olmaktadır (Saban, Vargün ve Gürkan: 2017: 933). Raporda yer alan bilgilerin güvenilir oluşuyla veya tahmin edilebilir oluşuyla ilgili olarak bir sınırlama mevcut ise bu durumun nedeni, sınırlamalar neler ve alınan tedbirlere raporda yer verilmelidir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 64).

Entegre bir raporda hazırlık ve sunum temeli ögesi şunları içermektedir (IIRC, 2013: 29):

- Kuruluşun önemli olan konularının tespitinin yapılması. Konuyla alakalı durumlar belirlenerek önemlerinin değerlendirilmesi gerekir. Üst konumda bulunan yöneticilerin maddi olan konuları seçerek öncelik sıralaması yapılmalı
- Raporlamanın sınırlılığı ve bu sınırın nasıl tespit edildiğine dair açıklama yapılmalıdır. Riskler, tehditler ve fırsatlar açıklanmalıdır. Finansal raporlamayla ilgilenen kuruluşların değer yaratma sürecine etkisi olan risk ve fırsatların sonuçlarının hepsini tespit etmesinin imkânsız olması.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ENTEĞRE RAPORLAMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR TARAMASI

Kurumsal raporlama, faaliyetleri sürekli ilerleyen teknolojik gelişmeleri ve farklılaşan ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlar aracılığıyla kendine durmadan değer katmaktadır. Değer katma kavramı söz konusu olduğunda ortaya entegre raporlama gelmektedir. Entegre raporlama, raporlama işine yeni bir gelişme getirmiştir. Yatırımcıların daha fazla bilgi ihtiyacından ortaya çıkmaktadır. Bu bilgiler finansal olmayan bilgileri kapsamaktadır. Finansal olmayan bilgilerin ne amaçla kullanılacağı kurumlarda farklılık gösterdiği için belirli bir formatta raporlama meydana getirmek çok güçtür.

3.1. LİTERATÜRDE YER ALAN ENTEGRE RAPORLAMA ÇALIŞMALARI

Tablo 3.1: Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Yazarlar	Yıl	Araştırmanın Adı	Yayınlandığı Yer	Uygulama Alanı	Bulgular
Serhat Yanık ve İpek Türker	2012	Sürdürülebilirlik Ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama)	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi	Novo Nordisk	Kuruluşların kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine önem vermeleri gerektiğinden bahsedilmiştir. Finansal ve finansal olmayan bilgilerin sunulması gerektiği tavsiye edilmiştir.
Michael P. Krzus	2012	Entegre Raporlama: Şimdi Değilse Ne Zaman?	TKYD Kurumsal Yönetim Dergisi		Entegre raporlamanın neden yapılmasına dair geniş bir bilgi içermektedir. Raporun yapılmaya başlanmasıyla birlikte şirketlere ve topluma faydaları olacağından söz edilmiştir.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Sibel Karğın, Hakan Aracı ve Hüseyin Aktaş	2013	Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi		Entegre raporlama konusunda Türkiye’de yapılan ilk araştırmalardandır. Entegre raporlamanın işleyiş tarzı ve önemine ve dünyada yapılan raporlara değinilmiştir. Daha sonra Türkiye’nin ne durumda olduğundan bahsedilmiştir.
Indra Abeysek ara	2013	Bir Şablon İçin Entegre Raporlama	Entelektüel Sermaye Dergisi		Araştırmada entegre raporlama terimi temel yapı taşlarıyla birlikte verilmiştir. Entegre raporlama hazırlamak isteyen kuruluşlar için bir şablon önerilmektedir.
Elif Özkul Gökmen	2013	Entegre Raporlamaya Hazır mısınız?	EkolQ Dergisi	GRI ve IIRC	Türkiye’de entegre raporlamaya dair ilk bilgiler açıklanmıştır. Küresel Raporlama Girişimi ve Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi’nin aralarındaki ilişki incelenmiştir.
Mustafa Kemal Topçu ve Göksel Korkmaz	2015	Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme	Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi		Entegre raporlamaya bağlı kavramsal başlıklara yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye’de entegre raporlamanın hangi alanlarda kullanılacağına dair bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Güler		Kurumsal			Kurumsal raporlamanın gelişimiyle birlikte bazı ihtiyaçların
Aras ve	2015	Raporlamada			giderilememesiyle entegre raporun doğuşundan
Gaye		Yeni Dönem:	TÜSİAD		bahsedilmiştir. Araştırmada entegre raporlamayı
Uğur		Entegre			hazırlayacak kuruluş sayısının her geçen gün
Sarioğlu		Raporlama			arttığı tespit edilmiştir.
Hatice		Entegre Raporlama Sisteminin	Muhasebe ve		Entegre raporlamanın nasıl meydana geldiğine ve şirketlere nasıl faydalar
Pınar	2015	Ortaya Çıkış	Denetime		değinilmiştir. Ayrıca hem uluslararası entegre raporlama standartları hem de entegre denetim standartlarının
Kaya		Sebepleri Ve Şirketlere Sağlayacağı Faydalar	Bakış Dergisi		oluşturulması gerektiğini önermektedir.
Soner	2016	Entegre Raporlama Yaklaşımı İçin Uygulamaya Yönelik Sistematik Bir Öneri	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi		Öne sürülen öneri benimsenen iş modeli çerçevesinde kuruluşun sermaye öğelerini ne şekilde kullandığını paydaşlarına bildirmesine dayanmaktadır.
Uğur		Entegre Raporlama,	KTÜ Sosyal Bilimler		İşletmelerin entegre raporları, IIRC çerçevesi ve
Kaya,		Türk	Bilimler	Uluslararası	G3-G4 uyumluluğunun
Davut	2016	İşletmelerinin	Enstitüsü	13 farklı	karşılaştırılarak bulgular
Aygün		Entegre Raporlamaya	Sosyal Bilimler	işletme	elde edilmiştir. Gelecekte oluşturulacak entegre raporlara önerilerde
ve Ömer		Bakışı	Dergisi		bulunulmaktadır.
Yazan		Üzerine Bir Araştırma			

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

		Kurumsal			2009-2015 yılları arasında
Ümit		Sürdürülebilirlik		BIST	endekste yer alan
Gücenme		ik Açısından	Muhasebe ve	Sürdürülebilirlik	işletmelerin çevresel ve
Gençoğlu	2016	Entegre	Finansman	Endeksind	sosyal sürdürülebilirlik
u ve Alp		Raporlamanın	Dergisi	e yer alan	uygulamaları analiz
Aytaç		Önemi ve		işletmeler	edilmiştir. Sosyal
		BIST			sürdürülebilirlik ile ilgili
		Uygulamaları			bilgilerinin yıllara göre
					arttığı tespit edilmiştir.
					Entegre raporun nasıl
					süreçlerden gelerek bir
					ihtiyaç haline dönüştüğü ile
					ilgili bilgiler verilmiştir.
					Yaygınlaşması ile birlikte
					muhasebe için yeni fırsatlar
					meydana geldiğine
Ayşenur		Entegre	Süleyman		değinilmiştir.
Tarakcio	2016	Raporlama Ve	Demirel		Sürdürülebilirliğe ilişkin
ğlu		Sürdürülebilirlik	Üniversitesi		kavramların
Altınay		ik Muhasebesi	Sosyal		muhasebeleştirilmesine
			Bilimler		yardım eden
			Enstitüsü		sürdürülebilirlik
			Dergisi		muhasebesi entegre rapor
					için gerekli bilgileri içerir.
					Son olarak BIST
					Sürdürülebilirlik
					Endeksinde yapılabilecek
					araştırmalardan
					bahsedilmiştir.
Orhan		Entegre			Türkiye'ye özgü bir model
Elmacı	2017	Raporlamada	Uluslararası	Dünyada	kurabilmek amacıyla birkaç
ve		Küresel	Sosyal ve	entegre	tane kurumun entegre
Şerafetti		Gelişmeler ve	Eğitim	raporlama	raporlarının içeriği, sunumu
n Sevim		Türkiye İçin	Bilimleri	da başarılı	ve teorik bileşenleri gibi
		Bir Model	Dergisi	dört	temelleri oluşturan alt
		Önerisi		işletme	yapının analizi yapılmıştır.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Eda Köse ve Tuğba Çetinel	2017	Kurumsal ve Entegre Raporlama: Bir Araştırma	Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Argüden Yönetişim Akademisi	Kuruluşun 2015 yılına ait entegre raporunda stratejilerine, amaçlarına, risklerine, sermaye ögelerine, iş modeline, çevresel ve sosyal yapılarına ait bilgilere yer verilmiştir. IIRC çerçevesine uygun hazırlanmıştır.
Cuma Ercan ve Ali Kestane	2017	Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Yaklaşım Olarak Entegre Raporlama Ve Bir Vaka Çalışması	ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası	Entegre raporun değer yaratma, sermaye ögeleri ve değer yaratma süreci kapsamında incelenmesi yapılmıştır. Değer yaratma işlemine bakıldığında IIRC çerçevesine uyumlu olduğu ve sermaye ögelerini amaçlarına göre kullandığı tespit edilmiştir.
Metin Saban, Hakan Vargün ve Serhan Gürkan	2017	Yatırımcılara Bilgi Sağlama Aracı Olarak Entegre Raporlama	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi		Entegre raporun teorik bileşenlerinin sunuluşu ve ekip çalışmasının değer yaratmaya nasıl katkıda bulunduğu konulara değinilmiştir.
Şerafetti n Sevim, Ali Kestane ve Nafiye Damla Yılmaz	2017	Entegre Raporlamanın Yatırımcılar Açısından Analizi: Entegre Yatırım Analizi Algoritması	Uluslararası Akademik Değer Araştırmaları Dergisi	Southwest Airlines, Kumba Iron One, Novozyme s ve SAP şirketleri	Şirketlerin entegre performansı değerlendirilerek bir algoritma oluşturulmaya çalışılmıştır. Ele alınan tüm raporlar geleceğe yönelik tüm bilgilere yer vermiş ancak hiçbir şirket rakip şirketlere karşılaştırma yapmamıştır.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Mervyn King ve Leigh Roberts	2017	Entegre Düşünce	Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları		Entegre düşünce ve entegre raporlama hakkında geniş bir bilgi ağı verilmiştir. Dünyada yapılan ve ön plana çıkan entegre raporlar analiz edilmiştir. Gelecekte değer yaratmaya yönelik olarak ortaya çıkabilecek tartışmalara çok fazla fayda sağlayacak bir araştırma olduğu kimi otoriteler tarafından söylenmiştir.
Filiz Yüksel ve Hakan Aracı	2017	Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama Ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma	Yönetim ve Ekonomi Dergisi	BIST Kurumsal Yönetim Endeksine İşlem Gören İşletmeler	Bu araştırma ülkemizde entegre raporlama mevcut durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılmıştır. Raporlamayı yapmak isteyen kuruluşlara gerekli eğitimlerin verilmesi gerektiği düşünülmektedir.
Patrick Velte ve Martin Stawinoga	2017	Entegre Raporlama: Ampriklerin Mevcut Durumunu Araştırma Sınırlamaları ve Gelecekteki Araştırma	Yönetim Kontrol Dergisi		Entegre raporlamanın araştırma gündemiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu araştırma amprik araştırmalar için bir yapı oluşturmuştur. Gelecekte oluşturulacak raporlar için faydalı tavsiyelerde bulunulmuştur.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Ali Alagöz, Metin Allahverdi ve Metehan Ortakarpuz	2018	Entegre Raporlamada İçerik Analizi: Ödüllü Raporlar Üzerine Bir Araştırma	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi	Güney Afrika'da entegre raporlarda n ödül alan kuruluşlar	Araştırma 2016 yılında Güney Afrika'da gerçekleştirilen ödül törenlerinde altı kuruluşun raporları incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda değer yaratma, yönetim ve strateji başlıkları öncelik olarak ilk üç sırayı aldığı görülmüştür.
Şafak Ağdeniz	2018	Entegre Raporlamada İç Denetimin Rolü	Mali Çözüm Dergisi		Entegre raporlamanın içerisinde iç denetimin alabileceği sorumluluklara değinilmiştir. Entegre raporlama ve iç denetimin birbirinden bağımsız olamayacağı sürekli etkileşim halinde olması gerektiği düşünülmüştür.
Burcu İşgüden Kılıç	2018	Entegre Raporlama Ve Türkiye'deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler Ve BIST Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan işletmeler	2016 yılında endekste yer alan kuruluşların faaliyet raporları entegre rapor içerik öğelerini ne derece kapsadığı değerlendirilmektedir. Faaliyet raporları entegre raporların sunulabilmesi için gerekli durumları yerine getiremediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

		Sürdürülebilirlik			Araştırmada THY'nin sürdürülebilirlik raporlaması incelenirken GAHY'nin entegre raporu incelenmiştir. İnceleme sonucunda THY'nin raporlama şartlarını tam olarak yerine getirmediği GAHY'nin ise raporlama kriterlerine uyumlu olduğu görülmüştür.
Ünal Battal	2018	Raporlaması Ve Entegre Raporlama: Türk Hava Yolları Ve Güney Afrika Hava Yolları İncelemesi	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi	Türk Hava Yolları ve Güney Afrika Hava Yolları	
Nuray Demirel Arıcı	2018	Entegre Raporlama Yolculuğunda Sürdürülebilirlik Raporlamasının Rolü: Oecd Ve Türkiye Karşılaştırması	Mali Çözüm Dergisi	OECD Ülkeleri ve Türkiye	Sürdürülebilirlik ve entegre raporlama kapsamında OECD'de yer alan ülkeler ve Türkiye karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak Türkiye sürdürülebilirlik raporlamasında gerilerde yer alırken entegre raporlama konusunda yeterli bilgiye daha çok sahip olduğu tespit edilmiştir.
Filiz Yüksel	2018	Entegre Raporlama, Değer Yaratma Ve Entelektüel Katma Değer Katsayısı: BIST Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Uygulama	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	BIST Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmeler	Bu araştırmada BIST Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan işletmelerin yarattıkları değeri entelektüel katma değer katsayısı yoluyla meydana getirmesi sonucunda entegre skorları ile entelektüel katma değer katsayısı arasındaki bağ incelenmiştir. Sonuç olarak bu bağın pozitif yönlü olduğuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Charl de Villiers ve Umesh Sharma	2018	Geleceğe Eleştirel Bir Bakış finansal ve Entelektüel Sermaye, Sürdürülebilirlik ve Entegre Raporlama	Elsevier Dergisi		Araştırmada entegre raporlamanın geleceği eleştirel bir bakış açısıyla incelenmiştir. Raporlamanın teorik bileşenleri başlıklar halinde açıklanmıştır. Entegre raporlamanın GRI ve IIRC'nin belirlemiş olduğu standartlara uygunluğu tespit edilmiştir.
Mihriban Coşkun Arslan ve Oktay Özkan	2018	Entegre Raporlamaya Evrilme Süreci ve Durum Tespiti – BIST Örneği	Mali Çözüm Dergisi	BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan işletmeler	Endekste yer alan işletmelerin entegre raporlamaya geçiş durum analizi yapılmıştır. Ortaya çıkan analize göre entegre raporun gelişmediği ve gelişmesi için eğitimlerin verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
Aysun Aktaş Mozeikçi ve Erkan Öztürk	2019	Entegre Raporlamanın İşletme Ve Çevresi Açısından Önemi: Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi Veri Tabanındaki Şirketlerin Eko-Verimlilik İncelemesi	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	Entegre Raporlama Uygulama Örnekleri Veri Tabanı alt yapısında ve imalat sektöründe yer alan işletmeler	Entegre raporlamanın kavramsal çerçevesi dikkate alınarak işletmelerin değer yaratmada etkili olan faktörleri baz alınarak ekonomik verimliliği analiz edilmiştir. İşletmeleri finansal değerleri ile çevresel değerleri incelenerek karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

		Entegre Raporlama: Yayınlanan Raporlar Üzerine Bir Araştırma	Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2016'da Fortune Dergisinin belirlediği 50 işletme	Kuruluşların oluşturdukları entegre raporlama analiz edilmiştir. Analizler sonucunda raporların içerik öğeleri kapsamında çok detaylı bilgi verilmiştir. İçerik analizi yöntemiyle sıklıkla kullanılan kelimeler tespit edilmiştir.
Nurullah Kaya	2019	Entegre Raporlama Ve Entelektüel Sermaye Muhasebesi İlişkisi	Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi		Kuruluşların muhasebe uygulamalarını devam ettirebilmeleri için entegre raporlamanın bir araç olduğundan bahsedilmiştir.
Güler Aras, Arzu Özsozğün, Çalışkan, Emel Esen ve Özlem Kutlu	2019	Türkiye'de Entegre Raporlama Mevcut Durum Paydaşların Algı ve Beklentileri	ERTA	Türkiye'deki kuruluşlar ve paydaşları	Araştırmada kuruluşların yapmış oldukları kurumsal raporlar hakkında durum tespiti yapılması ve kuruluşların entegre raporlamadan bekledikleri faydaları bu raporlamayı yapabilmek için ortaya koymaları gereken durumlar tespit edilmiştir.
Seçil Öztürk	2019	Geleceğin Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama: Garanti Bankası Örneği	Muhasebe ve Finansman Dergisi	Garanti Bankası	Kuruluşun entegre raporunun değer yaratma, sermaye öğeleri, değer yaratma süreci bağlamında analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda stratejik öncelikler belirlenmiştir.

Tablo 3.1: (devam) Literatürde Yer Alan Entegre Raporlama Çalışmaları

Anıl Gacar	2020	Kar Amacı Olmayan İşletmelerde Entegre Raporlama ve Bir Örnek Olay	Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı	Araştırma, kar amacı gütmeyen kuruluşların da entegre rapor hazırlayabileceği üzerinedir. Bu konuda Türkiye’de 2018 yılında entegre rapor yayınlamış bir kuruluş incelenmiştir. İnceleme sonucunda finansal ve finansal olmayan bilgilerinin raporda olduğu görülmüştür.
------------	------	--	--	----------------------------------	--

Tablo 3.1’de entegre raporlamayla ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar genel olarak entegre raporlamanın kavramsal terimlerini açıklama üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunun yanı sıra çeşitli kuruluşların entegre raporları incelenmiş ve yıllara göre değişimini tespit eden araştırmalarda bulunmaktadır. Araştırmalarda kuruluşların eksiklikleri belirlenmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Türkiye’de 2017 ve 2019 yılları arasında yayınlanan birçok araştırma bulunmaktadır. Yıllar geçtikçe önemi anlaşılmış ve daha çok önem verilmeye başlanmıştır. O yüzden ilk araştırmalar genel olarak kavramsal terimleri üzerine yapılmıştır. Daha sonrada uygulamaya dökülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**ÖZEL VE KAMU SERMAYELİ BANKALARIN YAYIMLADIKLARI
ENTEĞRE RAPORLARIN SERMAYE ÖĞELERİ BAZINDA
KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ**

4.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1.1. Araştırmanın Önemi

Kuruluşları finanse eden yapılar ve kuruluş yönetimlerinin izledikleri politikalar nedeniyle ilk sırada önem verilen sermaye ögelerinde ve sermaye ögelerine özgü açıklama kriterlerinde değişiklikler meydana gelmektedir. Araştırma, Türkiye’de kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların hazırlamış oldukları entegre raporlarda yer alan sermaye ögelerinden ve sermaye ögelerine özgü açıklama kriterlerinden hangilerine ilk sırada önem verildiğinin tespit edilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca kuruluşların kamu veya özel alanda yer alması neticesinde sermaye ögelerine verdiği önem ve değer yaratma sürecinin nasıl olduğu net bir şekilde görülebilecektir. Bununla beraber sermaye ögelerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bunun sonucunda; değer yaratma sürecinde nerelere odaklanılması gerektiği kolay hale gelecektir.

4.1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’nin finans sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların ve kamu sermayeli bankaların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin belirlemiş olduğu sermaye ögelerinin ve bu sermaye ögelerine özgü kriterlerin yıllar itibarıyla nasıl ve hangi yönde gelişme kaydettiklerini karşılaştırarak ortaya koymaktır. Bu amaç sayesinde; sermaye ögelerinin yıllar geçtikçe ilerlediği ve değişim gösterdiği belirlenebilecektir. Özel ve kamu sermayeli bankaların, sermaye ögeleri kapsamında karşılaştırılmasıyla hangi banka grubunun hangi sermaye ögesine daha çok önem verdiği ortaya çıkacaktır.

4.1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma Türkiye’deki finans sektöründe yer alan kamu ve özel sermayeli bankaları ve entegre rapor hazırlayan kuruluşları kapsamaktadır. Entegre raporlarda açıklanan bilgiler ekonomik, sosyal ve çevresel gibi çok önemli konularda olduğu için yatırımcılar tarafından sıklıkla başvuru olan bir veri kaynağı olmuştur. Yatırımcıların entegre raporlardan doğru bir analiz çıkartabilmesi için kuruluşların hazırladıkları

entegre raporların hangi dönemleri kapsadıkları net bir şekilde belirtilmelidir. Araştırma kapsamında; Türkiye'nin finans sektöründe yer alan iki kamu sermayeli, dört özel sermayeli bankaların 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemde hazırladıkları entegre raporları incelenmiştir. Araştırma 2016-2019 yılları arasındaki dönem içinde yapılmıştır. Özel ve kamu sermayeli toplam altı banka ele alınmıştır. Yıl sayısı ve banka sayısı bakımından sınırlılık vardır.

Tablo 4.1: Analize Konu Edilen Özel Bankalar ve Kapsadıkları Rapor Tarihleri

	2016	2017	2018	2019
İş Bankası			01.01-31.12 2018	01.01-31.12 2019
Garanti Bankası		01.01-31.12 2017	01.01-31.12 2018	01.01-31.12 2019
TSKB	01.01-31.12 2016	01.01-31.12 2017	01.01-31.12 2018	01.01-31.12 2019
Yapı Kredi				01.01-31.12 2019

Analize konu edilen bankaların kapsadıkları dönemler her zaman 12 aylık bir süreye denk gelmektedir. Yılın başından sonuna kadar olan dönem kapsam içerisinde yer almaktadır. Özel sermayeli bankaların ortak özelliği sadece 2019 yılında hepsinin entegre raporlarını yayınlamış olmasıdır. Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası, tüm bankalar arasında en çok ve en istikrarlı entegre rapor hazırlayan kuruluş olarak yerini almaktadır. Baz alınan tüm yıllarda entegre rapor hazırlamıştır. Diğer bankalar incelendiğinde; İş Bankası 2018 ve 2019 yıllarında entegre rapor hazırlamıştır. Özel sermayeli bankalar arasında rapor sayısı bakımından sondan bir önceki sırada yer almaktadır. Garanti Bankası ise sadece 2016 yılında rapor hazırlamamış ve başladığı andan itibaren de her yıl oluşturmayı başarmıştır. Yapı Kredi bankası incelendiğinde; sadece 2019 yılına ait tek entegre raporu olduğu görülmektedir. Özel sermayeli bankalarda yıllar geçtikçe entegre rapor hazırlayan banka sayısı artmaktadır. Bu durum; çevreye, sosyal değerlere ve ekonomiye önem verdiklerinin göstergesidir.

İş Bankası Cumhuriyet döneminin ilk yerli bankası olma özelliğini taşımaktadır. İktisat Kongresinde görüşmeler sonucunda 26 Ağustos 1924 tarihinde açılışı yapılmıştır. İlk başlarda sadece iki şube ve 37 personelle hizmet hayatına başlamıştır. Faaliyetlerinin çoğunluğu ticari ve bireysel bankacılık hizmetlerinden oluşmaktadır. Müşterilerine, hissedarlarına ve çalışanlarına çok önem vermektedir. İş Bankası Aralık 2019 itibarıyla cam, telekomünikasyon, sanayi gruplarında doğrudan 24

şirket ile ortaklığı bulunmaktadır. Dolaylı olarak ise 87 tane şirket ile bağı bulunmaktadır (www.isbank.com.tr/, 2020). Yurt dışındaki şube sayısı 22 yurt içinde ise 1355 olarak belirtilmektedir. İlk entegre raporunda yani 2018 yılında diğer bankalar ile aktif büyüklüğü kapsamında karşılaştırıldığında 416,4 milyar TL ile Türkiye'nin en büyük özel banka konumunda olduğu tespit edilmektedir.

1946 yılında Ankara'da faaliyetlerine başlayan Garanti Bankası ilk başlarda 103 ortağın bir araya gelmesiyle kurulmuştur. 1990'lı yılların başında ilk kez halka açık bir pozisyona gelmiştir. Gelişmeler bununla da sınırlı kalmayıp 1993 yılında bir ilk gerçekleştirmiştir. Yurt dışına hisse satımıyla Türkiye'nin bu konuda ilki haline gelmiştir. Faaliyet gösterdiği alanlar arasında birçok bölüm bulunmaktadır. Bunlar; ticari, kurumsal, KOBİ, bireysel bankacılık gibi çeşitli alanlarda hizmet vermektedir. Bankanın 31 Mart 2019 tarihli aktif büyüklüğü 423 milyar TL olarak tespit edilmiştir (www.garantibbva.com.tr/tr, 2020). Bu tutar ile Türkiye'de yer alan bankalar arasında ikinci durumdadır. Haziran 2019'dan bu yana Garanti BBVA ismiyle hizmet hayatına devam etmektedir.

TSKB çeşitli kuruluşların desteği ile 06.02.1950 tarihinde İstanbul'da kurulmuştur. Destek olan kuruluşlar arasında Dünya Bankası ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bulunmaktadır. Bu destekler sayesinde hem kurulmuş hem de Türkiye'de ilk özel sermayeli banka olarak yerini almıştır. Faaliyetleri arasında kurumsal bankacılık, danışmanlık hizmetleri ve yatırım bankacılığı gibi alanlar yer almaktadır. Kurumsal bankacılık faaliyetleri ile sürdürülebilir projeleri desteklemeye çalışmaktadır. Yatırım bankacılığı ile müşterilerine uygun özel tasarlanan hizmetleri yer almaktadır. Danışmanlık hizmetleriyle ilgili olarak kalkınmak isteyen tüm kurum veya kuruluşlara değer yaratmaya çalışmaktadır (www.tskb.com.tr/, 2020). Bankanın ilk işlem yaptığı tarih aynı zamanda ilk halka açılma tarihi olacaktır. Bu tarih de 10.04.1986'dır. ortaklık yapısına bakıldığında halka açık pozisyonda %44,39 payı bulunmaktadır. 2019 yılı itibarıyla 42 milyar TL aktif büyüklüğü bulunmaktadır.

Türk siyasetçilerinden biri olan Kazım Taşkent, 1944 yılında Yapı Kredi bankasının İstanbul'da kurulmasında büyük rol oynamıştır Perakende bankacılık bazında kurulan ilk özel bankadır. Bankacılık faaliyetinde ilk toplu sözleşmeyi imzalayan banka konumundadır. Yapı Kredinin faaliyet alanları arasında bireysel, ticari,

KOBİ ve kurumsal bankacılık yer almaktadır. İlk POS makinesini, ilk otomobil kredisini, ilk tüketici kredisini ve ilk telefon bankacılığı hizmetlerini gerçekleştirmiş olmanın haklı gururunu yaşamaktadır. Ortaklık yapısı olarak KOÇ grubu ve halka açıklığın üstün bir yer kapladığı görülmektedir (www.yapikredi.com.tr/, 2020). 2019 yılı itibarıyla 16.631 çalışanı ve 846 şube sayısı ile Türkiye'nin dört bir yanında faaliyetlerine devam etmektedir. 2019 yılı 411,2 milyar Türk lirası aktif büyüklüğü ile sonlanmıştır. Yine 2019 yılında kendi adına bir ilke imza atarak ilk entegre raporu hazırlanmıştır.

Tablo 4.2: Analize Konu Edilen Kamu Bankaları ve Kapsadıkları Rapor Tarihleri

	2016	2017	2018	2019
Ziraat				01.01-31.12 2019
Vakıfbank				01.01-31.12 2019

Analize konu edilen kamu sermayeli bankaların kapsadıkları dönemler her zaman 12 aylık bir süreyi kapsamaktadır. Yılın başından sonuna kadar olan dönem kapsam içerisinde yer almaktadır. Kamu sermayeli bankalar arasında entegre rapor yayınlayan iki tane banka vardır. Bu bankalarda ilk entegre raporlarını 2019 yılında hazırlamışlardır. Özel sermayeli bankalara göre çok geç kalınmıştır. Çünkü özel sermayeli bankaların birçoğu 2016 yılından bu yana entegre rapor yayınlamaktadır. Bundan sonrası için ise hem özel hem de kamu sermayeli bankalar istikrarlı bir şekilde entegre raporlarını hazırlaması umulmaktadır.

VakıfBank'ın 11 Ocak 1954 tarihinde zamanın başbakanı Adnan Menderes'in direktifleriyle 50 milyon sermaye ile kurulmuştur ve faaliyete geçiş tarihi ise 13 Nisan 1954'tür. Banka bireysel, kurumsal, KOBİ, ticari ve tarım bankacılığı alanlarında faaliyet göstermektedir. Ortaklık yapısı ile ilgili olarak varlık fonu bankanın %35,99 hisseye sahip olduğunu göstermektedir. 2005 yılının Kasım ayında halka açılmış ve açılma oranı %25,18'dir. Toplamda 939 şube ağı ve 4266 ATM ile sektörünün öncüleri arasında yerini almaktadır. 419 milyarlık aktif büyüklüğü çerçevesinde bankalar arasında dördüncü sırada bulunmaktadır. 2019 yılında ilk entegre raporunu hazırlamıştır (www.vakifbank.com.tr/, 2020).

20 Kasım 1863 tarihinde Mithat Paşa tarafından Sırbistan'ın Pirot kasabasında Ziraat Bankası'nın altyapısını oluşturacak olan Memleket Sandıkları kurulmuştur. Daha

sonraki yıllarda tarım ile ilgilenen kuruluşlara ilk defa ilk defa kredi kullandırılmaya başlanmıştır. Şube sayısındaki artışa bağlı olarak ülkenin birçok yerinde bölge müdürlükleri kurulmuştur. Bu sayede tek bir yönetimden koparak yerinden yönetime geçilmiştir. 1920’li yıllarda şube sayısı 300 civarında iken günümüzde şube sayısı 1734 seviyelerine çıkmıştır. Kurumsal, girişimci ve bireysel müşterilerine hizmet vermektedir. Ziraat Bankasının %100’ü de Türkiye Varlık Fonuna aittir. 2019 yılı itibarıyla 650 milyar TL aktif büyüklüğe ulaşılmıştır. İlk entegre raporunu 2019 yılında hazırlamıştır (www.ziraatbank.com.tr/tr, 2020).

4.1.4. Araştırmanın Verileri

Entegre raporlar, Entegre Raporlama Türkiye Ağı’nın (ERTA) resmi internet sitesinin kamu kurumları ve özel sektör - şirketler bölümünden elde edilmiştir. Araştırmada kullanılmak üzere alınan veri setleri, Türkiye’nin finans sektöründe yer alan kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların 2016-2019 yılları arasında yer alan bilgilerini içermektedir. Entegre raporlarda yer alan bilgiler satır satır okunarak değerlendirilmiştir.

4.1.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda sık bir şekilde kullanılmaktadır. İçerik analizi yönteminin literatürde fazlaca tanımı bulunmaktadır. İçerik analizi, nitel ve yazılı olan belgelerin nesnel ve düzenli olarak analiz edilmesine olanak sağlayan yöntem olarak tanımlanabilir (Tavşancıl ve Aslan, 2011: 51). Araştırmanın çerçevesi ve gideceği yolun net bir şekilde belirlenerek araştırmanın kontrolden çıkmasını engelleyen düzenli bir yorum yapma şeklidir (Gökçe, 2006: 15). Bu şekilde ulaşılmak istenen amaçlara daha hızlı bir şekilde ulaşılmaktadır. Aksi takdirde çok karmaşık bir durum haline gelecektir ve içinden çıkılmaz bir durum oluşacaktır. İçerik analizi sadece okuma yapmak değildir. Sadece belirli bir durumu tespit etmek amacıyla yapılmamaktadır. Bu yöntemi diğer diğer yöntemlerden ayıran en temel özellik çözümlene yapılması, karşılaştırması, entegre etmesi gibi özellikleridir (Öğülmüş, 1991: 216). Gözlemlenen yazılarda sürekli tekrar eden kelimeleri ve geçerli sonuçları ortaya çıkarmaya yarayan bir yöntemdir (Krippendorf, 2004: 18). İçerik analizinin temelinde metinlerde yer alan

sözel kısımların sayısal hale getirilmesi yatmaktadır (Hepkul, 2002: 3). Metinlerin içeriğinin kategori haline getirilmesi ve kelimelerin ne sıklıkta kullanıldığının çözümlenmesi gerekmektedir. Ana düşünce olarak kelime sayısının çok olduğu metinlerde içerik analizi uygulanmak istenirse az sayıda kategori sınıflandırılması yapılmalıdır.

Böyle bir durumda ise şu sorun ortaya çıkmaktadır. Eğer yazar metni oluştururken herhangi bir düzene bağlı kalmadan kelimeleri rastgele yerleştirdiğinde ortaya çıkan veriler saçma ve bir değeri olmayacaktır (Campbell ve Abdul Rahman, 2010: 59). Bunların yanı sıra metinlerde yer alan kelimelerin sayısının tespiti yerine metnin terimler üzerindeki farkındalığını ve terimleri ne kadar iyi bildiği de tespit edilebilmektedir.

Çoğu araştırmada içerik analizi yöntemi “açıklama endeksi” olarak telaffuz edilmektedir. İçerik analizi yönteminde daha önce belirli kurum veya kuruluşlar tarafından belirlenen bazı kriterlerin metnin içerisinde bulunduğu veya bulunmadığı veyahut ne kadarının bulunduğunu belirli kodlar yardımıyla endeksler oluşturularak belirlenmektedir. Herhangi bir raporun veya araştırma metninin satır satır okunarak belirlenen kriterlerin tespit edilmesi zaman olarak çok uzun sürmesi ve emek bakımından çok zaman alması nedeniyle daha kapsamlı bir sonuca ulaşılabilecektir. Bunun yanı sıra araştırmaya gerçekleştiren kişiler kalıplaşmış endeksler kullanmayı tercih etmeyip kendilerine özel bir endeks oluşturularak ulaşmak istedikleri ve aradıkları kavramlara dair bilgilere nokta atışı yaparak araştırmaya olan güveni arttıracaklardır (Healy ve Palepu, 2001: 427). Her araştırmanın farklı bir içerik analizi kategorileştirme sistemi bulunmaktadır. Çünkü sistem kurulurken araştırma içerikleri farklılık göstermektedir.

Araştırmaya göre raporların sermaye ögeleri kriterlerine yer verip, vermediğine dair bilgilere ulaşmaya çalışılacaktır. Yer verilen bilgilerin özellikleri ve hangi düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Entegre raporlarda verilen bilgiler aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Yapılan bu araştırmayla alakalı herhangi bir kalıplaşmış endeksin olmaması olsa da araştırmada yer alan kuruluşların içeriğini tam olarak yansıtmayacağı düşüncesi nedeniyle içerik analizi yöntemiyle bir

kategorileştirme sistemi meydana getirilmesinin özgün olacağı ve net bilgilere ulaşılacağı düşünülmüştür.

- (0) Açıklama yoktur
- (1) Açıklama yapılmış ama yeterli değildir
- (2) Açıklama niteliksel detaylıdır
- (3) Açıklama niceliksel detaylıdır
- (4) Açıklama hem niteliksel hem de niceliksel detaylıdır

Daha sonra araştırmaya alınan kuruluşların toplam entegre raporlama skorları çıkarılarak karşılaştırmaları yapılmıştır. Bunun yanı sıra böyle bir tespit ile hangi kuruluşun hangi sermaye ögesine daha çok önem verdiği ortaya çıkmış olacaktır.

Tablo 4.3: Skorların Açıklanması

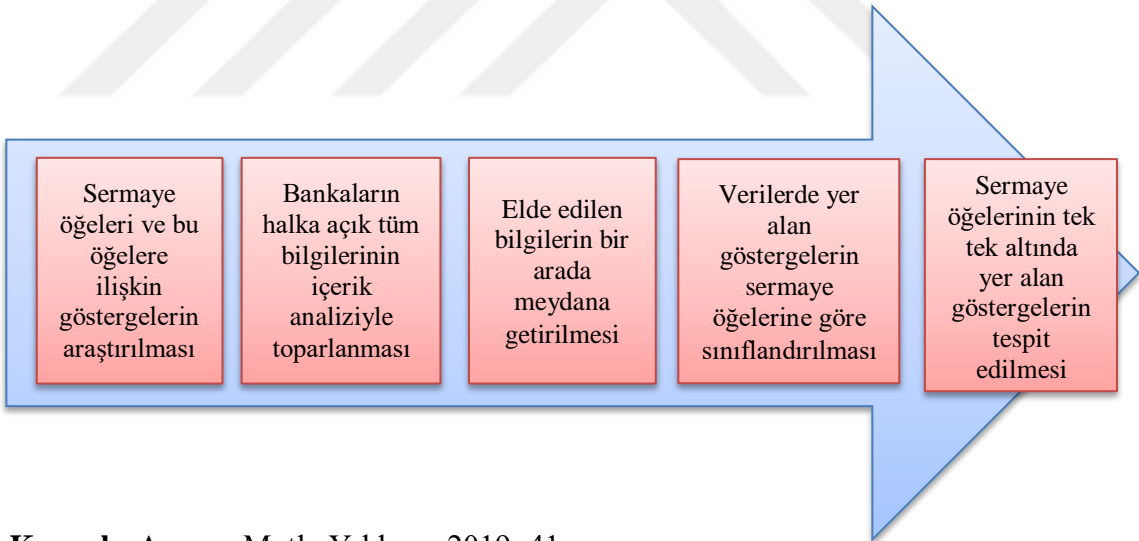
Skor	Açıklama
0	Raporda kriterler hakkında bir bilgiye rastlanılmadığı takdirde verilecektir
1	Raporda kriter hakkında bilgi yer almaktadır. Fakat bu bilgi kriteri tam olarak kapsamadığı takdirde verilecektir
2	Raporda kriter ile ilgili yer alan bir bilgi nitel içeriğe sahip olup ve de detaylı bir şekilde açıklandığı takdirde verilecektir
3	Raporda kriter ile ilgili yer alan bir bilgi nicel içeriğe sahip olup ve de detaylı bir şekilde açıklandığı takdirde verilecektir
4	Raporda kriter ile ilgili yer alan bir bilgi nitel ve nicel içeriğe sahip olup ve de detaylı bir şekilde açıklandığı takdirde verilecektir

Raporlar okunurken yukarıdaki değerlendirmeler göz önünde bulundurularak skorlar oluşturulmuştur. Skorlar yıllar itibarıyla veya sermaye ögeleri itibarıyla oluşturulacağı zaman hangi durumda oluşturulmak istenirse o durumda olan skorlar toplanarak elde edilmiştir. Ayrıca Türkiye’de 2016-2019 yılları arasında yayınlanmış olan entegre raporların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde yer alan sermaye ögelerini meydana getiren faktörleri ne ölçüde karşıladıklarını tespit edip karşılaştırmak amacıyla inceleme yapılmıştır.

Finansal, fikri, üretilmiş, sosyal ve ilişkisel, insan ve doğal olmak üzere araştırma altı sermaye ögesi ile kısıtlanmıştır. Bu sermaye ögeleri ise entegre raporlama çerçevesinin belirlemiş olduğu sermaye ögeleridir. Her bir sermaye ögesini temsil eden kriterler “Entegre Raporlamada Çoklu Sermaye Ögelerini Temsil Eden Göstergelerin

Belirlenmesi: Türk Bankacılık Sektörü Örneği” (Aras ve Mutlu Yıldırım, 2019: 414-416) araştırmasından alınmıştır. Araştırmada kullanılan kriterlerin tespiti bu araştırmaya dayanmaktadır. Bu araştırmanın belirlemiş olduğu kriterler baz alınarak analizi yapılan entegre raporlarda kriterler hakkında açıklama yapıp yapılmadığı açıklanma yapılmış ise ne düzeyde ve nitelikte açıklandığı tespit edilmiştir. Bu araştırmaya, entegre raporlarda yer alan sermaye öğelerinin analiz edilebilmesi amacıyla “Entegre Raporlama Uygulamalarının Çoklu Sermaye Öğeleri Ve Kılavuz İlkeler Çerçevesinde Analizi” araştırması referans olarak alınmıştır.¹ Referans alınan araştırma ile bu araştırma arasında farklar yer almaktadır. Bu farklar; araştırmanın yapıldığı alan, skor ve sektörün detayına inilmesidir. Sermaye öğeleri kriterlerinin tespit edildiği araştırmada, sermaye öğeleri kriterleri belirlenirken çeşitli kriterler gözetilerek meydana getirilmiştir. Göstergelerin tespit edilebilme aşamaları aşağıdaki gibidir.

Şekil 4.1: Entegre Raporlamada Sermaye Öğeleri Göstergelerini Temsil Eden Kriterlerin Tespit Aşamaları

Kaynak: Aras ve Mutlu Yıldırım 2019: 41

¹ Berberoğlu, Vural. “Entegre Raporlama Uygulamalarının Çoklu Sermaye Öğeleri Ve Kılavuz İlkeler Çerçevesinde Analizi” Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Y.T.Ü. Sosyal Bilimle Enstitüsü, 2019.

Tablo 4.4: Sermaye Ögeleri Kriter Sayısı

Sermaye Ögeleri	Entegre Raporlamada Çoklu Sermaye Ögelerini Temsil Eden Göstergelerin Belirlenmesi: Türk Bankacılık Sektörü Örneği Makalesi
Finansal Sermaye	12
Üretilmiş Sermaye	3
Fikri Sermaye	5
İnsan Sermayesi	14
Sosyal ve İlişkisel	15
Doğal Sermaye	7

Kaynak: Aras ve Mutlu Yıldırım, 2019: 414

Tüm sermaye ögeleri göz önünde bulundurulduğunda toplam olarak 56 tane sermaye ögesi kriteri bulunmaktadır. Araştırmada, en fazla kriter sosyal ve ilişkisel sermaye ögesinde yer almaktadır. Bunun nedeni bankacılık alanının müşteri ve çalışan ile olan yakın temasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.5: Sermaye Ögelerinin Kriterleri

Sermaye Ögeleri	Kriterler
Finansal Sermaye	Sermaye Yeterliliği Oranı
	Ortalama Aktif Karlılığı
	Ortalama Özkaynak Karlılığı
	Net Dönem Karı/Zararı
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri
	Aktif Büyüklüğü
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler
	Banka Kartı Sayısı*
Kredi Kartı Sayısı	
Üretim Sermaye	Maddi Duran Varlıklar(Net)*
	Şube Sayısı*
	ATM Sayısı*
Fiziki Sermaye	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*
	Ödül Sayısı*
İnsan Sermyesi	İşgücü Devir Oranı
	Engelli Çalışan Oranı
	Kadın Çalışan Oranı
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı
	Toplam Çalışan Sayısı
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı
	Çalışan Kıdem Ortalaması
	Çalışan Yaş Ortalaması
	Doğum İzninin Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati
Sendikalı Çalışan Oranı	
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları
	Çağrı Merkezinde Müşteriyi Ortalama Yanıtlama Süresi
	Müşteri Bildirimi(Sorun, Şikayet ve Talep) İçin Ortalama Çözüm Süresi**
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı
	İşe Yeni Alınan Toplam Çalışan Sayısı
	İşe Yeni Alınan Kadın Çalışan Oranı
	Toplam Müşteri Sayısı
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar
	Faaliyet Gösterilen İl Sayısı
	Faaliyet Gösterilen İlçe Sayısı
Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	
Reklam ve İlan Giderleri	
Doğal Sermaye	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı
	Geri Dönüştürülen Atık Mikteri/Toplam Çalışan Sayısı
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı

Kaynak: Aras ve Mutlu Yıldırım, 2019: 414-416

Tablo 4.5'te yer alan bilgiler sermaye ögelerinin kriterlerini göstermektedir. Yukarıdaki kriterlere göre araştırma yapılmıştır. Bu kriterler belirli bir kodlama işlemi yapılarak içerik analizi yönteminde değerlendirilmiştir. Finans sektöründe yer alan bankaları karşılaştırabilmek için tabloda yer alan “*” işaretli kriterleri aktif büyüklüğe veya karlılığa oranlayarak karşılaştırma yapılabilecektir. Yine tabloda yer alan “**” işaretli kriterler müşteri için önemli bir kriter olduğu için bu işaret ile sunulmuştur (Aras ve Mutlu Yıldırım, 2019: 414-416).

4.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmada bahsi geçen özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların incelenmesi sonucunda ulaşılan bulguların hangi sırayla olduğu aşağıda sunulmuştur.

- i. Betimsel istatistik değerleri
- ii. Genel değerlendirme
- iii. Özel sermayeli bankaların entegre raporlama skorları
- iv. Kamu sermayeli bankaların entegre raporlama skorları
- v. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların entegre raporlama skorları ve sermaye ögeleri kapsamında karşılaştırılması
- vi. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların 2019 yılı kapsamında karşılaştırılması yapılacaktır.

İçerik analizi yapılırken kuruluşların yayınlamış oldukları entegre raporlar tek tek okunmuş ve önceden belirlenen sermaye ögeleri ile ilgili açıklama kriterlerini karşılayan bilgilerin raporlarda var olup olmadığı var ise hangi düzeyde ve nitelikte olduğu belirli kodlar aracılığıyla rapor üzerine belirtilmiştir. Bir sonraki aşamada ise rapor üzerinde belirlenen bilgilerin düzeyine ve niteliği göre “0”, “1”, “2”, “3” ve “4” değerlerinde hangisine uygun ise ona göre değer verilmiştir. Her entegre raporun ayrı ayrı olarak sermaye ögelerinden açıklama kriterleri bazında entegre raporlama skorları tespit edilmiştir. Bunu tespit edebilmek amacıyla raporlarda yer alan bilgilere göre her bir kodun raporlarda en az bir kez yer alması yani işaretlenmiş olması yeterlidir ve herhangi bir karışıklığa sebebiyet vermeyecektir. Entegre raporların (bir yıl geçerli) her bir banka için ayrı olarak alabilecekleri maksimum sermaye ögeleri skorları hesaplanmıştır. Bu durum her sermaye grubu (kamu-özel) için ayrı olarak meydana

getirilmiştir. Bu bilgilere göre; bir yıl süre içerisinde bir bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoru 224 olacaktır. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların bir yıl içerisinde alabileceği maksimum entegre raporlama skoru ise 1344 olacaktır.

Tablo 4.6: Bankaların Maksimum Entegre Raporlama Skorları

Sermaye Ögeleri	Bir Banka Bazında	Genel Banka Bazında
Finansal Sermaye	(12x4) 48	288
Üretilmiş Sermaye	(3x4) 12	72
Fikri Sermaye	(5x4) 20	120
İnsan Sermayesi	(14x4) 56	336
Sosyal ve İlişkisel	(15x4) 60	360
Doğal Sermaye	(7x4) 28	168
Toplam Entegre Raporlama Skoru	224	1344

Tablo 4.6'ya göre bankaların alabilecekleri maksimum entegre raporlama skorları hesaplanmıştır. Hesaplama aşamasında her bir sermaye ögesi kriterinin alabileceği en yüksek skor olan "4 dikkate alınmıştır.

4.2.1. Entegre Raporlama Skorlarının Betimsel İstatistik Değerleri

Sermaye ögelerinin içeriğinde yer alan kriter sayılarında farklılıklar olduğu için tutarlılığı ve karşılaştırılabilir durum yaratmayı arttırmak amacıyla açıklayıcı istatistiklere yer verilmiştir

Tablo 4.7: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarıyla İlgili Betimsel İstatistik Değerleri

Sermaye Ögeleri	Aritmetik Ortalama	Medyan	Min	Max	Standart Sapma	Yıl Sayısı	Rapor Sayısı
Finansal	29,83	29,5	18	39	6,95	4	12
Üretilmiş	7,42	7	4	10	2,19	4	12
Fikri	9,75	11,5	2	15	5,14	4	12
İnsan	21,92	23,5	12	29	5,88	4	12
Sosyal ve İlişkisel	24,75	25	11	41	10,38	4	12
Doğal	19,25	18,5	13	25	3,67	4	12
Ortalama	18,82	19,17	10	26,5	5,70	4	12

Tablo 4.7’de toplam on iki adet olan tüm entegre raporlarda açıklanan sermaye öğelerinin skorları aracılığıyla meydana getirilmiştir. Betimleyici istatistikler değerlendirildiğinde, aritmetik ortalama en yüksek değeri finansal sermaye alırken en düşük değeri ise üretilmiş sermaye almıştır. Medyan’a (ortanca değer) bakıldığında; en yüksek değeri finansal sermaye, en düşük değeri ise yine üretilmiş sermaye almıştır. Sermaye öğelerinin almış olduğu medyan değerlerinin ortalamasına bakıldığında; üretilmiş, fikri ve doğal sermaye öğelerinin ortalamasının altında kaldığı görülmüştür. Minimum değerlerine bakıldığında; finansal sermaye minimumlar içinde en yüksek değeri alırken en düşük değeri ise fikri sermaye almıştır. Minimum değerlerin ortalamasına bakıldığında; ortalamasının altında kalan üretilmiş ve fikri sermaye öğeleridir. Maksimum değerlerine bakıldığında; en yüksek değeri sosyal ve ilişkisel sermaye alırken en düşük değeri ise üretilmiş sermaye almaktadır. Maksimum değerlerin ortalamasına bakıldığında; ortalamasının altında kalan fikri, üretilmiş ve doğal sermaye öğeleridir. Son olarak standart sapma bölümüne bakıldığında; en yüksek standart sapma sosyal ve ilişkisel sermayede, en düşük standart sapma ise üretilmiş sermayede yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; bankacılık alanında finansal sermayenin sonuçları diğer sermaye türlerinin sonuçlarından iyi çıkmıştır. Böyle bir durumun oluşmasında bankaların finans alanında yer alması dolayısıyla daha önceden bazı finansal standartlara uyma zorunluluğunun olması etkili olmuştur. Bunun yanı sıra üretilmiş sermaye bankacılık alanının özen ve dikkat göstermesi, yatırım yapması gereken bir sermaye türü olduğu açıkça görülmektedir. Bunun nedeni üretilmiş sermaye açıklama kriterlerinin diğer sermaye öğelerine göre daha az olmasıdır. Örneğin finansal sermayede on iki tane açıklama kriteri yer alırken üretilmiş sermayede üç tane yer almaktadır. Bu ciddi farktan dolayı üretilmiş sermaye düşük görünmektedir.

Sermaye öğelerinin entegre raporlama skorları, aritmetik ortalama değerleri kapsamında incelendiğinde; finansal sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye ve insan sermayesi kriterlerinin yüksek skor aldığı anlaşılmaktadır. Sermaye öğelerinin entegre raporlama skorları, medyan değerleri kapsamında incelendiğinde; finansal, sosyal ve ilişkisel ve insan sermayesi kriterlerinin genel olarak yüksek skorlar aldığı anlaşılmaktadır. Sermaye öğeleri entegre raporlama skorlarının, minimum değerleri incelendiğinde; fikri sermaye kriterlerinin düşük skorlar ile açıklandığı anlaşılmaktadır. Sermaye öğeleri entegre raporlama skorlarının, maksimum değerleri incelendiğinde;

sosyal ve ilişkiyel kriterlerinin yüksek skorlar aldığı anlaşılmaktadır. Sermaye ögeleri entegre raporlama skorlarının, standart sapma değerleri incelendiğinde; en düşük sapmanın üretilmiş sermayede olduğu görülmektedir. Kriter sayısının azlığı bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Tablo 4.7'ye genel olarak bakıldığında; özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların finansal sermaye, sosyal ve ilişkiyel sermaye ve insan sermayesi arasında kriterlerinin en yüksek değerlere ulaştığı görülmektedir. Bankaların finans alanında yer alması, sosyal bir yapıda olması ve insanlarla yüzyüze bir ilişki içerisinde olması bu durumun ortaya çıkmasında etkili olan faktörler arasındadır.

4.2.2. Entegre Raporlama Skorlarının Genel Değerlendirilmesi

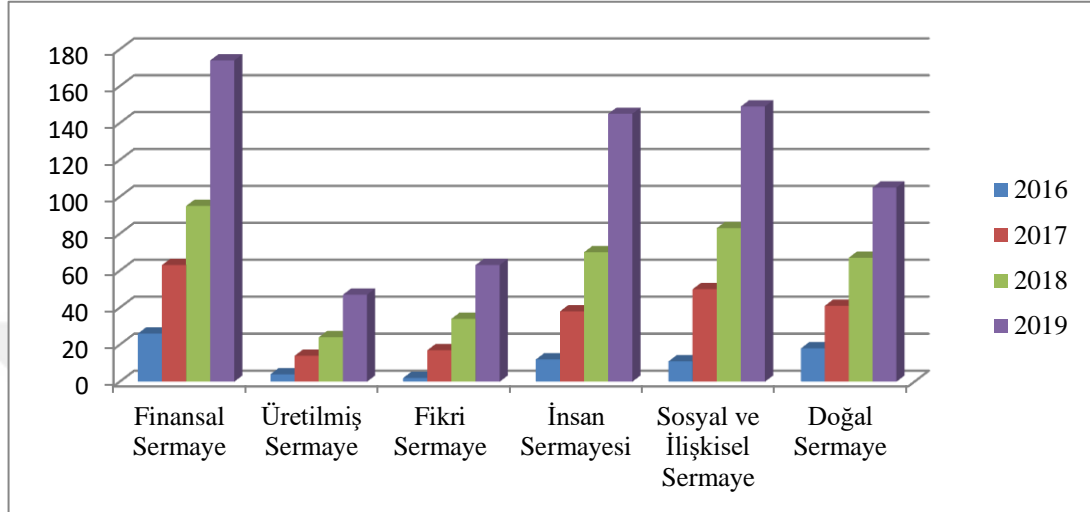
Tablo 4.8: Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları

Toplam Entegre Raporlama Skorları	2016	2017	2018	2019
Finansal Sermaye	26	63	95	174
Üretilmiş Sermaye	4	14	24	47
Fikri Sermaye	2	17	34	63
İnsan Sermayesi	12	38	70	143
Sosyal ve İlişkiyel Sermaye	11	50	84	149
Doğal Sermaye	18	41	67	105
Toplam	73	223	374	683

Tablo 4.8'e göre özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların toplam entegre raporlama skorlarına bakıldığında; 2016 yılında diğer yıllara oranla çok düşük olmasının nedeni o yılda rapor yayınlayan sadece bir bankanın (TSKB) olmasıdır. Bunun yanı sıra yıllara göre sermaye ögelerinde gözle görülür oranda bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bankaların yıllar geçtikçe sermaye ögeleri açıklama kriterlerini daha iyi kapsadığını göstermektedir. 2019 yılındaki bütün sermaye ögelerindeki ciddi bir artışın nedeni olarak entegre raporlama hazırlayan banka sayısındaki artış gösterilmektedir. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların sermaye ögelerinin tek tek toplam entegre raporlama skorlarının dört yıllık ortalamaları incelendiğinde 89,5 skor ile finansal sermayenin ilk sırada yer almaktadır. Bankaların finans alanında yer alan kuruluşlar olmasından dolayı finans ile ilgili uymak zorunda oldukları standartları, finansal sermayenin en yüksek entegre raporlama skoru elde

etmesini sağlamıştır. Kriter sayısının en az üretilmiş sermayede yer alması entegre raporlama skorunun düşük çıkmasına neden olmuştur.

Şekil 4.2: Özel Sermayeli Ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları

Şekil 4.2'ye göre özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların sermaye öğeleri bazında toplam entegre raporlama skorlarına bakıldığında; 2016 yılı tüm sermaye öğeleri bazında çok az bir bilgi açıklandığı tespitine ulaşılabacaktır. Bunun nedeni 2016 yılında sadece TSKB'nin entegre rapor hazırlamış olmasıdır. Diğer yıllar itibarıyla tüm sermaye öğelerinde gittikçe artan bir görüntü vardır. Bunun nedeni ise entegre rapor hazırlayan kuruluş sayısındaki artıştır. 2019 yılında çok ciddi bir artışın olması ise yine entegre rapor hazırlayan kuruluş sayısının artışına bağlıdır. Tek tek sermaye öğeleri değerlendirildiğinde ise finansal sermaye diğer sermaye öğelerine oranla yüksek skorlara sahiptir. Bankaların finans alanında yer alan kuruluşlar olması bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Finansal sermayeyi sosyal ve ilişkisel sermaye takip etmektedir. Bankacılık alanının sosyal ilişkilere değer vermesi bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu yüzden sosyal ve ilişkisel sermaye bazı sermaye öğelerine göre yüksek çıkmıştır. Son sırada üretilmiş sermaye yer almaktadır. Bunun nedeni üretilmiş sermaye açıklama kriterlerinin diğer sermaye öğelerine göre daha az olmasıdır. Örneğin finansal sermayede on iki tane açıklama kriteri yer alırken üretilmiş sermayede üç tane yer almaktadır. Bu ciddi farktan dolayı üretilmiş sermaye düşük görünmektedir. Hem kamu bankalarını hem de özel bankaların sermaye öğeleri açıklama

kriterlerini karşılama oranları hesaplanarak özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Tablo 4.9: Özel Sermayeli Ve Kamu Sermayeli Bankaların Sermaye Öğeleri Açıklama Kriterlerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranları

Sermaye Öğelerinin Açıklama Kriterlerini Karşılama Oranları (%)	2016	2017	2018	2019	Ortalama
Finansal Sermaye	9	21,9	33	60,4	31,1
Üretilmiş Sermaye	5,5	19,4	33,3	65,2	30,9
Fikri Sermaye	1,7	14,1	28,3	53,3	24,4
İnsan Sermayesi	3,5	11,3	20,8	42,5	19,5
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	3	13,8	23	41,3	20,3
Doğal Sermaye	10,7	24,4	39,9	62,5	34,4
Ortalama	5,6	17,5	29,7	54,2	26,8

Kriterleri karşılama oranları, sermaye öğelerinin toplam entegre raporlama skorları dört bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoruna bölünmesiyle bulunmuştur. Altı bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoru ise hangi sermaye öğesinin isteniyor ise onun kriter sayısı, en yüksek skor yani “4 = bilgiler hem niteliksel hem de niceliksel detaylıdır” skoru ve banka sayısının çarpılmasıyla elde edilmiştir.

Tablo 4.9’da özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların sermaye öğelerini karşılama oranlarının ortalamasına bakıldığında; 2016 yılında %5,6 iken 2019 yılında bu sayı %54,2’ye yükselmiştir. Yani yıllar ilerledikçe tüm bankaların sermaye öğelerini karşılama oranları yükselmiştir. Sermaye öğesi bazında bakıldığında; fikri sermayenin 2016 yılından 2019 yılına kadar olan dönemde otuz bir katlık bir artışla en iyi yükselişi yaptığı görülmektedir. Fikri sermayenin, üretilmiş sermaye ile olan bağı bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Yani üretilmiş ve fikri sermayeleri arasında bir bağ ya da dönüşüm gerçekleşmektedir. Bu dönüşüm hızla gelişen teknolojinin bankacılık sektörünü şubeden mobil bankacılığa, dijital bankacılığa doğru yönlendirmesi olarak gerçekleşmektedir. En düşük yükselişi ise beş katlık bir artışla doğal sermaye gerçekleştirmiştir. Buradan görüldüğü üzere özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların fikri sermaye kriterlerini karşılamada gittikçe yükselen bir performans göstermiştir. Bunun yanı sıra tek tek sermaye öğeleri incelendiğinde; neredeyse tüm

yıllarda doğal sermayenin kriterleri karşılama oranları diğer sermaye öğelerinden yüksektir. Bankaların doğal sermaye ögesi kriterlerini dikkate almasıyla yıllar ilerledikçe çevreye ve doğaya daha duyarlı hale geldiği görülmüştür.

Kriterleri karşılama oranı olarak sermaye öğelerinin yıllar itibarıyla ortalaması alındığı takdirde %19,5'lik bir oran ile en düşük seviyeyi insan sermayesi almıştır. Bunu izleyen sermaye ögesi ise %20,3 ile sosyal ve ilişkisel sermayedir. Buradan anlaşılacağı üzere araştırmaya alınan bankaların insan sermayesi ve sosyal ve ilişkisel sermayeye çok fazla önem vermedikleri bundan dolayı da kriterleri karşılama oranlarının diğer sermaye öğelerine oranla daha düşük çıktığı tespit edilmiştir. Bankaların kriterleri karşılama bazında en çok yönelmesi ve üzerine düşmesi gereken sermaye türleri, insan sermayesi ve sosyal ve ilişkisel sermaye türleridir.

Önceki kısımda, özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların sermaye öğelerinin yıllar itibarıyla kriterleri karşılama oranlarına değinilmiştir. Bu kısımda ise özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların dört yıllık entegre raporlama skorları kriterler kapsamında tek tek hem skor hem de oran şeklinde incelenmiştir. Sermaye öğelerinin içerisinde yer alan kriterlerin karşılama skorları ve oranları analiz edilmiştir.

Tablo 4.10: Özel Sermayeli Ve Kamu Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalama Skorları

Sermaye Ögeleri	Kriterler	Finansal Sermaye		Üretilmiş Sermaye		Fikri Sermaye		İnsan Sermayesi		Sosyal ve İlişkisel Sermaye		Doğal Sermaye	
		Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%
Finansal Sermaye	Sermaye Yeterliliği Oranı	9	37,5										
	Ortalama Aktif Karlılığı	9	37,5										
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	9	37,5										
	Net Dönem Karı/Zararı	8,25	34,4										
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	6,75	28,1										
	Aktif Büyüklüğü	10	41,7										
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	11,25	46,9										
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	11	45,8										
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	3,75	15,6										
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	5,25	21,9										
	Banka Kartı Sayısı*	3	12,5										
	Kredi Kartı Sayısı	3,25	13,5										
Üretilmiş Sermaye	Maddi Duran Varlıklar(Net)*			5,25	21,9								
	Şube Sayısı*			11	45,8								
	ATM Sayısı*			6	25								
Fikri Sermaye	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*					5,25	21,9						
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					7	29,2						
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					7	29,2						
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*					3	12,5						
	Ödül Sayısı*					7	29,2						
İnsan Sermayesi	İşgücü Devir Oranı							5,5	22,9				
	Engelli Çalışan Oranı							0,5	2,8				
	Kadın Çalışan Oranı							8,25	34,3				
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati							9,25	38,5				
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri							5,25	21,9				
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı							1,5	6,2				
	Toplam Çalışan Sayısı							9,25	38,5				
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı							6	25				
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı							0	0				
	Çalışan Kıdem Ortalaması							1,25	5,2				
	Çalışan Yaş Ortalaması							2,25	9,3				
	Doğum İzninin Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı							6,75	28,1				
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati							5,25	21,9				
Sendikalı Çalışan Oranı							4,75	19,8					
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*									12	50		
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı									4	16,7		
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları									3,25	13,5		
	Çağrı Merkezinde Müşteriyi Ortalama Yanıtlama Süresi									2,75	11,4		
	Müşteri Bildirimi(Sorun, Şikayet ve Talep) İçin Ortalama Çözüm Süresi**									3,5	14,6		
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı									3	12,5		
	Yeni İşe Alınan Toplam Çalışan Sayısı									6,75	28,1		
	Yeni İşe Alınan Kadın Çalışan Oranı									0,75	3,1		
	Toplam Müşteri Sayısı									6	25		
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı									5,5	22,9		
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar									6	25		
	Faaliyet Gösterilen İl Sayısı									6,25	26		
	Faaliyet Gösterilen İlçe Sayısı									0,75	3,1		
	Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı									8,5	35,4		
Reklam ve İlan Giderleri									5,25	21,9			
Doğal Sermaye	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											4,75	19,8
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											7,5	31,2
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											7,25	30,2
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											9	37,5
	Geri Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı											9,25	38,5
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı											10	41,7
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı											10	41,7

Kriterlerin dört yıllık ortalaması 24 puan olduğu takdirde %100'lük bir orana ulaşılmıştır. Çünkü kriterin niteliği ve düzeyi olarak "4" yani nitel ve nicel bilgiler detaylıca açıklanmış skoru dikkate alınarak bir bankanın bir kriter için dört yılda alabileceği maksimum puanı on altı olacaktır. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankalar için ise puan 96 olacaktır. Daha sonra dört yıllık ortalamaları alındığı için özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların alacağı 96 puanı yıl sayısına bölünerek özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların dört yıllık zaman diliminde ortalama kriter puanı yirmi dört olacaktır. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların dört yıllık ortalamada tespit edilmeye çalışılan kritere ait açıklamasının nitel ve nicel bilgileri detaylı olarak karşıladığı görülmüş olunacaktır. Bu işlemlerin aynısı her bir kriter için tek tek yapılmıştır ve özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların dört yılda aldığı puanlar alabileceği maksimum puana bölünerek elde edilen puan ve bu puana göre kriterleri karşılama yüzdeleri elde edilmiştir. Tam zıttı bir durum ile karşılaşıldığında ise, sıfır puan alacak ve yüzdesi de sıfır olacaktır. Bu da demek oluyor ki herhangi bir bankanın herhangi bir yılında alakalı kritere ait hiçbir bilginin yer almadığını göstermektedir.

Tablo 4.10'a göre finansal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat kriterinin %46,9 ile en iyi karşılama oranına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu kriteri sırayla %45,8 oran ile takipteki krediler(net)/toplam krediler ve alacaklar ve %41,7 ile aktif büyüklüğü kriteri izlemektedir. Bunun yanı sıra sermaye yeterliliği oranı, ortalama aktif karlılığı, ortalama öz kaynak karlılığı kriterlerinin aynı karşılama oranlarına sahip olduğu görülmektedir. En düşük karşılama oranına sahip olan kriter ise, % 12,5 ile banka kartı sayısı kriteridir. En yüksek ilk iki sırayı kredilerle ilgili olan kriterlerin almasının nedeni bankacılık sektörünün krediye verdiği önemi göstermektedir. Çünkü bankalar kredi gücü üzerinden değerlendirilmektedir. Ne kadar çok kredi vermeye yatkın olan banka o derece güçlü olacaktır. Bu yüzden bankacılık alanında kredilerle ilgili kriterlerin detaylı bir şekilde açıklanması gereken konu tespit edilmiştir. Krediler, katma değer yaratan iş kollarına yaptığı katkılar sayesinde önemli bir hale gelmiştir. Bu araştırmadaki bankalarda aynı şekilde kredilerle ilgili olan kriterlere diğer kriterlere oranla daha çok önem vermişlerdir. Bu durumun oluşmasının bir diğer nedeni ise kredilerle ilgili olarak meydana getirilen yasalar, teklifler, öneriler ve düzenlemeler

sayesinde ve asgari düzeyde uygulanması gereken bazı şartlar olduğu için bu tür kriterlerin daha iyi açıklanmasına olumlu yansımıştır.

Üretilmiş sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; diğer kriterlerle kıyaslandığında ciddi bir farkla şube sayısı %45,8 ile ilk sırayı almaktadır. Şube sayısının ciddi bir fark oluşturmasının nedeni olarak bankacılık sektörü sosyal bir yapıda olan kuruluşlar olduğu için çok fazla noktaya hizmet etmeye çalışmasının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Yani sosyal ve ilişkisel sermaye ile yakın bir ilişki içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra üretilmiş sermayenin kriter sayısı en az kriter sayısına sahiptir.

Fikri sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; ilk sırayı üç kriter %29,2 oranıyla paylaşmaktadır. Bu kriterler; mobil bankacılık, dijital bankacılık ve ödül sayısıdır. Mobil bankacılık ve dijital bankacılık kriterlerinin ilk sırayı almasında internet hızının artması sayesinde internet varlığının yaygınlaşmasıyla birlikte telefon, tablet ve bilgisayar kullanımı da artmıştır. Bunlara bağlı olarak mobil ve dijital kanallardaki müşteri potansiyeli de artmıştır. Bu kriterlerin ilk sırayı almasında yatan faktörler böylelikle belirlenmiştir. Ödül sayısının açıklanmasında bankanın kendi reklamını yapmış olması, marka görünürlüğünü ve akılda kalıcılığını arttırmak amaçları etkili olmuştur.

İnsan sermayesinde yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplama çalışan sayısı kriterlerinde %38,5 oran ile ilk sırayı almaktadırlar. Topluma ne kadar istihdam sağlanması gerektiğine ve hizmet sektöründe müşterinin bekletilmemesine yönelik olarak alınan stratejiler ve hedeflerle ilgili yapılan açıklamalar toplam çalışan sayısı kriterinin açıklanma oranının yüksekliği arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Aynı zamanda çalışanlarına verilen eğitim ortalamasının yüksek oranla açıklanması çalışanlarının işteki hızını ve yetkinliğini arttırarak müşteriye nasıl davranılması gerektiği veya beklenmeyen bir olay ile karşılaşıldığında verilmesi gereken reaksiyonları öğrettiği için önem verilmiştir. Ayrıca kadınların yüksek lisans veya doktora yapmış çalışanlar içindeki oranı kriteri hiç açıklanmamıştır.

Sosyal ve ilişkisel sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; %50 ile toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri tüm

kriterler arasında en yüksek karşılama oranına sahiptir. Bu kriteri %35,4 ile sosyal medya takipçi sayısı izlemektedir. Yapılan harcamalara ilişkin olarak toplumun ekonomik açıdan daha iyi seviyelere gelmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen projelere sağladığı katkılar ön plana çıkmıştır. Markanın kaç kişi tarafından bilinir bir durumda olduğu yani sosyal medya takipçi sayısının yayılması hala takip etmeyen insanlara ne kadar büyük bir aile olduğu gösterilerek bu aileye katılımcı sayısının bu şekilde artırılması düşüncesi anlaşılmaktadır. Ayrıca sosyal medyada yayınlanan yeni ürünleri görebilme olanağının hemen sağladığı belirtilerek takipçi sayısındaki artış meydana getirilmiş olacaktır.

Doğal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; ilk sırasında %41,7 ile toplam sera gazı emisyonları (kapsam1 + kapsam2)/toplam çalışan sayısı ve diğer sera gazı emisyonları (kapsam3)/toplam çalışan sayısı kriterleri yer almaktadır. Bu zararın en aza indirilebilmesi için çevreye duyarlı yenilenebilir enerji gibi projelerin kullanılan sera gazlarını azaltıcı yönetim planlarının hayata geçirilmesinde önemli katkıları olması bu kriterlerin öne çıkmasında etkili olmuştur.

Her bir sermaye ögesi kriterlerinin karşılama oranlarının ortalamasına dikkat edildiğinde en iyi ortalamayı %34,4 ile doğal sermayenin ortalaması olduğu tespit edilmiştir. Bunu %31,1 ile finansal sermaye takip etmektedir. Yani bankaların en çok doğal ve finansal sermaye kriterlerini açıkladığı anlaşılmaktadır. Çevreye önem vermeyen kuruluşların sürdürülebilir olması ve yatırım alabilmesi artık çok güç görünmektedir. Bu sayede de doğal sermayeye olan önem arttırmıştır. Ayrıca özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların kriterlerinin dört yıllık ortalamalarına bakıldığında karşılama oranlarının düşük çıktığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni ise, tüm bankaların dört yılda da sürekli entegre rapor yayınlamamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Özel sermayeli olan Garanti, İş, TSKB ve Yapı Kredi bankalarının yıllar itibarıyla toplam entegre raporlama skorlarına yer verilmiştir. Bu bölümde kamu sermayeli ve özel sermayeli bankalar hakkında genel değerlendirmelerde bulunulmuştur. İzleyen bölümde ayrı olarak hem özel sermayeli bankalar hem de kamu sermayeli bankalar değerlendirilmiştir.

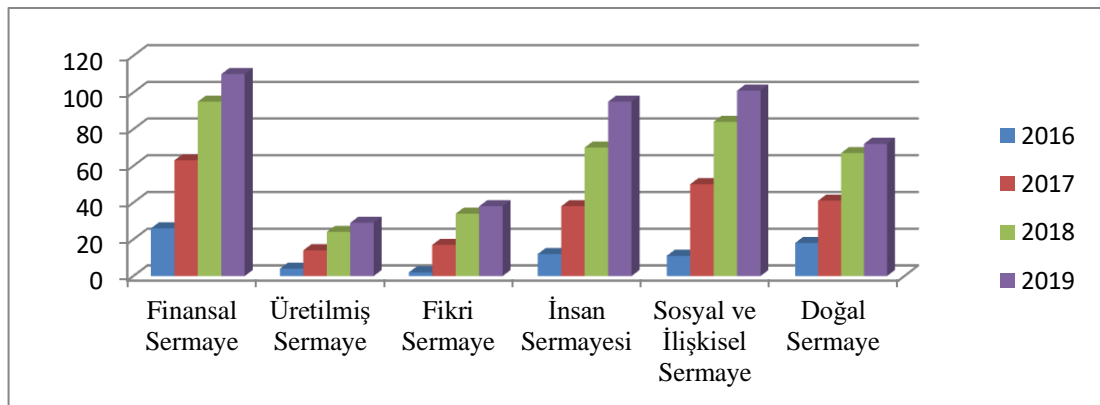
4.2.3. Özel Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Değerlendirilmesi

Tablo 4.11: Özel Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları

Toplam Entegre Raporlama Skorları	2016	2017	2018	2019	Toplam
Finansal Sermaye	26	63	95	110	294
Üretilmiş Sermaye	4	14	24	29	71
Fikri Sermaye	2	17	34	38	91
İnsan Sermayesi	12	38	70	95	215
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	11	50	84	101	246
Doğal Sermaye	18	41	67	72	198
Toplam	73	223	374	445	1115

Tablo 4.11'e göre özel sermayeli bankaların yıllar itibarıyla entegre raporlama skorları incelendiğinde; tüm bankaların entegre raporlama skorlarından farklılaşan bir yerinin olduğu anlaşılmaktadır. Farklılaşan kısmın, 2019 yılında elde edilmiş olan skorlar olduğu görülmektedir. Yıllar ilerledikçe entegre raporlama skorlarındaki değişim gözle görülür bir şekilde artmıştır. Bunun nedeni entegre raporlama hazırlayan banka sayısının artmasıdır. Sermaye öğelerinin tek tek toplam entegre raporlama skorlarının dört yıllık ortalamaları incelendiğinde 73,5 skor ortalaması ile finansal sermaye ilk sırada yer almaktadır. Finansal sermayenin ortalamasının yüksek olmasının nedenleri arasında bankaların finans alanında yer alan kuruluşlar olmasıdır. Bu nedenle finans ile ilgili uymak zorunda oldukları standartlar bulunmaktadır.

Şekil 4.3: Özel Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları

Şekil 4.3'e göre yer alan bilgilere bakıldığında; özel sermayeli bankaların 2016 yılında çok düşük bir toplam entegre raporlama skoruna sahip olmasının nedeni olarak sadece bir bankanın o yılda entegre rapor hazırlamış olması gösterilmektedir. İlerleyen yıllarda entegre rapor hazırlayan kuruluş sayısındaki artış sayesinde entegre raporlama skorları da yükselmiştir. Finansal sermaye bütün yıllarda en yüksek skorlara ulaşan sermaye ögesi olmuştur. Bankacılık alanının finans sektörü ile yakın ilişkisinin olması bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Finansal sermayeyi sosyal ve ilişkisel sermaye izlemektedir. En düşük toplam entegre raporlama skoruna üretilmiş sermaye sahiptir. Kriter sayısının az olması ve kriterlerin gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte fikri sermayeye kaymış olması etkilemiştir. Özel sermayeli bankaların sermaye ögeleri açıklama kriterlerini karşılama oranları analiz edilmiştir.

Tablo 4.12: Özel Sermayeli Bankaların Sermaye Ögeleri Açıklama Kriterlerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranları

Sermaye Ögelerinin Açıklama Kriterlerini Karşılama Oranları (%)	2016	2017	2018	2019	Ortalama
Finansal Sermaye	13,5	32,8	49,5	57,3	38,3
Üretilmiş Sermaye	8,3	29,2	50	60,4	37
Fikri Sermaye	2,5	21,3	42,5	47,5	28,4
İnsan Sermayesi	5,3	17	31,3	42,4	24
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	5	20,9	35	42	25,7
Doğal Sermaye	16	36	60	64,3	44,1
Ortalama	8,4	25,5	43,3	50,7	32

Kriterleri karşılama oranları, sermaye ögelerinin toplam entegre raporlama skorlarının dört bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoruna bölünmesiyle bulunmuştur. Dört bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoru ise hangi sermaye ögesinin isteniyor ise onun kriter sayısı, en yüksek skor yani “4 = bilgiler hem niteliksel hem de niceliksel detaylıdır” skoru ve banka sayısının çarpılmasıyla elde edilmiştir. Özel sermayeli bankaların kriterleri karşılama oranlarına bakıldığında 2016 yılının ortalaması %8,4 iken 2019 yılında bu ortalama %50,7 olarak gerçekleşmektedir. Yıllar itibarıyla değerlendirme yapıldığında kriterlerin karşılama oranlarının gittikçe arttığı görülmektedir. Bankaların her yıl bir önceki yıldan tecrübe ederek daha iyi hazırlamaya çalıştığı entegre raporlar bu sonucun ortaya çıkmasında

etkili olmuştur. Bunun yanı sıra yılların kriterleri karşılama oranları ortalaması dikkate alındığında 2016 ve 2017 yıllarının ortalama altında kaldığı görülmektedir. Entegre raporların ülkemizde ilk defa hazırlanmaya başlandığı yıllar 2016 ve 2017 yılları olduğundan belirli standartların altında kaldığı ve yeterliliği olmadığı için düşük çıkmasına neden olmuştur. Sermaye öğeleri bazında inceleme yapıldığında dört yıllık kriterleri karşılama ortalaması en düşük %24 ile insan sermayesi olurken bunu %25,7 ile sosyal ve ilişkisel sermaye takip etmektedir. İnsan ve sosyal ve ilişkisel sermaye öğelerinin kriterlerinin fazla oluşu ve bazı kriterlerin hiç açıklanmamış olması bu durumu ortaya çıkarmıştır. Dört yıllık kriterleri karşılama ortalaması %44,1 ile en yüksek çıkan doğal sermaye olmuştur. Kriterlerin açıklanma sayısı ve açıklanan kriterlerin yüksek skorlar ile açıklanmış olması doğal sermayeyi en yüksek kriterleri karşılama oranına götürmüştür. Bu durumda doğal sermayenin ilk sırayı almasında etkili olmuştur. 2016 yılından 2019 yılına on dokuz katlık artış göstererek en iyi sıçrayışı yapan fikri sermaye olmuştur. Teknolojinin hızla gelişmesi ve küreselleşmeyle birlikte dijital ve mobil alanlarda bankacılık genişlemiştir. Bu durumdan araştırma ve geliştirmeye ayrılan kaynak da olumlu etkilenmiştir. Bunların hepsi bir araya gelerek bankaların bu konularla ilgili olan kriterlere dikkat etmesini sağlamıştır

Tablo 4.13: Özel Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalama Skorları

Sermaye Ögeleri	Kriterler	Finansal Sermaye		Üretilmiş Sermaye		Fikri Sermaye		İnsan Sermayesi		Sosyal ve İlişkisel Sermaye		Doğal Sermaye	
		Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%
Finansal Sermaye	Sermaye Yeterliliği Oranı	7,5	46,9										
	Ortalama Aktif Karlılığı	7,5	46,9										
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	7,5	46,9										
	Net Dönem Karı/Zararı	6,75	42,2										
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	5	31,3										
	Aktif Büyüklüğü	8,25	51,6										
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	9,5	59,4										
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	9,5	59,4										
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	3	18,8										
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	3,75	23,4										
	Banka Kartı Sayısı*	2,25	14										
	Kredi Kartı Sayısı	3	18,8										
Üretilmiş Sermaye	Maddi Duran Varlıklar(Net)*			3,75	23,4								
	Şube Sayısı*			9,5	59,4								
	ATM Sayısı*			4,5	28,1								
Fikri Sermaye	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*					3,75	23,4						
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					5,5	34,4						
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					5,5	34,4						
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*					2,5	15,6						
	Ödül Sayısı*					5,5	34,4						
İnsan Sermayesi	İşgücü Devir Oranı							4,75	29,7				
	Engelli Çalışan Oranı							0,25	1,6				
	Kadın Çalışan Oranı							7,5	46,9				
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati							7,5	46,9				
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri							3,75	23,4				
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı							1,5	9,4				
	Toplam Çalışan Sayısı							7,5	46,9				
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı							5,25	32,8				
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı							0	0				
	Çalışan Kıdem Ortalaması							0,5	3,1				
	Çalışan Yaş Ortalaması							1,25	7,8				
	Doğum İzninin Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı							5,75	35,9				
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati							5,25	32,9				
Sendikali Çalışan Oranı							3	18,8					
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*									10	62,5		
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı									3,5	21,9		
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları									3	18,8		
	Çağrı Merkezinde Müşteriyi Ortalama Yanıtlama Süresi									2,75	17,2		
	Müşteri Bildirimi(Sorun, Şikayet ve Talep) İçin Ortalama Çözüm Süresi**									3,25	20,3		
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı									2	12,5		
	Yeni İşe Alınan Toplam Çalışan Sayısı									5,25	32,8		
	Yeni İşe Alınan Kadın Çalışan Oranı									0,75	4,7		
	Toplam Müşteri Sayısı									5	31,2		
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı									4,75	29,7		
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar									4,5	28,1		
	Faaliyet Gösterilen İl Sayısı									4,75	29,7		
	Faaliyet Gösterilen İlçe Sayısı									0	0		
	Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı									7,75	48,4		
Reklam ve İlan Giderleri									3,75	23,4			
Doğal Sermaye	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											4	25
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											6,75	42,2
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											6,75	42,2
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											7,5	46,9
	Geri Dönüştürülen Atık Mikteri/Toplam Çalışan Sayısı											7,5	46,9
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı											8,5	53,1
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı											8,5	53,1

Kriterlerin dört yıllık ortalaması 16 puan olduğu takdirde %100'lük bir orana ulaşılmış demektir. Çünkü kriterin niteliği ve düzeyi olarak "4" nitel ve nicel bilgiler detaylıca açıklanmış skoru dikkate alınarak bir bankanın bir kriter için dört yılda alabileceği maksimum puanı on altı olacaktır. Dört banka için ise bu durum altmış dört olacaktır. Daha sonra dört yıllık ortalamaları alındığı için dört bankanın alacağı altmış dört puanı yıl sayısına bölünerek dört bankanın dört yıllık zaman diliminde ortalama kriter puanı on altı olacaktır. Yani dört bankanın dört yıllık ortalama tespit edilmeye çalışılan kritere ait açıklamasının nitel ve nicel bilgileri detaylı olarak karşıladığı görülmüş olacaktır. Bu işlemlerin aynısı her bir kriter için tek tek yapılmıştır ve dört bankanın dört yılda aldığı puanlar alabileceği maksimum puana bölünerek elde edilen puan ve bu puana göre kriterleri karşılama yüzdeleri elde edilmiştir. Tam zıttı bir durum ile karşılaşıldığında ise, sıfır puan alacak ve yüzdesi de sıfır olacaktır. Bu da demek oluyor ki herhangi bir bankanın herhangi bir yılında alakalı kritere ait hiçbir bilginin yer almadığını göstermektedir.

Tablo 4.13'e göre finansal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; en yüksek karşılama oranına sahip olan %59,4 oranıyla Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat ve Takipteki Krediler(Net)/Toplam Krediler ve Alacaklar kriterleri olmuştur. Bankaların çok geniş bir müşteri altyapısına sahip olması sayesinde mevduat ve kredi hesapları olumlu etkilenmektedir. Bunun yanı sıra kredilerle ilgili olarak meydana getirilen yasalar, teklifler, öneriler ve düzenlemeler sayesinde belli başlı standartlar olduğu için bu tür kriterlerin daha iyi açıklanmasına olumlu yansımıştır. %14 ile en düşük karşılama oranına sahip olan banka kartı sayısı kriteri olmuştur. Sermaye yeterliliği oranı, ortalama aktif karlılığı, ortalama öz kaynak karlılığı kriterlerinin aynı karşılama oranlarına sahip olduğu görülmektedir.

Üretilmiş sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; %59,4 karşılama oranıyla ilk sırayı şube sayısı kriteri almaktadır. Müşterilerin finansal ihtiyaçlarını eksiksiz yapmak, anlaşılabilirliği ve hızlı bir şekilde hizmet vermek amacıyla müşterinin yanı başında bulunmanın önemi itibarıyla şube sayısı kriteri karşılama oranının yüksek çıkmasında etkili olmuştur. Toplamda üç tane kriter ile en az kriter sayısına sahip olan sermaye ögesidir.

Fikri sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; mobil bankacılık uygulamasını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı, dijital bankacılık kanallarını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı ve ödül sayısı kriterleri %34,4 oranıyla ilk sırada yer almaktadırlar. İnternetin yaygın bir şekilde kullanılması ve yeni yeni teknolojik aletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte bankaların mobil ve dijital alanlara doğru kayması kaçınılmaz olmuştur. Bu durumda bankaların mobil ve dijital alanlarla ilgili olan kriterleri karşılama oranlarına olumlu yansımıştır. Banka aldığı ödülleri ve sayısını belirterek reklamını yapmaktadır. Bu sayede bilinirliğini ve güvenilirliğini arttıracığı için ödül sayısının açıklanmasına önem verilmiştir. Ar-ge uzun dönemli, rastlantıya dayalı ve maliyetli olduğu için bu konuyla alakalı olan ar-ge çalışmaları kapsamında yapılan harcamalar kriteri en düşük karşılama oranına sahip olmuştur.

İnsan sermayesinde yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; karşılama oranı en yüksek %46,9 ile üç kriter göze çarpmaktadır. Bunlar; kadın çalışan oranı, çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplam çalışan sayısı kriterleridir. Bankaların politikaları arasında cinsiyet eşitliği her zaman önem teşkil etmektedir. Bunun sonucunda da kadın çalışan oranının karşılama oranı yüksek çıkmıştır. Çalışanların doğru işi yapabilmesini sağlayabilmek amacıyla onlara verilen eğitim saati gözden geçirilmelidir. Bankalar bunun bilincinde ki ortalama eğitim saatini açıklamayı ön planda tutmuştur. Hizmet alanında yer alan bankaların müşteriye bekletmemesi için çok fazla çalışana ihtiyacının farkında olan ve toplumda ne kadar iş olanağı sağladığını gösterebilmek için bankalar bunlara yönelik olarak stratejileri ve hedefleri ile ilgili açıklamaları toplam çalışan sayısı kriteri karşılama oranını yükseltmiştir. Ayrıca kadınların yüksek lisans veya doktora yapmış çalışanlar içindeki oranı kriteri ile ilgili hiçbir bilgiye rastlanmamıştır.

Sosyal ve ilişkisel sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; %62,5 ile toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri tüm kriterler içerisinde en yüksek orana sahiptir. İkinci sıradaysa %48,4 ile sosyal medyadaki takipçi sayısı kriteri yer almaktadır. Toplumun ekonomik olarak daha iyi seviyelere getirmek, kültür, sanat, spor konularında bilgilendirmek ve çevre konusunda bilinçlendirmek için meydana getirilen sosyal sorumluluk projelerine yaptığı destekler sayesinde bununla ilgili kriter en yüksek karşılanma oranına sahip olmuştur.

Takipçilerin ihtiyaç ve isteklerine uygun olarak paylaşılan ürünler direkt takipçilerin önüne geldiği için ne kadar çok takipçi o kadar çok satış ilkesi arasındaki bağ kuvvetlidir. Faaliyet gösterilen ilçe sayısı kriteri hakkında hiçbir bilgi yer almamaktadır.

Doğal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; kriterlerin karşılanma oranlarının ilk sırasında toplam sera gazı emisyonları (kapsam1 + kapsam2)/toplam çalışan sayısı ve diğer sera gazı emisyonları (kapsam3)/toplam çalışan sayısı kriterleri %53,1 oranıyla bulunmaktadır. Karbon ayak izini en az seviyelere indirebilmek amacıyla yönetimin çevreye zarar vermeyecek olan yenilenebilir enerji projelerine desteklerinin sayesinde bu kriterler ilk sıraya sahip olmuşlardır. Her bir sermaye ögesi kriterlerinin karşılanma oranlarının ortalamasına dikkat edildiğinde en iyi ortalamayı %44,2 ile doğal sermayenin ortalaması olduğu tespit edilmiştir. %38,3 ortalama ile finansal sermaye ikinci sırada yer almaktadır. Çevreye önem vermeyen kuruluşların sürdürülebilir olması ve yatırım alabilmesi artık çok güç görünmektedir. Bu sayede doğal sermayeye olan önem artmıştır. Bankalar finans sektöründe yer almanın getirdiği bazı kurallara uymak zorunda oldukları için finansal sermaye kriterlerinin diğerlerine nazaran iyi çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca özel sermayeli dört bankanın kriterlerinin dört yıllık ortalamalarına bakıldığında karşılanma oranlarının düşük çıktığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni ise, dört bankanın dört yılda sürekli entegre rapor yayınlamamış olmasından kaynaklanmaktadır.

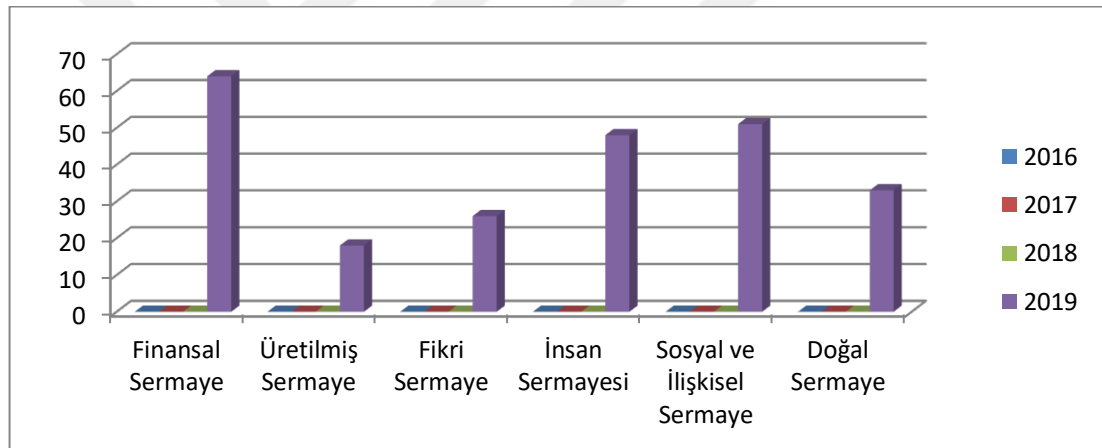
4.2.4. Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Değerlendirilmesi

Tablo 4.14: Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları

Toplam Entegre Raporlama Skorları	2016	2017	2018	2019	Toplam
Finansal Sermaye	0	0	0	64	64
Üretilmiş Sermaye	0	0	0	18	18
Fikri Sermaye	0	0	0	26	26
İnsan Sermayesi	0	0	0	48	48
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	0	0	0	51	51
Doğal Sermaye	0	0	0	33	33
Toplam	0	0	0	240	240

Kamu sermayeli bankaların ilk defa 2019 yılında entegre raporlama hazırlamaya başladıkları görülmektedir. Özel sermayeli bankalara oranla geç kalınmış bir entegre rapor hazırlama faaliyeti içerisine girdikleri tespit edilmiştir. Özel sermayeli bankalara oranla entegre raporlama skorunun düşük çıkmasının nedeni olarak sadece 2019 yılında entegre rapor hazırlamış olmaları ve entegre rapor hazırlayan banka sayısının azlığından dolayı kaynaklanmaktadır. Sermaye öğelerinin tek tek toplam entegre raporlama skorlarının dört yıllık ortalamaları incelendiğinde 16 skor ile finansal sermaye yer alırken 4,5 skor ile en düşük skor üretilmiş sermayede yer bulunmaktadır. Bankaların finans sektöründe yer alıyor olması ile finansal sermayesinin yüksek çıkması arasında kuvvetli bir bağ olduğu anlaşılmaktadır. Kriter sayısının en az üretilmiş sermayede yer alması entegre raporlama skorunun düşük çıkmasına neden olmuştur.

Şekil 4.4: Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorları

Kamu sermayeli bankaların sadece 2019 yılına ait entegre raporlarının olması grafiğin bu şekilde ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Finansal ve sosyal ve ilişkisel sermaye öğesinin diğer sermaye öğelerine oranla daha iyi entegre raporlama skorlarına ulaştığı görülmektedir. Bu iki sermaye öğesinde yer alan kriterlerin açıklanma skorlarının yüksek skor ile açıklanması böyle bir farkın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kamu sermayeli bankaların sermaye öğeleri açıklama kriterlerini karşılama oranları analiz edilmiştir.

Tablo 4.15: Kamu Sermayeli Bankaların Sermaye Öğeleri Açıklama Kriterlerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranları

Sermaye Öğelerinin Açıklama Kriterlerini Karşılama Oranları (%)	2016	2017	2018	2019	Ortalama
Finansal Sermaye	0	0	0	66,7	16,7
Üretilmiş Sermaye	0	0	0	75	18,7
Fikri Sermaye	0	0	0	65	16,2
İnsan Sermayesi	0	0	0	42,9	10,7
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	0	0	0	42,5	10,6
Doğal Sermaye	0	0	0	58,9	14,7
Ortalama	0	0	0	58,5	14,6

Kriterleri karşılama oranları, sermaye öğelerinin toplam entegre raporlama skorlarının iki bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoruna bölünmesiyle bulunmuştur. İki bankanın alabileceği maksimum entegre raporlama skoru ise hangi sermaye öğesinin isteniyor ise onun kriter sayısı, en yüksek skor yani “4 = bilgiler hem niteliksel hem de niceliksel detaylıdır” skoru ve banka sayısının çarpılmasıyla elde edilmiştir. Kamu sermayeli bankaların sermaye öğeleri kriterlerinin karşılanma oranına bakıldığında sadece 2019 yılında entegre rapor hazırlandığı için o yıla ait bilgiler değerlendirilmiştir. 2019 yılının sermaye öğeleri karşılanma oranlarının ortalaması %58,5 ile özel sermayeli bankaların 2019 yılındaki kriterleri karşılama oranı ortalamasından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kamu sermayeli bankaların 2019 yılında özel sermayeli bankalardan daha yüksek entegre raporlama skorları aldığı söylenemez. Ama kriterleri karşılamada kamu sermayeli bankalar, özel sermayeli bankalardan daha iyi bir oran çıkartmıştır. Sermaye öğelerinin kriterleri karşılama oranları hesaplanırken yüksek veya düşük çıkmasında banka sayısının önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Banka sayısı arttıkça sermaye öğeleri kriterleri karşılama oranı düşerken banka sayısı azaldıkça sermaye öğeleri kriterleri karşılama oranı yükseldiği için böyle bir sonuç ortaya çıkmıştır. Sermaye öğeleri kriterlerinin karşılama oranları ortalamasının altında kalan insan sermayesi ve sosyal ve ilişkisel sermaye olmuştur. Bu durumun oluşmasında insan ve sosyal ve ilişkisel sermaye öğelerinin kriterlerinin fazla oluşu ve bazı kriterlerin hiç açıklanmamış olması yatmaktadır.

Sermaye öğeleri kriterleri karşılama oranlarının yıllar itibarıyla ortalamasına bakıldığında %18,7 ortalama ile üretilmiş sermaye en yüksek ortalamaya sahip olmuştur. Bunu %16,7 ile finansal, %16,2 ile fikri sermaye takip etmektedir. Kamu sermayeli bankaların tüm halka hizmet edecek, herkesi kapsayacak şekilde benimsemiş olduğu politikalar nedeniyle herhangi bir bölge veya grup benimsenmeden yurdun her yerine şube ve ATM götürmesi buna bağlı olarak da maddi duran varlıkların artmasıyla oluşan yüksek maliyetlerden kaçmaması bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Tablo 4.16: Kamu Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalama Skorları

Sermaye Ögeleri	Kriterler	Finansal Sermaye		Üretilmiş Sermaye		Fikri Sermaye		İnsan Sermayesi		Sosyal ve İlişkisel Sermaye		Doğal Sermaye	
		Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%
Finansal Sermaye	Sermaye Yeterliliği Oranı	1,5	18,7										
	Ortalama Aktif Karlılığı	1,5	18,7										
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	1,5	18,7										
	Net Dönem Karı/Zararı	1,5	18,7										
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	1,75	21,9										
	Aktif Büyüklüğü	1,75	21,9										
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	1,75	21,9										
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	1,5	18,7										
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	0,75	9,4										
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	1,5	18,7										
	Banka Kartı Sayısı*	0,75	9,4										
Kredi Kartı Sayısı	0,25	3,1											
Üretilmiş Sermaye	Maddi Duran Varlıklar(Net)*			1,5	18,7								
	Şube Sayısı*			1,5	18,7								
	ATM Sayısı*			1,5	18,7								
Fikri Sermaye	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*					1,5	18,7						
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					1,5	18,7						
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					1,5	18,7						
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*					0,5	6,2						
	Ödül Sayısı*					1,5	18,7						
İnsan Sermayesi	İşgücü Devir Oranı							0,75	9,4				
	Engelli Çalışan Oranı							0,25	3,1				
	Kadın Çalışan Oranı							0,75	9,4				
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati							1,75	21,9				
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri							1,5	18,7				
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı							0	0				
	Toplam Çalışan Sayısı							1,75	21,9				
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı							0,75	9,4				
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı							0	0				
	Çalışan Kıdem Ortalaması							0,75	9,4				
	Çalışan Yaş Ortalaması							1	12,5				
	Doğum İzninin Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı							1	12,5				
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati							0	0				
Sendikali Çalışan Oranı							1,75	21,9					
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*									2	25		
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı									0,75	9,4		
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları									0,25	3,1		
	Çağrı Merkezinde Müşteriyi Ortalama Yanıtlama Süresi									0	0		
	Müşteri Bildirimi(Sorun, Şikayet ve Talep) İçin Ortalama Çözüm Süresi**									0,25	3,1		
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı									1	12,5		
	Yeni İşe Alınan Toplam Çalışan Sayısı									1,5	18,7		
	Yeni İşe Alınan Kadın Çalışan Oranı									0	0		
	Toplam Müşteri Sayısı									1	12,5		
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı									0,75	9,4		
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar									1,5	18,7		
	Faaliyet Gösterilen İl Sayısı									1	12,5		
	Faaliyet Gösterilen İlçe Sayısı									0,75	9,4		
Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı									0,75	9,4			
Reklam ve İlan Giderleri									1,5	18,7			
Doğal Sermaye	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											0,75	9,4
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											0,75	9,4
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											0,25	3,1
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											1,75	21,9
	Geri Dönüştürülen Atık Mikteri/Toplam Çalışan Sayısı											1,75	21,9
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı											1,5	18,7
Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı											1,5	18,7	

Kriterlerin dört yıllık ortalaması 8 puan olduğu takdirde %100'lük bir orana ulaşılmış demektir. Çünkü kriterin niteliği ve düzeyi olarak "4" nitel ve nicel bilgiler detaylıca açıklanmış skoru dikkate alınarak bir bankanın bir kriter için dört yılda alabileceği maksimum puanı on altı olacaktır. İki banka için ise bu durum otuz iki olacaktır. Daha sonra dört yıllık ortalamaları alındığı için iki bankanın alacağı otuz iki puanı yıl sayısına bölünerek iki bankanın dört yıllık zaman diliminde ortalama kriter puanı sekiz olacaktır. Yani iki bankanın dört yıllık ortalama tespit edilmeye çalışılan kriterlere ait açıklamasının nitel ve nicel bilgileri detaylı olarak karşıladığı görülmüş olunacaktır. Bu işlemlerin aynısı her bir kriter için tek tek yapılmıştır ve iki bankanın dört yılda aldığı puanlar alabileceği maksimum puana bölünerek elde edilen puan ve bu puana göre kriterleri karşılama yüzdeleri elde edilmiştir. Tam zıttı bir durum ile karşılaşıldığında ise, sıfır puan alacak ve yüzdesi de sıfır olacaktır. Bu da demek oluyor ki herhangi bir bankanın herhangi bir yılında alakalı kriterlere ait hiçbir bilginin yer almadığını göstermektedir.

Tablo 4.16'e göre finansal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; %21,9 ile en yüksek karşılama oranına sahip üç kriter bulunmaktadır. Bunlar; faiz gelirleri/faiz giderleri, aktif büyüklüğü ve toplam krediler ve alacaklar kriterleridir. Aktifler içerisindeki faiz getiren aktifleri yüksek oranda tutarak borç ödeme gücünde herhangi bir zorluk yaşanmayacağına bilinmesi ve buna yönelik adımların atılması sayesinde faiz gelirleri/faiz giderleri kriterinin ilk sıraya girmesinde etkili olmuştur. Bankaların toplam üretim, tüketim, tasarruf, yatırım ve istihdam gibi alanlarda belirli bir dengenin oluşturulması ve bunlara benzer birçok faaliyetin hayata geçirilmesi için sağladığı desteklerle aktif büyüklüğü kriterinin ön planda olması sağlanmıştır. Kredilerin önemi, daha fazla değer yaratan iş alanlarına olan ilgiden dolayı o alanların gelişmesi için yatırımlara sağlanan destekten kaynaklanmaktadır.

Üretilmiş sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; yer alan maddi duran varlıklar(net), şube sayısı ve ATM sayısı kriterlerinin karşılama oranları %18,7 ile en yüksektir. Kamu bankalarının yapmak zorunda olduğu bazı nedenlerden dolayı bu üç kriter ilk sıradadır. Bu nedenler arasında toplumun olduğu her yerde maliyetleri düşünmeden onlara finansal açıdan her türlü

hizmeti verme zorunluluğudur. Bankaların bu nedenlere dikkat etmesiyle birlikte bu sonuç ortaya çıkmıştır.

Fikri sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranlarına incelendiğinde; ilk sırada %18,7 oranıyla dört kriter yer almaktadır. Bu kriterler; maddi olmayan duran varlıklar(net), mobil bankacılık, dijital bankacılık ve ödül sayıdır. Bankalarda somut olarak bulunmamasına rağmen yarar ve değer katan unsurların şeffaf bir şekilde açıklanması gelecek yatırımlar açısından maddi olmayan duran varlıklar(net) kriterini ön plana çıkartmıştır. Yeni teknolojik aletlerin ortaya çıkmasıyla ve internetin hızlanmasıyla birlikte bankaların bankacılık işlemlerini mobil ve dijital alanlarda zamandan ve mekandan etkilenmeden yapılabileceğini göstermesiyle mobil ve dijital alanlarla ilgili olan kriterlere olumlu etki yapmıştır. Banka aldığı ödülleri ve sayısını belirterek reklamını yapmaktadır. Bu sayede bilinirliğini ve güvenilirliğini arttıracığı için ödül sayısının açıklanmasına önem verilmiştir. Ar-ge uzun dönemli, rastlantıya dayalı ve maliyetli olduğu için bu konuyla alakalı olan ar-ge çalışmaları kapsamında yapılan harcamalar kriteri en düşük karşılama oranına sahip olmuştur.

İnsan sermayesinde yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; ilk sırayı %21,9 oranıyla çalışan başına ortalama eğitim saati, toplam çalışan sayısı ve sendikali çalışan oranı kriterlerinin aldığı görülmektedir. Banka, çalışanlarının meslekle ilgili olarak kavramları, uygulamaları, teknik işleri iyi bir şekilde öğrenmesi amacıyla ve kişisel konularda gelişme göstermesi için eğitim faaliyetlerine değer vermesi eğitim ile ilgili kriterlerin diğer kriterlere oranla daha iyi karşılandığı tespit edilmiştir. Topluma ne kadar istihdam sağlanması gerektiğine ve hizmet sektöründe müşterinin beklentilerine yönelik olarak alınan stratejiler ve hedeflerle ilgili yapılan açıklamalar toplam çalışan sayısı kriterinin açıklanma oranının yüksekliği arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Sendikalar çalışanların aylık ücretlerini, izin haklarını, özlük haklarını korumak amacıyla bankalar ile toplu iş sözleşmesi imzalamaktadır. Bu sözleşmeye ne kadar çalışanın dahil olduğunun gösterilmesi bankanın yatırım alması amacıyla kendisine fayda sağlayacağını farkında olan bankalar buna yönelik adımlar attığı görülmektedir. Sendikali çalışan oranının diğer kriterlere oranla yüksek çıkması bunlarla ilgilidir. Personel giderleri/toplam çalışan sayısı ve kadınların yüksek lisans veya doktora yapmış çalışanlar içindeki oranı kriterleriyle ilgili olarak hiçbir bilgiye yer verilmemiştir.

Sosyal ve ilişkisel sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranlarına incelendiğinde; %25 ile tüm sermaye kriterleri arasında en yüksek karşılanma oranına sahip olan toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri yer almaktadır. bu kriteri %18,7 oranıyla yeni işe alınan toplam çalışan sayısı, tüketici kredileri/toplam krediler ve alacaklar ve reklam ve ilan giderleri kriterleri takip etmektedir. Toplumu ekonomik açıdan daha iyi konuma getirmede, tasarrufa yönlendirmede ve sosyal yapıları meydana getirmede (yol, köprü vb.) sağladığı katkılar sayesinde bu konularla ilgili olan kriterin en yüksek karşılanma oranına sahip olmasını sağlamıştır. Çağrı merkezinde müşteriye ortalama yanıtlama süresi ve yeni işe alınan kadın çalışan oranı kriterleriyle ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

Doğal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılanma oranları incelendiğinde; ilk sırayı %21,9 ile toplam kağıt tüketimi/toplam çalışan sayısı ve geri dönüştürülen atık miktarı/toplam çalışan sayısı kriterleri almaktadır. Bankacılık işlemlerinin mobil ve dijital hale gelmesiyle kağıt tasarrufunun gittikçe arttığı ortaya çıkmıştır. Tasarrufun ne kadar olduğunun bilinmesi için tüketilen kağıt miktarı ile ilgili kriterler ön plana çıkmıştır. Bankaların geri dönüşüme duyarlı yönetim politikalarıyla çevreye ve insana zararı dokunabilecek ürünlerin geri dönüşüme gönderilmesi ile yeni hammaddeler elde edilmektedir. Bu sayede doğadan elde edilen hammaddelerin çok daha az kullanılmasını sağlamaktadır. Bu durum böyle konularla ilişkili olan kriterlerin diğer kriterlere kıyasla daha iyi bir karşılanma oranına sahip olmasında etkili olmuştur.

Her bir sermaye ögesi kriterlerinin karşılanma oranlarının ortalamasına dikkat edildiğinde en iyi ortalama %18,7 ile üretilmiş sermaye olarak tespit edilmiştir. %16,2 oranıyla ise fikri sermaye ikinci sırada yer almaktadır. Kamu sermayeli bankaların her yerde finansal açıdan hizmet verme zorunluluğunun olması nedeniyle üretilmiş sermaye kriterlerinin ortalaması ilk sırayı almıştır. Mobil ve dijital alanların gelişmesi ve genişlemesiyle birlikte fikri sermaye kriterleri ortalaması ikinci sırayı almıştır. Ayrıca kamu sermayeli iki bankanın kriterlerinin dört yıllık ortalamalarına bakıldığında karşılanma oranlarının çok düşük çıktığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni ise, iki bankanın dört yıl içerisinde sadece 2019 yılında entegre rapor hazırlamış olmalarından kaynaklanmaktadır.

4.2.5. Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılmalı Analizi

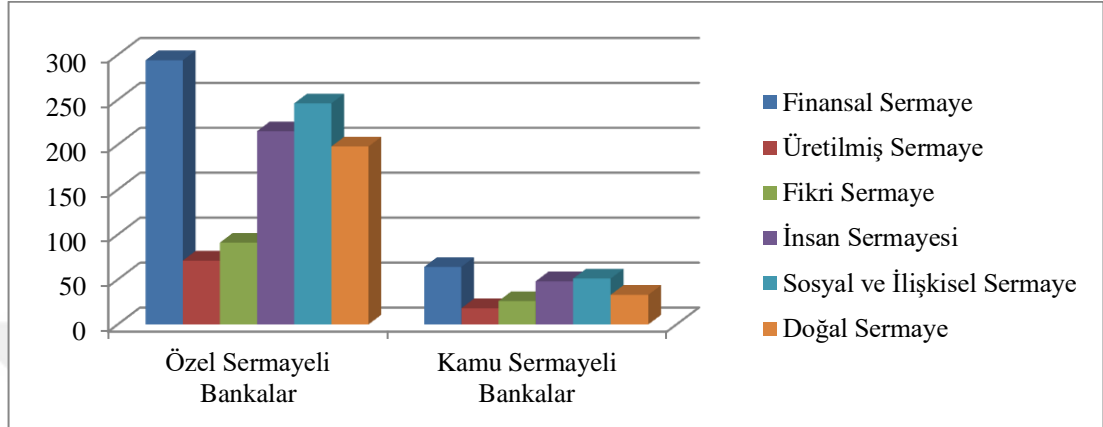
Tablo 4.17: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması

Toplam Entegre Raporlama Skorları	Özel Sermayeli Bankalar					Kamu Sermayeli Bankalar				
	2016	2017	2018	2019	Top.	2016	2017	2018	2019	Top.
Finansal Sermaye	26	63	95	110	294	0	0	0	64	64
Üretilmiş Sermaye	4	14	24	29	71	0	0	0	18	18
Fikri Sermaye	2	17	34	38	91	0	0	0	26	26
İnsan Sermayesi	12	38	70	95	215	0	0	0	48	48
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	11	50	84	101	246	0	0	0	51	51
Doğal Sermaye	18	41	67	72	198	0	0	0	33	33

Tablo 4.17'ye göre özel sermayeli bankaların geneline bakıldığında; değerlendirme kapsamında bulunan tüm yıllarda entegre raporlama skorları bulunmaktadır. Kamu bankalarında ise sadece 2019 yılında entegre raporlama skoru bulunmaktadır. Buna göre kamu sermayeli bankaların entegre rapor çalışmaları özel sermayeli bankalardan geride kalmıştır. Özel sermayeli bankalarda yıllar ilerledikçe entegre raporlama skorlarının daha da yükseldiği görülürken böyle bir değerlendirme kamu sermayeli bankalar için yapılamamaktadır. Çünkü sadece 2019 yılında entegre rapor hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra toplam entegre raporlama skorlarına ve sadece 2019 yılı entegre raporlama skorlarına bakıldığında; özel sermayeli bankalardan yana çok ciddi bir farkın olduğu görülmektedir. Bu durum yine kamu sermayeli bankaların sadece 2019 yılında entegre rapor hazırlamış olması ve özel sermayeli bankalara göre sayılarının az olmasından kaynaklanmaktadır. Özel ve kamu sermayeli bankaların sermaye ögelerinin tek tek entegre raporlama skorlarının dört yıllık ortalamaları incelendiğinde iki alanda bulunan bankalarında finansal sermaye ögesinin en yüksek skora sahip olduğu görülmüştür. Bankaların finans sektöründe yer alıyor olması finans alanında yapılan düzenlemeler veya kurallar finansal sermaye ile ilgili kriterleri açıklamayı zorunlu yapması nedeniyle finansal sermayesinin yüksek çıkmasında etkili olmuştur. Kriter sayısının en az üretilmiş sermayede yer alması kamu ve özel sermayeli

bankaların üretilmiş sermayesinin entegre raporlama skorlarının en düşük çıkmasına neden olmuştur.

Şekil 4.5: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Toplam Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması

Şekil 4.5'e göre özel ve kamu sermayeli bankaların sermaye öğeleri kapsamında toplam entegre raporlama skorlarının karşılaştırılması incelendiğinde; özel sermayeli bankaların tüm sermaye öğelerinde çok ciddi bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedenleri arasında özel sermayeli bankaların hem entegre rapor hazırlayan banka sayısında hem de entegre rapor hazırlanan yıl sayısının daha fazla olmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Özel ve kamu sermayeli bankaların sermaye öğeleri kapsamında toplam entegre raporlama skorlarına bakıldığında finansal ve sosyal ve ilişkisel sermayenin diğer sermaye öğelerine göre daha yüksek skorlar aldığı açıkça görülmektedir. Bankaların finansal alanda yer alması finansal sermayenin, banka işlerinin sürekli olarak insanla ilgili olması ise sosyal ve ilişkisel sermayenin ön plana çıkmasında etkili olan faktörlerdir.

Tablo 4.18: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Sermaye Öğelerini Yıllar İtibarıyla Karşılama Oranlarının Karşılaştırılması

Sermaye Öğelerinin Açıklama Kriterlerini Karşılama Oranları (%)	Özel Sermayeli Bankalar					Kamu Sermayeli Bankalar				
	2016	2017	2018	2019	Ort.	2016	2017	2018	2019	Ort.
Finansal Sermaye	13,5	32,8	49,5	57,3	38,3	0	0	0	66,7	16,7
Üretilmiş Sermaye	8,3	29,2	50	60,4	37	0	0	0	75	18,7
Fikri Sermaye	2,5	21,3	42,5	47,5	28,4	0	0	0	65	16,2
İnsan Sermayesi	5,3	17	31,3	42,4	24	0	0	0	42,9	10,7
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	5	20,9	35	42	25,7	0	0	0	42,5	10,6
Doğal Sermaye	16	36	60	64,3	44,1	0	0	0	58,9	14,7
Ortalama	8,4	25,5	43,3	50,7	32	0	0	0	58,5	14,6

Tablo 4.18'e göre özel ve kamu sermayeli bankaların sermaye öğelerini karşılama oranları incelendiğinde; özel sermayeli bankaların sermaye öğelerinin dört yıllık ortalamaları alındığı zaman doğal sermayenin %44,1 ile en yüksek karşılama oranına sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan kamu sermayeli bankaların sermaye öğelerinin dört yıllık ortalamaları alındığında ise %18,7 ile üretilmiş sermaye ilk sırayı almıştır. Görüldüğü üzere özel sermayeli bankalar doğal sermayede yer alan kriterleri karşılamaya daha çok önem verirken kamu sermayeli bankalar üretilmiş sermayede yer alan kriterleri karşılamaya daha çok önem vermiştir.

Özel sermayeli bankaların doğal sermaye kriterlerini karşılama oranının en yüksek çıkmasında yönetimin çevreye zararlı olabilecek faaliyetleri en aza indirebilmek için gerekli olan hassasiyeti üst düzeyde göstererek aldığı kararlar neticesinde doğal sermaye kriterlerinin ayrıntılı olarak açıklanması yatmaktadır. Kamu sermayeli bankalarda ise üretilmiş sermaye kriterlerinin karşılama oranının en yüksek çıkmasında herhangi bir bölge veya grup benimsenmeden, tüm halka finansal anlamda hizmet edecek, herkesi kapsayacak şekilde benimsemiş olduğu politikalar nedeniyle yurdun her yerine şube ve ATM götürmesi sonucunda üretilmiş sermaye kriterlerinin detaylı bir şekilde açıklanması yatmaktadır.

Kamu sermayeli bankaların sadece 2019 yılında entegre rapor yayınlamış olmasından ve banka sayısının az olmasından dolayı kriterleri karşılama oranlarının

ortalamasında düşüklük görünmektedir. Ayrıca özel ve kamu sermayeli bankalar entegre raporu ortak olarak 2019 yılında yayınlamışlardır. Bu bilgi neticesinde özel ve kamu sermayeli bankaların sadece 2019 yılı verilerine bakıldığında; daha yakın bir kriterleri karşılama oranlarının inceleneceği anlaşılmaktadır.

2019 yılı sermaye öğeleri kapsamında incelendiğinde kamu sermayeli bankaların özel sermayeli bankalara göre tüm sermaye öğelerinin kriterlerinin daha yüksek bir karşılama oranına sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sermaye öğelerinin kriterleri karşılama oranları hesaplanırken kriter sayısı, en yüksek skor ve banka sayısının çarpımıyla özel ve kamu sermayeli bankaların alabileceği maksimum entegre raporlama skoru elde edilmiştir. Sermaye öğelerinin yıllar itibarıyla aldıkları toplam entegre raporlama skorunun maksimum alınabilecek entegre raporlama skoruna bölünmesiyle sermaye öğelerinin yıllara göre kriterleri karşılama oranları bulunmuştur. Buna göre iki alanında maksimum alabileceği entegre raporlama skoru bulunurken kriter sayısı ve en yüksek skoru ortak iken banka sayıları farklıdır. Banka sayısı arttıkça maksimum entegre raporlama skoru da artacağı için kriterlerin karşılama oranları düşecektir. Buna göre kamu sermayeli bankalar iki, özel sermayeli bankalar dört tane olduğu için kamu sermayeli bankaların 2019 yılı sermaye öğelerinin kriterleri karşılama oranları daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 4.19: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların Kriterler Kapsamında Dört Yıllık Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sermaye Ögeleri	Kriterler	Özel Sermayeli Bankalar												Kamu Sermayeli Bankalar											
		Finansal Sermaye		Üretilmiş Sermaye		Fikri Sermaye		İnsan Sermayesi		Sosyal ve İlişkisel Sermaye		Doğal Sermaye		Finansal Sermaye		Üretilmiş Sermaye		Fikri Sermaye		İnsan Sermayesi		Sosyal ve İlişkisel Sermaye		Doğal Sermaye	
		Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%	Skor	%
Finansal Sermaye	Sermaye Yeterliliği Oranı	7,5	46,9											1,5	18,7										
	Ortalama Aktif Karlılığı	7,5	46,9											1,5	18,7										
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	7,5	46,9											1,5	18,7										
	Net Dönem Karı/Zararı	6,75	42,2											1,5	18,7										
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	5	31,3											1,75	21,9										
	Aktif Büyüklüğü	8,25	51,6											1,75	21,9										
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	9,5	59,4											1,75	21,9										
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	9,5	59,4											1,5	18,7										
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	3	18,8											0,75	9,4										
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	3,75	23,4											1,5	18,7										
	Banka Kartı Sayısı*	2,25	14											0,75	9,4										
	Kredi Kartı Sayısı	3	18,8											0,25	3,1										
Üretilmiş Sermaye	Maddi Duran Varlıklar(Net)*			3,75	23,4									1,5	18,7										
	Şube Sayısı*			9,5	59,4									1,5	18,7										
	ATM Sayısı*			4,5	28,1									1,5	18,7										
Fikri Sermaye	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*					3,75	23,4											1,5	18,7						
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					5,5	34,4											1,5	18,7						
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					5,5	34,4											1,5	18,7						
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*					2,5	15,6											0,5	6,2						
	Ödül Sayısı*					5,5	34,4											1,5	18,7						
İnsan Sermayesi	İşgücü Devir Oranı					4,75	29,7											0,75	9,4						
	Engelli Çalışan Oranı					0,25	1,6											0,25	3,1						
	Kadın Çalışan Oranı					7,5	46,9											0,75	9,4						
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati					7,5	46,9											1,75	21,9						
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri					3,75	23,4											1,5	18,7						
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı					1,5	9,4											0	0						
	Toplam Çalışan Sayısı					7,5	46,9											1,75	21,9						
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı					5,25	32,9											0,75	9,4						
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı					0	0											0	0						
	Çalışan Kıdem Ortalaması					0,5	3,1											0,75	9,4						
	Çalışan Yaş Ortalaması					1,25	7,8											1	12,5						
	Doğum İzininin Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı					5,75	35,9											1	12,5						
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati					5,25	32,9											0	0							
Sendikali Çalışan Oranı					3	18,8											1,75	21,9							
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*									10	62,5							2	25						
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı					3,5	21,9											0,75	9,4						
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları					3	18,8											0,25	3,1						
	Çağrı Merkezinde Müşteriyi Ortalama Yanıtlama Süresi					2,75	17,2											0	0						
	Müşteri Bildirimi(Sorun, Şikayet ve Talep) İçin Ortalama Çözüm Süresi**					3,25	20,3											0,25	3,1						
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					2	12,5											1	12,5						
	Yeni İşe Alınan Toplam Çalışan Sayısı					5,25	32,8											1,5	18,7						
	Yeni İşe Alınan Kadın Çalışan Oranı					0,75	4,7											0	0						
	Toplam Müşteri Sayısı					5	31,2											1	12,5						
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı					4,75	29,7											0,75	9,4						
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar					4,5	28,1											1,5	18,7						
	Faaliyet Gösterilen İİ Sayısı					4,75	29,7											1	12,5						
	Faaliyet Gösterilen İİÇ Sayısı					0	0											0,75	9,4						
	Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı					7,75	48,4											0,75	9,4						
	Reklam ve İlan Giderleri					3,75	23,4											1,5	18,7						
Doğal Sermaye	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											4	25									0,75	9,4		
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											6,75	42,2									0,75	9,4		
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											6,75	42,2									0,25	3,1		
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı											7,5	46,9									1,75	21,9		
	Geri Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı											7,5	46,9									1,75	21,9		
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı											8,5	53,1									1,5	18,7		
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı											8,5	53,1									1,5	18,7		

Tablo 4.20: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların İlk Sırada Önem Verdikleri Ortak ve Farklı Kriterler

Sermaye Ögeleri	Ortak Kriterler	Farklı Kriterler	
		Özel Sermayeli Bankalar	Kamu Sermayeli Bankalar
Finansal Sermaye	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri
			Aktif Büyüklüğü
Üretilmiş Sermaye	Şube Sayısı		Maddi Duran Varlıklar(Net)
			ATM Sayısı
Fikri Sermaye	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı		Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı		
İnsan Sermayesi	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	Kadın Çalışan Oranı	Sendikali Çalışan Oranı
	Toplam Çalışan Sayısı		
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar		
Doğal Sermaye		Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı
		Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	Geri Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı

Tablo 4.19'a göre finansal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin tek tek dört yıllık ortalama skorlarına ve bu skorlara denk gelen yüzdeler incelendiğinde; özel sermayeli bankaların toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat ve takipteki krediler(net)/ toplam krediler ve alacaklar kriterlerine, kamu sermayeli bankaların ise faiz gelirleri/faiz giderleri, aktif büyüklüğü ve toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat kriterlerine önem verdiği görülmektedir. Toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat kriterine hem özel sermayeli bankalarda hem de kamu sermayeli bankalarda ilk sırada önem verilmiştir. Krediler, çeşitli sektörlerde kullanılarak değer yaratacak faaliyetlerin gelişmesinde öne çıktığı için ilk sırada yer almıştır. Faiz gelirleri/faiz giderleri ve aktif büyüklüğü kriterlerine kamu sermayeli bankalarda ilk sırada önem verilirken özel sermayeli bankalarda ilk sırada önem verilmemiştir. Kamu sermayeli bankaların faiz getiren aktifleri yüksek oranda tutarak borç ödeme gücünü kuvvetlendirme stratejisi faiz gelirleri/faiz giderleri kriterlerinin, makroekonomik dengenin meydana getirilmesi için çeşitli projelerin hayata geçirilmesi amacıyla yaptığı katkılarda aktif büyüklüğü kriterinin özel sermayeli bankaların kriterlerinden yüksek çıkmasında etkili olmuştur.

Üretilmiş sermayede yer alan açıklama kriterlerinin tek tek dört yıllık ortalama skorlarına ve bu skorlara denk gelen yüzdeler incelendiğinde; özel sermayeli bankaların ilk sırada sadece şube sayısı kriterine önem verdiği görülürken kamu sermayeli bankaların maddi duran varlıklar(net), şube sayısı ve ATM sayısı kriterlerinin üçüne de ilk sırada önem verdiği görülmektedir. Şube sayısı kriterine hem özel sermayeli bankalar hem de kamu sermayeli bankalar aynı konumda değer vermiştir. Bankacılık alanının finansal anlamda hizmeti için müşterileri ile yüz yüze görüşmeler yapması müşterilerin sorunlarını daha hızlı anlayarak anında çözüme kavuşturabilmeyi sağlayacağı için şube sayısı kriterinin ön plana çıkmasında etkili olmuştur. Kamu sermayeli bankaların insanın olduğu her yere finansal anlamda hizmet götürme zorunluluğu ATM sayısı kriterinin buna bağlı olarak da maddi duran varlıklar(net) kriterinin özel sermayeli bankaların kriterlerinde yüksek çıkmasında etkili olmuştur.

Fikri sermayede yer alan açıklama kriterlerinin tek tek dört yıllık ortalama skorlarına ve bu skorlara denk gelen yüzdeler incelendiğinde; özel sermayeli bankaların mobil bankacılık, dijital bankacılık ve ödül sayısı kriterlerine, kamu sermayeli bankaların ise maddi olmayan duran varlıklar(net), mobil bankacılık uygulamasını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı, dijital bankacılık kanallarını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı ve ödül sayısı kriterlerine ilk sırada önem verdiği görülmektedir. Mobil bankacılık uygulamasını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı, dijital bankacılık kanallarını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı ve ödül sayısı kriterlerine hem özel sermayeli hem de kamu sermayeli bankalarda ortak olarak ilk sırada önem verilmiştir. Bankacılık alanı genel olarak teknolojiye yaşanan gelişmelerle mobil ve dijital alanları önemli hale getirdiği için bu alanlarla ilgili kriterler öne çıkmıştır. Ayrıca güvenilirliğini arttırmak amacıyla alınan ödül sayısı kriteri önemli hale gelmiştir. Kamu sermayeli bankaların özel sermayeli bankalardan farklı olarak maddi olmayan duran varlıklar(net) kriterine de ilk sırada önem vermiştir. Kamu sermayeli bankalar, somut olmayan varlıkların ileride yapılabilecek yatırımlara fayda sağlayabileceğini düşündüğü için önem açısından ilk sırada yer vermiştir.

İnsan sermayesinde yer alan açıklama kriterlerinin tek tek dört yıllık ortalama skorlarına ve bu skorlara denk gelen yüzdeler incelendiğinde; özel sermayeli bankaların kadın çalışan oranı, çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplam çalışan sayısı

kriterlerine ilk sırada önem verdiği görülürken kamu sermayeli bankaların ise çalışan başına ortalama eğitim saati, toplam çalışan sayısı ve sendikalı çalışan oranı kriterlerine ilk sırada önem verdiği görülmektedir. Çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplam çalışan sayısı kriterlerinin hem özel hem de kamu sermayeli bankalarda ortak olarak ilk sırada önem verildiği tespit edilmiştir. Bankacılık alanında çalışanların niteliği ve sayısı arttığı müddetçe müşteriye yaklaşımın gelişmesi, sorunları anlama ve çözme hızının gelişmesi sağlanacağı için bu konularla ilgili kriterler ilk sırada yer almıştır. Özel sermayeli bankaların kamu sermayeli bankalardan farklı olarak kadın çalışan oranı kriterine ilk sırada yer verdiği görülmektedir. Özel sermayeli bankaların gelebilecek yatırımları arttırma düşüncesi cinsiyet eşitliği ile ilgili kriterlerin öne çıkmasında etkili olmuştur. Kamu sermayeli bankaların özel sermayeli bankalardan farklı olarak sendikalı çalışan oranı kriterine ilk sırada yer verdiği görülmektedir. Kamu sermayeli bankaların çalışanları ile ilgili politikalarına bakıldığında özlük, maaş, izin vb. gibi haklarını daha sağlam bir şekilde güvence altına aldığı anlaşılmaktadır.

Sosyal ve ilişkisel sermayede yer alan açıklama kriterlerinin tek tek dört yıllık ortalama skorlarına ve bu skorlara denk gelen yüzdeler incelendiğinde; özel sermayeli bankaların ve kamu sermayeli bankaların ortak olarak ilk sırada önem verdiği toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteridir. Bankacılık alanı genel olarak insanın ekonomik refah seviyesini arttırmak, kültür, sanat, spor alanlarında bilgilendirme yapmak, toplumsal yapılar meydana getirmek ve çevresel düzenin bozulmasını engelleyici faaliyetlere yapmış olduğu katkılarıyla toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriterinin ilk sırada yer almasını sağlamıştır.

Doğal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin tek tek dört yıllık ortalama skorlarına ve bu skorlara denk gelen yüzdeler incelendiğinde; özel sermayeli bankaların toplam sera gazı emisyonları (kapsam1 + kapsam2)/toplam çalışan sayısı ve diğer sera gazı emisyonları (kapsam3)/toplam çalışan sayısı kriterlerine ilk sırada önem verdiği görülürken kamu sermayeli bankalarda ise toplam kağıt tüketimi/toplam çalışan sayısı ve geri dönüştürülen atık miktarı/toplam çalışan sayısı kriterlerine ilk sırada önem verildiği görülmektedir. Özel ve kamu sermayeli bankaların ortak olarak ilk sırada önem verdikleri bir kriter bulunmamaktadır. Özel sermayeli bankaların sera gazı emisyonlarının en düşük seviyelere indirilmesi ve karbon ayak izinin silinmesi için yenilenebilir enerji projelerine yaptığı destekler ile birlikte bu alanla ilgili kriterlerin

kamu sermayeli bankaların kriterlerinden yüksek çıkmasında önemli rol oynamıştır. Kamu sermayeli bankaların kağıt tasarrufuna verdiği önemle birlikte kağıt tüketiminin önemli hale gelmesi ve zararlı ürünlerin geri dönüştürülerek insana ve çevreye vereceği zararın engellenmesi gibi faaliyetlere verilen destekler sayesinde bu alanlarla ilgili kriterlerin özel sermayeli bankaların kriterlerinden yüksek çıkmasında etkili olmuştur.

Bu bölümde özel ve kamu sermayeli bankaların kriterler kapsamında dört yıllık ortalamaları karşılaştırılmıştır. İleriki bölümde ise özel ve kamu sermayeli bankaların ortak olarak sadece 2019 yılında entegre rapor yayınlaması nedeniyle sadece 2019 yılının göz önünde bulundurularak karşılaştırılma yapılacaktır.

4.2.6. Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı Kapsamında Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılmalı Analizi

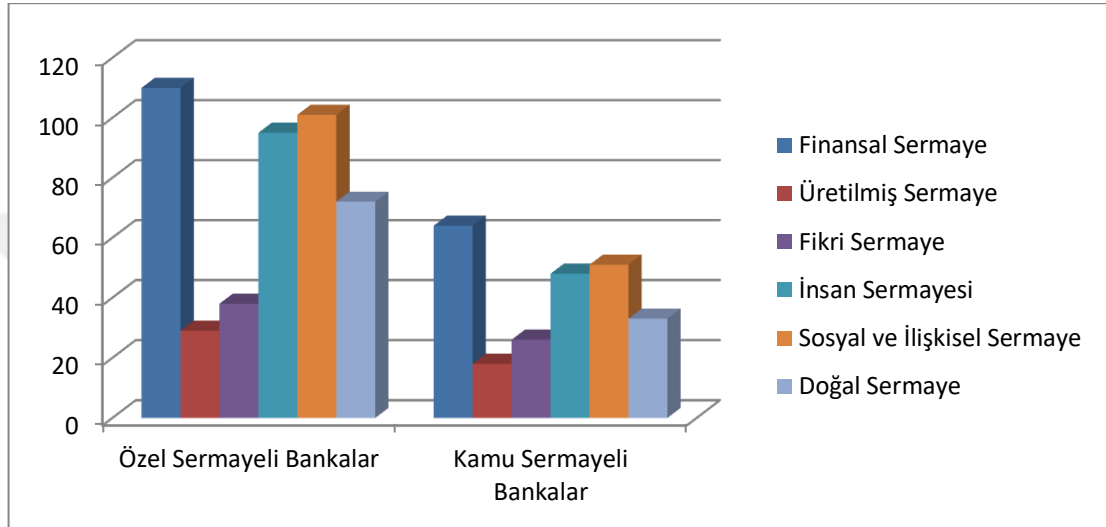
Tablo 4.21: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı Kapsamında Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması

Toplam Entegre Raporlama Skorları	Özel Sermayeli Bankalar	Kamu Sermayeli Bankalar
	2019	2019
Finansal Sermaye	110	64
Üretilmiş Sermaye	29	18
Fikri Sermaye	38	26
İnsan Sermayesi	95	48
Sosyal ve İlişkisel	101	51
Doğal Sermaye	72	33

Tablo 4.21'e göre özel sermayeli bankaların 2019 yılı entegre raporlama skorları, kamu sermayeli bankaların 2019 yılı entegre raporlama skorlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özel sermayeli bankaların 2016 yılından bu yana entegre raporlama hazırlıyor olması entegre raporlama konusunda kamu sermayeli bankalardan daha tecrübeli hale gelmesini sağladığı için böyle bir fark meydana gelmiştir. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların 2019 yılında en yüksek entegre raporlama skoruna ulaştığı sermaye ögesi finansal sermaye olmuştur. Bunun yanı sıra iki alan içinde en düşük entegre raporlama skoru ise üretilmiş sermayede meydana gelmiştir. Bankaların finans sektöründe yer alıyor olması finans alanında yapılan düzenlemeler

veya standartlar finansal sermaye ile ilgili kriterleri açıklamayı zorunlu yapması nedeniyle finansal sermayesinin yüksek çıkmasında etkili olmuştur. Kriter sayısının en az üretilmiş sermayede yer alması kamu ve özel sermayeli bankaların üretilmiş sermayesinin entegre raporlama skorlarının en düşük çıkmasına neden olmuştur

Şekil 4.6: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı Kapsamında Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılması

Şekil 4.6'ya göre özel ve kamu sermayeli bankaların sermaye ögeleri kapsamında 2019 yılı entegre raporlama skorlarının karşılaştırılması incelendiğinde; özel sermayeli bankaların, kamu sermayeli bankalardan tüm sermaye ögelerinde daha yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların ilk sırada önem verdikleri sermaye ögeleri ortaktır. Bunlar; finansal sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye ve insan sermayesidir. Bu durumun oluşmasında bankaların finans alanında yer alan kuruluşlar olması finansal açıdan belirli bir düzeyin üzerinde yer almasını sağladığı için finansal sermaye olumlu etkilenmiştir. Bankacılık alanının bireysel ve toplumsal refahı artırma gayesiyle birlikte sosyal ve ilişkisel sermaye ögesi olumlu etkilenmiştir. Bankacılık alanının çalışanlarına verdiği önem ile birlikte eğitim saatlerinin artırılması sayesinde insan sermayesi de 2019 yılında ilk sırada yer alan sermaye ögeleri arasına girmiştir.

Tablo 4.22: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların 2019 Yılı Kapsamında Sermaye Ögelerinin Açıklama Kriterleri Karşılama Oranlarının Karşılaştırılması

Sermaye Ögelerinin Açıklama Kriterlerini Karşılama Oranları (%)	Özel Sermayeli Bankalar	Kamu Sermayeli Bankalar
	2019	2019
Finansal Sermaye	57,3	66,7
Üretilmiş Sermaye	60,4	75
Fikri Sermaye	47,5	65
İnsan Sermayesi	42,4	42,9
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	42	42,5
Doğal Sermaye	64,3	58,9

Tablo 4.22'ye göre 2019 yılında özel ve kamu sermayeli bankaların sermaye ögelerini karşılama oranları incelendiğinde; özel sermayeli bankaların doğal sermaye ögesini %64,3 karşılama oranına sahip olarak ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Kamu sermayeli bankaların ise üretilmiş sermaye ögesini %75 karşılama oranına sahip olarak ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Üretilmiş sermaye ögesi, tüm bankalar içerisinde de en yüksek karşılama oranına sahip olmuştur. Kamu sermayeli bankalardaki üretilmiş sermayenin tüm bankalar arasında en yüksek karşılama oranına sahip olmasında kriter sayısının azlığı ve kamu sermayeli bankaların azlığı sayesinde maksimum entegre raporlama skorunun düşük çıkarak, üretilmiş sermayenin daha düşük bir maksimum üretilmiş sermaye skoruna bölünmesi etkili olmuştur. Özel sermayeli bankalar, doğal sermaye ögesinin en yüksek karşılama oranını almasında doğal sermaye ögesi kriterlerinin yüksek skorlar ile açıklaması etkili olmuştur.

Tablo 4.24: Özel ve Kamu Sermayeli Bankaların İlk Sırada Önem Verdikleri Ortak ve Farklı Kriterler

Sermaye Ögeleri	Ortak Kriterler	Farklı Kriterler	
		Özel Sermayeli Bankalar	Kamu Sermayeli Bankalar
Finansal Sermaye	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri
			Aktif Büyüklüğü
Üretilmiş Sermaye	Şube Sayısı		Maddi Duran Varlıklar(Net)
			ATM Sayısı
Fikri Sermaye	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı		Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı		
	Ödül Sayısı		
İnsan Sermayesi		Kadın Çalışan Oranı	Sendikali Çalışan Oranı
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar		
Doğal Sermaye		Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı
		Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	Geri Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı

Kriterler 2019 yılında özel sermayeli bankalar için 16 puan kamu sermayeli bankalar için ise 8 puan olduğu takdirde %100'lük bir orana ulaşılmış demektir. Çünkü kriterin niteliği ve düzeyi olarak "4" nitel ve nicel bilgiler detaylıca açıklanmış skoru dikkate alınarak bir bankanın bir kriter için 2019 yılında alabileceği maksimum puanı dört olacaktır. Özel sermayeli bankalar dört tane olduğu için maksimum alabileceği puanı 16 olacaktır. Kamu sermayeli bankalarsa iki tane olduğu için maksimum alabileceği puanı 8 olacaktır. Bu işlemlerin aynısı her bir kriter için tek tek yapılmıştır. Özel ve kamu sermayeli bankaların 2019 yılında aldığı puanlar ve bu puanlara göre kriterleri karşılama yüzdeleri elde edilmiştir. Tam zıttı bir durum ile karşılaşıldığında ise, sıfır puan alacak ve yüzdesi de sıfır olacaktır. Bu da demek oluyor ki herhangi bir bankanın 2019 yılında alakalı kritere ait hiçbir bilginin yer almadığını göstermektedir.

Tablo 4.23'e göre özel ve kamu sermayeli bankaların 2019 yılı göz önünde bulundurularak yapılan kriter karşılaştırılması incelendiğinde; dört yıllık dönem kapsamında yapılan karşılaştırmaya benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Sadece iki tane farklılık bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi özel sermayeli bankaların dört yıllık incelenmesine göre kadın çalışan oranı, çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplam

alışan sayısı kriterlerine ilk sırada önem verilirken 2019 yılı değerlendirilmesinde sadece kadın çalışan oranı kriterine ilk sırada önem verilmiştir. Özel sermayeli bankalar yıllar ilerledikçe cinsiyet eşitliği konusuna daha çok önem vermeye başlamıştır. Diğer tüm kriterler özel ve kamu sermayeli bankalarda ilk sıradaki yerini korumaktadır. İkinci bir fark ise 2019 yılına ait tüm kriterlerin aldığı puanların ve yüzdelerin değerleri artmıştır. Buna bağlı olarak da ilk sırada önem verilen kriterler genel olarak değişmezken aldıkları puan ve yüzdeler artmıştır. 2019 yılında özel ve kamu sermayeli bankalarda bulunan tüm bankaların entegre rapor hazırlamış olması dört yıllık dönemden iyi bir sonuç çıkmasını sağlamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünya üzerinde meydana gelen krizler, afetler, kazalar ve birçok sorun nedeniyle yatırımcılar olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Bununla birlikte yatırımcıların kurum ve kuruluşlara olan güvenlerinde düşüş ortaya çıkmıştır. Yatırımcılar böyle olumsuzluklardan etkilenmemek için yeni bilgilere ihtiyaç duymuştur. Artan bilgi ihtiyaçlarını geleneksel raporlama karşılayamaz hale gelmiştir. Artan bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeni bir raporlama arayışına girilmiştir. Bu arayışlar sonucunda entegre raporlama anlayışı ortaya çıkmıştır.

Entegre raporlama, kuruluşların finansal bilgiler ve finansal olmayan bilgilerini birleştirerek ve aralarındaki ilişkiyi analiz ederek yatırımcıların yararına ve geleceğe yönelik kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratmayı düşünen tek rapordur. Entegre raporlama finansal bilgiler ve finansal olmayan bilgileri tek raporda birleştirdiği için yatırımcıların kuruluş hakkındaki tüm bilgilere rahat bir şekilde ve karışıklığa neden olmadan ulaşılmasını sağlamıştır. Entegre raporlamadan önce yayınlanan farklı raporlar farklı zamanlarda meydana getirildiği için yatırımcılar açısından zamansal olarak ve geleceğe yönelik olarak bilgileri kapsamamaktadır. En önemlisi önceki raporlar birbirinden bağımsız bir şekilde hareket ettikleri için aralarında ilişki kurmak çok zor olmuştur. Entegre raporlama ile birlikte tek raporda farklı bilgiler arasında bağlantı kurabilmek mümkün hale gelmiştir.

Entegre raporlamanın kuruluşlara yol göstererek dünya genelinde daha iyi raporlar elde edilmesi amacıyla 2010 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurulmuştur. Bu kuruluş 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini yayımlayarak entegre raporlarda hangi bilgilerin bulunması gerektiği belirtilmiştir. Entegre raporlama çerçevesinin içeriğinde temel olarak; sermaye ögeleri, değer yaratma süreci, klavuz ilkeleri ve içerik ögeleri bulunmaktadır.

Bu araştırmada, Türkiye'nin finans sektöründe yer alan özel sermayeli bankaların ve kamu sermayeli bankaların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin belirlemiş olduğu sermaye ögelerinin ve bu sermaye ögelerine özgü kriterlerin yıllar itibarıyla nasıl ve hangi yönde gelişme kaydettikleri incelenmiştir. Bu amaca bağlı olarak araştırma, Türkiye'de faaliyette olan dört özel sermayeli bankanın ve iki kamu sermayeli bankanın toplamda özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların 12 adet

entegre raporları, içerik analizi yöntemiyle 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönem için değerlendirilmiş ve sonuç olarak entegre raporlama skorları meydana getirilmiştir. Kamu ve özel sermayeli bankalar entegre raporlama skorları çerçevesinde karşılaştırılmıştır. Araştırma; kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların birbirinden hangi sermaye ögesinde ve hangi sermaye ögesi kriterlerinde üstün veya zayıf olduğuna dikkat çekmektedir.

Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların entegre raporları satır satır okunarak, sermaye ögeleriyle ilgili olarak belirlenmiş olan kriterlerde açıklanma yapıp yapılmadığı belirlenmiştir. Kriterlerde açıklama yapılmış ise niteliğinin ve düzeyinin ne durumda olduğu ortaya çıkarılmış ve bu sonuçlar neticesinde, entegre raporlama skoru hesaplanmıştır. Raporlarda yer alan bilgiler niteliğine ve düzeyine göre farklı skorlar almıştır.

Elde edilen sonuçlara göre, özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların betimsel istatistik değerleri kapsamında inceleme yapıldığında; aritmetik ortalama, medyan ve minimum değerleri arasında en iyi değerleri finansal sermayenin aldığı, maksimum değerleri arasında en iyi değeri sosyal ve ilişkisel sermayenin aldığı ve standart sapma değerleri arasında ise üretilmiş sermayenin en iyi standart sapmayı aldığı tespit edilmiştir. Bankacılık alanının finans sektörü ile yakın ilişkisinin olması üç değer de iyi çıkmasına etkisi olmuştur. Bankacılık alanının sosyal bir yapıda olması nedeniyle maksimum değerlerinin sosyal ve ilişkisel sermayede yüksek çıkmasına etkisi olmuştur. Üretilmiş sermayenin kriter sayısındaki azlığa bağlı olarak standart sapmanın iyi çıkmasında etkisi olmuştur.

Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların genel anlamda entegre raporlama skorlarının yıllar itibarıyla gelişme gösterdiği tespit edilmiştir. 2019 yılında ani bir gelişme gerçekleşmiştir. 2019 yılındaki ciddi artışın nedenleri olarak entegre rapor hazırlayan banka sayısındaki artış ve bankaların yıllar ilerledikçe entegre rapor konusunda tecrübe sahibi oldukları gösterilmektedir. Kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların entegre raporlarında yer alan her bir sermaye ögesi kriterlerinin karşılanma oranlarının ortalamasına dikkat edildiğinde en iyi ortalamayı %34,4 ile doğal sermayenin ortalaması olduğu tespit edilmiştir. Bu kriteri %31,1 ile finansal sermaye takip etmektedir. Özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların genel olarak en iyi

doğal ve finansal sermaye kriterlerini açıkladığı anlaşılmaktadır. Çevreye uygun politikalar geliştirilmesi böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bankaların finans alanında yer alan kuruluşlar olmasından dolayı finans ile ilgili uymak zorunda oldukları standartları ve belirlenmiş mevzuatları olduğu için finansal sermayenin iyi açıklanmasında etkili olmuştur.

Kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemde sermaye öğelerine özgü kriterlerin ortalama skorları incelendiğinde; finansal sermayede toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat kriterinin %46,9 ile en iyi karşılama oranına sahip olduğu tespit edilmiştir. Üretilmiş sermayede diğer kriterlerle kıyaslandığında ciddi bir farkla şube sayısı kriteri %45,8 ile ilk sırayı almıştır. Fikri sermayede ilk sırayı üç kriter %29,2 oranıyla paylaşmaktadır. Bu kriterler; mobil bankacılık, dijital bankacılık ve ödül sayısıdır. İnsan sermayesinde yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplama çalışan sayısı kriterlerinde %38,5 oran ile ilk sırayı almıştır. Sosyal ve ilişkisel sermayede %50 ile toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri tüm kriterler arasında en yüksek karşılama oranına sahiptir. Doğal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; ilk sırasında %41,7 ile toplam sera gazı emisyonları (kapsam1 + kapsam2)/toplam çalışan sayısı ve diğer sera gazı emisyonları (kapsam3)/toplam çalışan sayısı kriterleri yer almıştır.

Özel sermayeli bankaların genel anlamda entegre raporlama skorlarının yıllar itibarıyla gelişme gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durumun oluşmasında yıllar ilerledikçe entegre rapor hazırlayan banka sayısındaki artış ve bankaların entegre rapor konusunda tecrübe sahibi oldukları gösterilmektedir. Özel sermayeli bankaların entegre raporlarında yer alan her bir sermaye öğesi kriterlerinin karşılama oranlarının ortalamasına dikkat edildiğinde en iyi ortalamayı %44,1 ile doğal sermaye olmuştur. Kriterlerin açıklama sayısı ve açıklanan kriterlerin yüksek skorlar ile açıklanmış olması doğal sermayeyi en yüksek kriterleri karşılama oranına götürmüştür.

Özel sermayeli bankaların 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemde sermaye öğelerine özgü kriterlerin ortalama skorları incelendiğinde; finansal sermayede yer alan açıklama kriterlerinin karşılama oranları incelendiğinde; finansal sermayede, %59,4 oranıyla Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat ve Takipteki

Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar kriterlerine ilk sırada önem verildiği görülmüştür. Üretilmiş sermayede, %59,4 karşılama oranıyla ilk sırada önem verilen kriter şube sayısı kriteri tespit edilmiştir. Fikri sermayede, mobil bankacılık uygulamasını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı, dijital bankacılık kanallarını aktif olarak kullanan müşteri sayısı/toplam müşteri sayısı ve ödül sayısı kriterleri %34,4 oranıyla ilk sırada önem verildiği tespit edilmiştir. İnsan sermayesinde, karşılama oranı en yüksek %46,9 ile üç kriter göze çarpmaktadır. Bunlar; kadın çalışan oranı, çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplam çalışan sayısı kriterleridir. Sosyal ve ilişkisel sermayede, %62,5 ile toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri tüm kriterler içerisinde en yüksek orana sahiptir. Doğal sermayede, kriterlerin karşılama oranlarının ilk sırasında toplam sera gazı emisyonları (kapsam1 + kapsam2)/toplam çalışan sayısı ve diğer sera gazı emisyonları (kapsam3)/toplam çalışan sayısı kriterleri %53,1 oranıyla bulunmuştur.

Kamu sermayeli bankaların sadece 2019 yılında entegre rapor hazırlamış olmaları nedeniyle yıllar itibarıyla herhangi bir karşılaştırma yapılamamıştır. Kamu sermayeli bankaların entegre raporlarında yer alan her bir sermaye ögesi kriterlerinin karşılama oranlarının ortalamasına dikkat edildiğinde en iyi ortalamayı %18,7 ile üretilmiş sermaye almıştır. Ortalamanın düşük çıkması yalnızca tek yıl hazırlanan entegre rapor ile yakından ilişkilidir.

Kamu sermayeli bankaların 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemde sermaye öğelerine özgü kriterlerin ortalama skorları incelendiğinde; finansal sermayede, %21,9 ile en yüksek karşılama oranına sahip üç kriter bulunmaktadır. Bunlar; faiz gelirleri/faiz giderleri, aktif büyüklüğü ve toplam krediler ve alacaklar kriterleridir. Üretilmiş sermayede, yer alan maddi duran varlıklar(net), şube sayısı ve ATM sayısı kriterlerinin karşılama oranları %18,7 ile ilk sırada önem verildiği tespit edilmiştir. Fikri sermayede, ilk sırada %18,7 oranıyla dört kriter yer almaktadır. Bu kriterler; maddi olmayan duran varlıklar(net), mobil bankacılık, dijital ve ödül sayıdır. İnsan sermayesinde, ilk sırayı %21,9 oranıyla çalışan başına ortalama eğitim saati, toplam çalışan sayısı ve sendikalı çalışan oranı kriterlerine ilk sırada önem verildiği görülmektedir. Sosyal ve ilişkisel sermayede %25 ile tüm sermaye kriterleri arasında en yüksek karşılama oranına sahip olan toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri yer almaktadır. Doğal sermayede, ilk sırayı %21,9 ile toplam kağıt tüketimi/toplam

çalışan sayısı ve geri dönüştürülen atık miktarı/toplam çalışan sayısı kriterleri almaktadır.

Kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların 2016-2019 yılları arasında toplam entegre raporlama skorları kapsamında karşılaştırılması yapıldığında; özel sermayeli bankaların 1115 toplam entegre raporlama skoru, kamu sermayeli bankaların ise 240 toplam entegre raporlama skoru elde ettiği tespit edilmiştir. Özel sermayeli bankalar her yıl az da olsa entegre rapor hazırladıkları için kamu sermayeli bankalardan daha iyi bir entegre raporlama skoruna ulaşmıştır. Kamu sermayeli bankalar özel sermayeli bankalara oranla entegre rapor hazırlamaya geç başlamıştır. Kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların entegre raporlarında yer alan her bir sermaye ögesi kriterlerinin karşılanma oranlarının ortalamasının karşılaştırılması yapıldığında; özel sermayeli bankaların ilk sırada önem verdikleri sermaye ögesi %44,1 karşılama oranı ile doğal sermaye olurken, kamu sermayeli bankaların ise %18,7 karşılama oranı ile üretilmiş sermaye olduğu tespit edilmiştir.

Kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların sermaye ögeleri özgü açıklama kriterlerinin dört yıllık ortalaması karşılaştırıldığında; ilk sırada önem verdikleri sermaye ögesi açıklama kriterlerinden ortak olanlar şunlardır; finansal sermaye ögesinde toplam krediler ve alacaklar/toplam mevduat kriteri, üretilmiş sermaye ögesinde şube sayısı kriteri, fikri sermaye ögesinde mobil bankacılık, dijital bankacılık ve ödül sayısı kriterleri, insan sermayesi ögesinde çalışan başına ortalama eğitim saati ve toplam çalışan sayısı kriterleri, sosyal ve ilişkisel sermaye ögesinde toplumsal yatırımlara yapılan harcamalar kriteri, doğal sermaye ögesinde ise ortak bir kriter bulunmamıştır.

Özel sermayeli bankalar kamu sermayeli bankalardan farklı olarak şu kriterlere ilk sırada önem vermiştir. Finansal sermaye ögesinde takipteki krediler(net)/ toplam krediler ve alacaklar kriterine, insan sermayesi ögesinde kadın çalışan oranı kriterine, doğal sermaye ögesinde toplam sera gazı emisyonları (kapsam1 + kapsam2)/toplam çalışan sayısı ve diğer sera gazı emisyonları (kapsam3)/toplam çalışan sayısı kriterlerine ilk sırada önem verilmiştir.

Kamu sermayeli bankalar özel sermayeli bankalardan farklı olarak şu kriterlere ilk sırada önem vermiştir. Finansal sermaye ögesinde faiz gelirleri/faiz giderleri ve aktif

büyüklüğü kriterleri, üretilmiş sermaye ögesinde maddi duran varlıklar ve ATM sayısı kriterleri, fikri sermaye ögesinde maddi olmayan duran varlıklar, insan sermayesi ögesinde sendikalı çalışan oranı, doğal sermaye ögesinde toplam kağıt tüketimi/toplam çalışan sayısı ve geri dönüştürülen atık miktarı/toplam çalışan sayısı kriterlerine ilk sırada önem verilmiştir.

Daha tutarlı ve karşılaştırılabilir bir inceleme olması amacıyla sadece 2019 yılı çerçevesinde karşılaştırılan özel sermayeli ve kamu sermayeli bankaların kriterleri karşılama oranlarında artış tespit edilmiştir. 2019 yılında tüm bankaların entegre rapor hazırlamış olması bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Özel sermayeli bankaların insan sermayesinde yer alan kadın çalışan oranı kriteri tek başına ilk sırada önem verilmiştir. Bu değişiklik haricinde diğer ortak veya farklı kriterlerinde herhangi bir sapma olmamıştır.

Sonuç olarak finans sektöründe yer alan kamu sermayeli ve özel sermayeli bankaların yapılarında farklı sermaye öğelerine ilk sırada önem verildiği tespit edilmiştir. Sermaye öğeleri açıklama kriterlerinde iki grubunda finans alanında olmasından dolayı ortak kriterlere, yönetsel politikalarda yaşanan farklılıklardan dolayı ise farklı kriterlere ilk sırada önem verilmiştir.

Entegre raporlamanın temelinde, elde edilen değerleri ve buna etkisi olan unsurları tespit ederek paydaşlarıyla paylaşması yatmaktadır. Bu durumun oluşmasında entegre raporlamanın değer katmanları etkili olmuştur. Değer katmanları; kuruluşun kendisi için yarattığı değer, paylaştıkları değer, çevre ve toplum için yarattığı değer olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Sonuç kısmında, şimdiye kadar özel ve kamu sermayeli bankaların entegre raporlama skorlarının sadece sermaye öğeleri bazında değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirme bankaların kendileri açısından yarattığı değer, paylaştığı değer ve çevre ve toplum için yarattığı değeri Şekil 2.2’de (Firma Değeri) ele alınan metriklerle dayanılarak ele alındığında; Özel sermayeli bankaların kendisi açısından yarattığı değeri; çalışanların işletmeye bağlılığı, müşteri memnuniyeti, tedarik zinciri yönetimi, çevreye duyulan önem, hizmet geliştirme ve kurumsal yönetim metriklerinde yıllar itibarıyla tespit edilmiştir. Paylaştıkları değeri açısından; çalışanların işletmeye bağlılığı metriğinin içeriğine giren; işgücü devir oranı, eğitim, itibar, sağlık, eşitlik, personel güçlendirme ve müşteri sadakati gibi faktörlerle ilgili

değer, müşteri memnuniyeti metriğinin içeriğine giren; müşteri sadakati, müşteri koruma, itibar ve güven gibi faktörlerle ilgili değer, tedarik zinciri yönetimi metriğinin içeriğine giren; medya ile ilişkiler, yatırımcılarla iletişim ve iştiraklerle diyalog gibi faktörlerle ilgili değer, çevre ile ilgili metriğin içeriğine giren; enerjinin verimli kullanılması, atıkların geri dönüştürülmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelerek karbon ayak izinin azaltılmasına ilişkin faktörlerle ilgili değer, hizmet geliştirme metriğinin içeriğine giren; ar-ge çalışmaları ile yeni hizmet ortaya çıkarılması ve müşteri bağlılığı gibi faktörlerle ilgili değer, kurumsal yönetim metriğinin içeriğine giren; eşitlik, itibar, şeffaflık, rekabet, denetim ve yolsuzluğa karşı politika gibi faktörlerle ilgili değerlerin genel olarak paylaşıldığı tespit edilmiştir. Çevre ve toplum için yarattığı değere ilk olarak çevre bazında bakıldığında; enerji verimliliği, enerji yenilenebilirliği, atık yönetimi, geri dönüşüm karbon emisyonu ve çevresel etkiler gibi faktörlerle çevreye değer yaratıldığı, toplum bazında; toplumsal yatırımlara yapılan harcamaların artması, istihdamın artması, yeni hizmetlerin ortaya çıkarılarak hizmet verme süresinin kısaltılmasına ilişkin topluma değer yaratıldığı tespit edilmiştir.

Kamu sermayeli bankaların kendisi açısından yarattığı değeri; çalışanların işletmeye bağlılığı, müşteri memnuniyeti, tedarik zinciri yönetimi, çevreye duyulan önem, hizmet geliştirme ve kurumsal yönetim metriklerinde sadece 2019 yılında tespit edilmiştir. Paylaştıkları değeri açısından; çalışanların işletmeye bağlılığı metriğinin içeriğine giren; işgücü devir oranı, eğitim, itibar, personel güçlendirme ve müşteri sadakati gibi faktörlerle ilgili değer, müşteri memnuniyeti metriğinin içeriğine giren; müşteri sadakati, müşteri koruma, itibar ve güven gibi faktörlerle ilgili değer, tedarik zinciri yönetimi metriğinin içeriğine giren; medya ile ilişkiler, yatırımcılarla iletişim ve iştiraklerle diyalog gibi faktörlerle ilgili değer, çevre ile ilgili metriğin içeriğine giren; enerjinin verimli kullanılması, atıkların geri dönüştürülmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelerek karbon ayak izinin azaltılmasına ilişkin faktörlerle ilgili değer, hizmet geliştirme metriğinin içeriğine giren; müşteri bağlılığı gibi faktörlerle ilgili değer, kurumsal yönetim bağlılığı metriğinin içeriğine giren; itibar, şeffaflık, rekabet, denetim ve yolsuzluğa karşı politika gibi faktörlerle ilgili değerlerin sadece 2019 yılında genel paylaşıldığı tespit edilmiştir. Çevre ve toplum için yarattığı değeri ilk olarak çevre bazında bakıldığında; enerji verimliliği, enerji yenilenebilirliği, atık yönetimi, geri dönüşüm karbon emisyonu ve çevresel etkiler gibi faktörlerle çevreye değer yaratıldığı,

toplum bazında; toplumsal yatırımlara yapılan harcamaların artması, istihdamın artması, yeni hizmetlerin ortaya çıkarılarak hizmet verme süresinin kısaltılmasına ilişkin topluma sadece 2019 yılında değer yaratıldığı tespit edilmiştir.

Yurt dışında ve ülkemizde entegre raporlama hazırlayan kuruluşların kurumsal web sayfalarında, sosyal medya hesaplarında ve televizyon reklamlarında değer yaratma, paydaşlarla ilişkiler gibi konularda yarattıkları değerleri entegre raporlama çerçevesinde toplumla yeterince paylaşmadıkları görülmektedir. Entegre raporlama hazırlayan kuruluşların, entegre raporlamanın görünürlüğünü arttırarak; entegre raporlamayı yaygınlaştırmak, derinleştirmek ve eksik kalan yönlerini gidermek için farkındalık yaratmaları tavsiye edilmektedir. Kuruluşların bu duruma önem göstermesi gerekmektedir.

Araştırma Türkiye'nin finans sektöründe yer alan iki kamu sermayeli ve dört özel sermayeli bankalar üzerinde gerçekleştirilmiştir. 2016-2019 yılları arasındaki dört yıllık dönemde toplam on iki adet entegre rapor içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu kapsam dahilinde yukarıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır. Başka ülkelerde ve alanlarda yapılacak olan araştırmalarda farklı sonuçlar ile karşılaşılma ihtimali yüksektir. Bu araştırma ile birlikte sermaye gruplarına yönelik olarak yapılacak olan başka araştırmalara yol göstermesi beklenmektedir.

EKLER

Ek 1: Garanti Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo

	GARANTİ BANKASI	KOD	Finansal Sermaye				Üretilmiş Sermaye				Fikri Sermaye				İnsan Sermayesi			Sosyal ve İlişkisel Sermaye				Doğal Sermaye				
			F				P				I				H			S				N				
			2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Finansal	Sermaye Yeterliliği Oran	F1	0	3	3	3																				
	Ortalama Aktif Karlılığı	F2	0	3	3	3																				
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	F3	0	3	3	3																				
	Net Dönem Kar/Zararı	F4	0	3	3	3																				
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	F5	0	3	3	3																				
	Aktif Büyüklüğü	F6	0	4	4	4																				
	Toplum Krediler ve Alacaklar/Toplum Mevduat	F7	0	4	4	4																				
	Takipçi Krediler/Net/ Toplum Krediler ve Alacaklar	F8	0	4	4	4																				
	Özel Karşılıklar/Takipçi Krediler	F9	0	3	3	3																				
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yıkınılıklar	F10	0	3	3	3																				
	Banka Karı Sayısı*	F11	0	3	3	3																				
	Kredi Karı Sayısı	F12	0	3	3	3																				
Crecitims	Maddi Duran Varlıklar/Net*	P1					0	3	3	3																
	Şube Sayısı*	P2					0	4	4	4																
	ATM Sayısı*	P3					0	3	3	3																
Fikri	Maddi Olmayan Duran Varlıklar/Net*	I1								0	3	3	3													
	Mobil Bankacılık Uygulamaları Aktif Olarak Kullanılan Müşteri Sayısı/Toplum Müşteri Sayısı	I2								0	4	4	4													
	Dijital Bankacılık Kanalları Aktif Olarak Kullanılan Müşteri Sayısı/Toplum Müşteri Sayısı	I3								0	4	4	4													
	A-ra-ge Çalışmaları/Kapsamında Yapılan Harcamalar*	I4								0	2	2	2													
	Ödül Sayısı*	I5								0	2	2	2													
İnsan	İşgücü Devir Oran	H1											0	3	3	3										
	Engelli Çalışan Oran	H2											0	0	0	0										
	Kadın Çalışan Oran	H3											0	4	2	4										
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	H4											0	3	3	3										
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	H5											0	3	3	3										
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı	H6											0	0	0	0										
	Toplam Çalışan Sayısı	H7											0	3	3	3										
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı	H8											0	1	1	1										
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oran	H9											0	0	0	0										
	Çalışan Kalitesi Ortalaması	H10											0	0	0	0										
	Çalışan Yaş Ortalaması	H11											0	0	0	0										
	Doğum İzni Arzından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oran	H12											0	4	4	4										
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati	H13											0	4	4	4										
	Senkral Çalışan Oran	H14											0	1	1	1										
Sosyal ve İlişkisel	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*	S1															0	4	4	4						
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oran	S2											0	3	3	3										
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları	S3											0	1	1	1										
	Çağrı Merkezinde Müşteriye Ortalama Yanıt Süresi	S4											0	4	3	4										
	Müşteri Bildirimi/Soran, Şikayet ve Takip İçin Ortalama Çözüm Süresi**	S5											0	1	4	4										
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S6											0	1	1	1										
	İşe Yeni Alınan Toplam Çalışan Sayısı	S7											0	4	4	4										
	İşe Yeni Alınan Kadın Çalışan Oran	S8											0	0	0	0										
	Toplam Müşteri Sayısı	S9											0	3	3	3										
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S10											0	4	4	1										
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	S11											0	3	3	3										
Faaliyet Gösterken İİ Sayısı	S12											0	4	4	4											
Faaliyet Gösterken İİÇ Sayısı	S13											0	0	0	0											
Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	S14											0	4	4	4											
Reklam ve İlan Giderleri	S15											0	3	3	3											
Doğal	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N1																			0	3	3	3		
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N2																			0	3	3	3		
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N3																			0	3	3	3		
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N4																			0	3	3	3		
	Gerçek Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı	N5																			0	3	3	3		
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N6																			0	4	4	4		
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	N7																			0	4	4	4		

Ek 2: İş Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo

İŞ BANKASI	KOD	Finansal Sermaye				Üretilmiş Sermaye				Fikri Sermaye				İnsan Sermayesi				Sosyal ve İlişkisel Sermaye				Doğal Sermaye			
		F				P				İ				H				S				N			
		2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Finansal	Sermaye Yeterliliği Oranı	F1	0	0	3	3																			
	Ortalama Aktif Karlılığı	F2	0	0	3	3																			
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	F3	0	0	3	3																			
	Net Dönem Kar/Zararı	F4	0	0	3	0																			
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	F5	0	0	1	0																			
	Alatlı Büyüklüğü	F6	0	0	3	3																			
	Toplum Krediler ve Alacaklar/Toplum Mevduat	F7	0	0	4	3																			
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplum Krediler ve Alacaklar	F8	0	0	4	3																			
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	F9	0	0	0	0																			
	Likid Aktifler/Kasa Vadeli Yıkımlihtikler	F10	0	0	0	0																			
	Banka Kartı Sayısı*	F11	0	0	0	0																			
	Kredi Kartı Sayısı	F12	0	0	0	0																			
Üretim	Maddi Duran Varlıklar(Net)*	P1					0	0	0	0															
	Şube Sayısı*	P2					0	0	4	3															
	ATM Sayısı*	P3					0	0	3	3															
Fikri	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*	I1								0	0	0	0												
	Mobil Bankacılık Uygulanması Aktif Olarak Kullanılan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I2								0	0	4	3												
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanılan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I3								0	0	4	3												
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*	I4								0	0	4	0												
	Ödül Sayısı*	I5								0	0	2	2												
İnsan	İşgüçü Devir Oranı	H1											0	0	3	3									
	Engelli Çalışan Oranı	H2											0	0	0	0									
	Kadın Çalışan Oranı	H3											0	0	4	3									
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	H4											0	0	3	3									
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	H5											0	0	0	0									
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı	H6											0	0	0	0									
	Toplam Çalışan Sayısı	H7											0	0	3	3									
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı	H8											0	0	3	3									
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı	H9											0	0	0	0									
	Çalışan Kadem Ortalaması	H10											0	0	1	1									
	Çalışan Yaş Ortalaması	H11											0	0	1	1									
	Doğum İzni'nin Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı	H12											0	0	4	4									
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Saati	H13											0	0	3	3									
	Sendikali Çalışan Oranı	H14											0	0	3	3									
Sosyal ve İlişkisel	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*	S1															0	0	4	4					
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı	S2															0	0	4	1					
	Müşteri Memnuniyeti Anketi Sonuçları	S3															0	0	3	3					
	Çağrı Merkezinde Müşteriye Ortalama Yanıt Süresi	S4															0	0	0	0					
	Müşteri Beklentisi/Sorum, Şikayet ve Takip İçin Ortalama Çözüm Süresi**	S5															0	0	0	0					
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S6															0	0	0	0					
	İşe Yeni Alanın Toplam Çalışan Sayısı	S7															0	0	0	1					
	İşe Yeni Alanın Kadın Çalışan Oranı	S8															0	0	0	0					
	Toplam Müşteri Sayısı	S9															0	0	3	4					
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S10															0	0	4	0					
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	S11															0	0	0	0					
	Faaliyet Gösterilen İİ Sayısı	S12															0	0	0	0					
	Faaliyet Gösterilen İİÇ Sayısı	S13															0	0	0	0					
	Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	S14															0	0	0	3					
	Reklam ve İlan Giderleri	S15															0	0	0	0					
Doğal	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N1																			0	0	4	3	
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N2															0	0	3	3					
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N3															0	0	3	0					
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N4															0	0	4	3					
	Gerilim Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı	N5															0	0	3	3					
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N6															0	0	4	3					
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N7															0	0	4	3					

Ek 3: TSKB Analiz Sonuçları Detay Tablo

TÜRKİYE SİNAİ KALKINMA BANKASI		KOD	Finansal Sermaye				Üretilmiş Sermaye				Fikri Sermaye				İnsan Sermayesi				Sosyal ve İlişkisel Sermaye				Doğal Sermaye			
			F				P				I				H				S				N			
			2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Finansal	Sermaye Yeterliliği Oranı	F1	3	3	3	3																				
	Ortalama Aktif Karlılığı	F2	3	3	3	3																				
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	F3	3	3	3	3																				
	Net Dönem Karı/Zararı	F4	3	3	3	3																				
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	F5	3	1	3	3																				
	Aktif Büyüklüğü	F6	3	3	3	3																				
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	F7	4	4	4	4																				
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	F8	4	4	4	4																				
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	F9	0	0	3	0																				
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	F10	0	0	3	3																				
	Banka Kartı Sayısı*	F11	0	0	0	0																				
	Kredi Kartı Sayısı	F12	0	0	0	0																				
Üretim	Maddi Duran Varlıklar(Net)*	P1					0	0	3	3																
	Şube Sayısı*	P2					4	4	4	4																
	ATM Sayısı*	P3					0	0	0	0																
Fikri	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*	İ1									0	0	3	3												
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	İ2									0	0	0	0												
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	İ3									0	0	0	0												
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*	İ4									0	0	0	0												
İnsan	Ödül Sayısı*	İ5									2	2	2	2												
	İşgücü Devir Oranı	H1													0	0	0	3								
	Engelli Çalışan Oranı	H2													0	0	0	0								
	Kadın Çalışan Oranı	H3													3	3	1	3								
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	H4													3	3	3	3								
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	H5													0	0	3	3								
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı	H6													0	0	3	3								
	Toplam Çalışan Sayısı	H7													3	3	3	3								
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı	H8													3	3	3	3								
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı	H9													0	0	0	0								
	Çalışan Kadem Ortalaması	H10													0	0	0	0								
	Çalışan Yaş Ortalaması	H11													0	0	1	1								
	Doğum İzinini Ardından Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı	H12													0	0	0	0								
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Saati	H13													0	0	0	0								
Sendikalı Çalışan Oranı	H14													0	0	1	1									
Sosyal ve İlişkisel	Toplam Yatırımlara Yapılan Harcamalar*	S1																	4	4	4	4				
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı	S2													0	0	0	0								
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları	S3													0	0	0	0								
	Çağrı Merkezinde Müşteriye Ortalama Yanıt Süresi	S4													0	0	0	0								
	Müşteri Bkürümü(Sorum, Şikayet ve Takip) İçin Ortalama Çözüm Süresi**	S5													0	0	0	0								
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S6													0	0	1	1								
	İşe Yeni Alınan Toplam Çalışan Sayısı	S7													0	0	4	4								
	İşe Yeni Alınan Kadın Çalışan Oranı	S8													0	0	0	0								
	Toplam Müşteri Sayısı	S9													1	1	1	1								
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S10													0	0	3	3								
	Tüketicici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	S11													0	0	3	3								
Faaliyet Gösterilen İİ Sayısı	S12													2	2	2	2									
Faaliyet Gösterilen İİÇ Sayısı	S13													0	0	0	0									
Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	S14													4	4	4	4									
Reklam ve İlan Giderleri	S15													0	0	3	3									
Doğal	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N1																					0	0	0	0
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N2																					3	3	3	3
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N3																					3	3	3	3
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N4																					3	3	4	3
	Geri Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı	N5																					3	3	3	3
	Toplam Serm. Gaz Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N6																					3	3	3	3
	Diğer Serm. Gaz Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	N7																					3	3	3	3

Ek 4: Yapı Kredi Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo

YAPI KREDİ BANKASI		Finansal Sermaye				Üretilmiş Sermaye				Fikri Sermaye				İnsan Sermayesi				Sosyal ve İlişkisel Sermaye				Doğal Sermaye			
		F				P				I				H				S				N			
		2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Finansal	Sermaye Yeterliliği Oranı	F1	0	0	0	3																			
	Ortalama Aktif Karlılığı	F2	0	0	0	3																			
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	F3	0	0	0	3																			
	Net Dönem Kar/Zararı	F4	0	0	0	3																			
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	F5	0	0	0	0																			
	Aktif Bütüklüğü	F6	0	0	0	3																			
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	F7	0	0	0	3																			
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	F8	0	0	0	3																			
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	F9	0	0	0	0																			
	Likit Aktifler/Kasa Vadeli Yükümlülükler	F10	0	0	0	0																			
	Banka Kartı Sayısı*	F11	0	0	0	0																			
	Kredi Kartı Sayısı	F12	0	0	0	3																			
Üretim	Madde Duran Varlıklar(Net)*	P1				0	0	0	0																
	Şube Sayısı*	P2				0	0	0	3																
	ATM Sayısı*	P3				0	0	0	3																
Fikri	Madde Olmayan Duran Varlıklar(Net)*	I1								0	0	0	0												
	Mobil Bankacılık Uygulanması Aktif Olarak Kullanılan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I2								0	0	0	3												
	Dijital Bankacılık Kanallarına Aktif Olarak Kullanılan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I3								0	0	0	3												
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*	I4								0	0	0	0												
	Ötöl Sayısı*	I5								0	0	0	4												
İnsan	İşgücü Devir Oranı	H1								0	0	0	1												
	Engelli Çalışan Oranı	H2								0	0	0	1												
	Kadın Çalışan Oranı	H3								0	0	0	3												
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	H4								0	0	0	3												
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	H5								0	0	0	0												
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı	H6								0	0	0	0												
	Toplam Çalışan Sayısı	H7								0	0	0	3												
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı	H8								0	0	0	0												
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı	H9								0	0	0	0												
	Çalışan Kalım Oranlaması	H10								0	0	0	0												
	Çalışan Yaş Oranlaması	H11								0	0	0	1												
	Doğum İzni Aralığında Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı	H12								0	0	0	3												
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Saati	H13								0	0	0	3												
	Sendikalı Çalışan Oranı	H14								0	0	0	1												
Sosyal ve İlişkisel	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*	S1												0	0	0	4								
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı	S2								0	0	0	0												
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları	S3								0	0	0	3												
	Çağrı Merkezinde Müşteriye Ortalama Yanıt Süresi	S4								0	0	0	0												
	Müşteri Bildirimi(Sorum, Şikayet ve Takip) için Ortalama Çözüm Süresi**	S5								0	0	0	4												
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S6								0	0	0	3												
	İşe Yeni Alınan Toplam Çalışan Sayısı	S7								0	0	0	0												
	İşe Yeni Alınan Kadın Çalışan Oranı	S8								0	0	0	3												
	Toplam Müşteri Sayısı	S9								0	0	0	0												
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S10								0	0	0	0												
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	S11								0	0	0	3												
Faaliyet Gösteren II Sayısı	S12								0	0	0	1													
Faaliyet Gösteren Iççe Sayısı	S13								0	0	0	0													
Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	S14								0	0	0	0													
Reklam ve İlan Giderleri	S15								0	0	0	0													
Doğal	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N1																0	0	0	0				
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N2																0	0	0	0				
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N3																0	0	0	3				
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N4																0	0	0	1				
	Geni Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı	N5																0	0	0	3				
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N6																0	0	0	3				
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	N7																0	0	0	3				

Ek 5: VakıfBank Analiz Sonuçları Detay Tablo

KOD	VAKIFBANK	Finansal Sermaye				Üretilmiş Sermaye				Fikri Sermaye				İnsan Sermayesi				Sosyal ve İlişkisel Sermaye				Doğal Sermaye			
		F				P				İ				H				S				N			
		2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Finansal	Sermaye Yeterliliği Oranı	F1	0	0	0	3																			
	Ortalama Aktif Karlılığı	F2	0	0	0	3																			
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	F3	0	0	0	3																			
	Net Dönem Kar/Zararı	F4	0	0	0	3																			
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	F5	0	0	0	4																			
	Aktif Büyüklüğü	F6	0	0	0	4																			
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	F7	0	0	0	4																			
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	F8	0	0	0	3																			
	Özel Karsıtlar/Takipteki Krediler	F9	0	0	0	0																			
	Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	F10	0	0	0	3																			
	Banka Kartı Sayısı*	F11	0	0	0	0																			
	Kredi Kartı Sayısı	F12	0	0	0	0																			
Cereviz	Madde Duran Varlıklar(Net)*	P1					0	0	0	3															
	Şube Sayısı*	P2					0	0	0	3															
	ATM Sayısı*	P3					0	0	0	3															
Fikri	Madde Olmayan Duran Varlıklar(Net)*	I1								0	0	0	3												
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I2								0	0	0	3												
	Dijital Bankacılık Kanallarını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I3								0	0	0	3												
	Ar-ge Çıktılarını Kapsamında Yapılan Harcamalar*	I4								0	0	0	0												
	Ödül Sayısı*	I5								0	0	0	4												
İnsan	İşgeli Devir Oranı	H1								0	0	0	3												
	Engelli Çalışan Oranı	H2								0	0	0	1												
	Kadın Çalışan Oranı	H3								0	0	0	3												
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	H4								0	0	0	3												
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	H5								0	0	0	3												
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı	H6								0	0	0	0												
	Toplam Çalışan Sayısı	H7								0	0	0	4												
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı	H8								0	0	0	0												
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı	H9								0	0	0	0												
	Çalışan Kademi Ortalaması	H10								0	0	0	3												
	Çalışan Yaş Ortalaması	H11								0	0	0	1												
	Doğum İzinin Arasında Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı	H12								0	0	0	4												
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Saati	H13								0	0	0	0												
	Sendikalı Çalışan Oranı	H14								0	0	0	4												
Sosyal ve İlişkisel	Toplam Yatırımlara Yapılan Harcamalar*	S1															0	0	0	4					
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı	S2															0	0	0	1					
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları	S3															0	0	0	0					
	Çağrı Merkezinde Müşteriye Ortalama Yantıkama Süresi	S4															0	0	0	0					
	Müşteri Bildirimi(Sorun, Şikayet ve Talep) için Ortalama Çözüm Süresi**	S5															0	0	0	0					
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S6															0	0	0	4					
	İşe Yeni Alanın Toplam Çalışan Sayısı	S7															0	0	0	3					
	İşe Yeni Alanın Kadın Çalışan Oranı	S8															0	0	0	0					
	Toplam Müşteri Sayısı	S9															0	0	0	3					
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S10															0	0	0	3					
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	S11															0	0	0	3					
	Faaliyet Gösterilen İİ Sayısı	S12															0	0	0	1					
	Faaliyet Gösterilen İİç Sayısı	S13															0	0	0	0					
	Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	S14															0	0	0	0					
	Reklam ve İlan Giderleri	S15															0	0	0	3					
Doğal	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N1																			0	0	0	3	
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N2																			0	0	0	3	
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N3																			0	0	0	1	
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N4																			0	0	0	3	
	Gerçek Dönüşümlenmiş Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı	N5																			0	0	0	3	
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N6																			0	0	0	3	
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	N7																			0	0	0	3	

Ek 6: Ziraat Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo

	ZİRAAT BANKASI	KOD	Finansal Sermaye				Üretilmiş Sermaye				Fikri Sermaye				İnsan Sermayesi				Sosyal ve İlişkisel Sermaye				Doğal Sermaye			
			F				P				I				H				S				N			
			2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Finansal	Sermaye Yeterliliği Oranı	F1	0	0	0	3																				
	Ortalama Aktif Karlılığı	F2	0	0	0	3																				
	Ortalama Özkaynak Karlılığı	F3	0	0	0	3																				
	Net Dönem Kar/Zararı	F4	0	0	0	3																				
	Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri	F5	0	0	0	3																				
	Aktif Büyüklüğü	F6	0	0	0	3																				
	Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplum Mevduat	F7	0	0	0	3																				
	Takipteki Krediler(Net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar	F8	0	0	0	3																				
	Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	F9	0	0	0	3																				
	Lik特 Alınlar/Kasa Vadedi Yükümlülükler	F10	0	0	0	3																				
	Banka Kartı Sayısı*	F11	0	0	0	3																				
	Kredi Kartı Sayısı	F12	0	0	0	1																				
Üretilmiş	Maddi Duran Varlıklar(Net)*	P1					0	0	0	3																
	Şube Sayısı*	P2					0	0	0	3																
	ATM Sayısı*	P3					0	0	0	3																
Fikri	Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Net)*	I1								0	0	0	3													
	Mobil Bankacılık Uygulamasını Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I2								0	0	0	3													
	Dijital Bankacılık Kanalları Aktif Olarak Kullanan Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	I3								0	0	0	3													
	Ar-ge Çalışmaları Kapsamında Yapılan Harcamalar*	I4								0	0	0	2													
	Ödül Sayısı*	I5								0	0	0	2													
İnsan	İşgücü Devir Oranı	H1								0	0	0	0													
	Engelli Çalışan Oranı	H2								0	0	0	0													
	Kadın Çalışan Oranı	H3								0	0	0	0													
	Çalışan Başına Ortalama Eğitim Saati	H4								0	0	0	4													
	Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	H5								0	0	0	3													
	Personel Giderleri/Toplam Çalışan Sayısı	H6								0	0	0	0													
	Toplam Çalışan Sayısı	H7								0	0	0	3													
	Yüksek Lisans ve Doktora Yapmış Çalışan Sayısı	H8								0	0	0	3													
	Kadınların Yüksek Lisans veya Doktora Yapmış Çalışanlar İçindeki Oranı	H9								0	0	0	0													
	Çalışan Kadem Ortalaması	H10								0	0	0	0													
	Çalışan Yaş Ortalaması	H11								0	0	0	3													
	Doğum İzinlerinden Göreve Geri Dönen Kadın Çalışan Oranı	H12								0	0	0	0													
	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Saati	H13								0	0	0	0													
	Sendikalı Çalışan Oranı	H14								0	0	0	3													
Sosyal ve İlişkisel	Toplumsal Yatırımlara Yapılan Harcamalar*	S1															0	0	0	4						
	Engelli Müşterilere Hizmet Sağlayan ATM Oranı	S2															0	0	0	1						
	Müşteri Memnuniyet Anketi Sonuçları	S3															0	0	0	1						
	Çağrı Merkezinde Müşteriye Ortalama Yanıtlanma Süresi	S4															0	0	0	0						
	Müşteri Bildirimi/Sorum, Şikayet ve Takip İçin Ortalama Çözüm Süresi**	S5															0	0	0	1						
	Müşterilerden Gelen Şikayet Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S6															0	0	0	0						
	İç Yeni Alınan Toplam Çalışan Sayısı	S7															0	0	0	3						
	İç Yeni Alınan Kadın Çalışan Oranı	S8															0	0	0	0						
	Toplam Müşteri Sayısı	S9															0	0	0	1						
	KOBİ Müşteri Sayısı/Toplam Müşteri Sayısı	S10															0	0	0	0						
	Tüketici Kredileri/Toplam Krediler ve Alacaklar	S11															0	0	0	3						
	Faaliyet Gösterilen II Sayısı	S12															0	0	0	3						
	Faaliyet Gösterilen İç Sayısı	S13															0	0	0	3						
	Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısı	S14															0	0	0	3						
	Reklam ve İlan Giderleri	S15															0	0	0	3						
Doğal	Toplam Enerji Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N1																			0	0	0	0		
	Toplam Su Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N2																			0	0	0	0		
	Toplam Elektrik Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N3																			0	0	0	0		
	Toplam Kağıt Tüketimi/Toplam Çalışan Sayısı	N4																			0	0	0	4		
	Geni Dönüştürülen Atık Miktarı/Toplam Çalışan Sayısı	N5																			0	0	0	4		
	Toplam Sera Gazı Emisyonları (Kapsam1 + Kapsam2)/Toplam Çalışan Sayısı	N6																			0	0	0	3		
	Diğer Sera Gazı Emisyonları (Kapsam3)/Toplam Çalışan Sayısı	N7																			0	0	0	3		

KAYNAKÇA

- Abeysekara, I. (2013). A Template For İntegrated Reporting, *Journal of Intellectual Capital*, 14(2): 227-245.
- Adams, C., vd. (2016). Exploring The İmplications of İntegrated Reporting For Social Investment, *The British Accounting Review*, 48(2016): 283-296.
- Aktaş Mozeikçi, A. ve Öztürk, E. (2019). Entegre Raporlamanın İşletme ve Çevresi Açısından Önemi: Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi Veri Tabanındaki Şirketlerin Eko-Verimlilik İncelemesi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(4): 879-903.
- Alagöz, A., Allahverdi, M. ve Ortakarpuz, M. (2018). Entegre Raporlamada İçerik Analizi: Ödüllü Raporlar Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(3): 425-462.
- Altun, N. (2018). Finansal Olmayan Bilgilerin Raporlanmasında Küresel Raporlama İlkeleri, *Academic Review of Humanities and Social Sciences*, 1(1): 31-49.
- Aras, G. ve Sarioğlu, G. U. (2015). Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama, *TUSİAD*, Ekim 2015 Yayın No: T/2015, 10-567
- Aras, G., vd. (2019). Türkiye’de Entegre Raporlama: Mevcut Durum, Paydaşların Algı ve Beklentiler, *ACCA, CFGS, KPMG*.
- Arıcı, D. N. (2018). Entegre Raporlama Yolculuğunda Sürdürülebilirlik Raporlamasının Rolü: OECD ve Türkiye Karşılaştırması, *Mali Çözüm Dergisi*, (149): 61-83.
- Aydın, S. (2015). *Entegre Raporlama*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Aykan, Ü. ve Ercan, M. K. (2000). *Firma değerinin tespiti ve yönetimi*, Ankara:Gazi Kitabevi.
- Battal, Ü. (2018). Sürdürülebilirlik Raporlaması Ve Entegre Raporlama: Türk Hava Yolları ve Güney Afrika Hava Yolları İncelemesi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(3): 393-424.
- Berberoğlu, V. (2019). *Entegre raporlama uygulamalarının çoklu sermaye oğeleri ve kılavuz ilkeler çerçevesinde analizi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Borsa İstanbul (BİST). (2014). Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi.
- Büdeyri, T. ve Kısa, A. (2016). Entegre Raporlama(Er): Literatür Araştırması, Proceedings of Socioint 2016 3rd International Conference on Education, *Social Sciences and Humanities*, 23-25 Mayıs, İstanbul, Turkey: 182-189.
- Campbell, D. & Ridhuan, M. A. R. (2010). A Longitudinal Examination of Intellectual Capital Reporting in Marks & Spencer Annual Reports, 1978-2008. *The British Accounting Review*, 42: 56–70.
- Coşkun, A. M. ve Özkan, O. (2018). Entegre Raporlamaya Evrilme Süreci ve Durum Tespiti – Bist Örneği, *Mali Çözüm Dergisi*, 28(148): 29-52.
- Çelebier, M., Çankaya, F. ve Karakaya, A. (2018). Türkiye’de Entegre Raporlama Göstergelerinde İşletmeler Arası Farklılıklar, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32): 114-142.
- Dereköy, F. (2018). Entegre Raporlama Uygulamalarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Bağlamında Değerlendirilmesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(32): 589-608.
- Dumitru, M. & Jinga, G. (2015). Integrated Reporting Practice For Sustainable Business: A Case Study, *Audit Financiar*, 13(127): 117-125.
- Eccles, R. G. & Serafeim, G. (2011b). Accelerating the Adoption of Integrated Reporting, Francesco de Leo and Matthias Vollbracht (Ed.), *Available at Social Science Research Network (SSRN)*, CSR Index, 2(2): 70-92.
- Eccles, R. G. & Krzus, M. P. (2010). One Report Integrated Reporting For a Sustainable Strategy. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey: Published Simultaneously in Canada.
- Eccles, R. G. & Serafeim, G. (2011). Accelerating The Adoption of Integrated Reporting. (F. De Leo, & M. Vollbracht, Dü) CSR Index.
- Eccles, R.G. & Krzus, M. P. (2015). The integratedRreporting Movement: Meaning, Momentum, Motives, and Materiality, USA: Wiley, Inc.

- Elmacı, O. ve Sevim, Ş. (2017). Entegre Raporlamada Küresel Gelişmeler ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8): 18-36.
- Ercan, C. ve Kestane, A. (2017). Entegre Raporlama ve Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(4): 73-86.
- Ercan, C. ve Kestane, A. (2017). Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Yaklaşım Olarak Entegre Raporlama ve Bir Vaka Çalışması, *Assam Uluslararası Hakemli Dergi*, 4(8): 13-29.
- Gacar, A. (2020). Kar Amacı Olmayan İşletmelerde Entegre Raporlama ve Bir Örnek Olay, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (Özel Sayı): 393-403.
- Gençoğlu, Ü. ve Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72): 51-66.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi Kurumsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gökmen, E. (2013). Entegre Raporlamaya Hazır mıyız?, *EKOIQ Dergisi*, (26): 86-87.
- Gökten, S. (2016). Entegre Raporlama Yaklaşımı İçin Uygulamaya Yönelik Sistemik Bir Öneri, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(4): 741-765.
- Güldoğan, Ö. (2020). Entegre Raporlamada Paydaşlar ile İlişkilerin Rolü, *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 3(1): 55-64.
- Güney, A. (2018). Geleneksel Raporlamadan Entegre Raporlamaya Geçiş, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(): 614-627.
- Healy, P. M. & Krishna G. P. (2001). Information Asymmetry, Corporate Disclosure, and The Capital markets: A Review of The Empirical Disclosure Literature, *Journal of Accounting and Economics*, 31(): 405-440.
- Hepkul, A. (2002). Bir Sosyal Bilim Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1): 1-12.

- IIRC. (2011). Towards Integrated Reporting Communicating Value in The 21st Century, *International Integrated Reporting Council*, İngiltere.
- Işgüden Kılıç, B. (2018). Entegre Raporlama ve Türkiye'deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler ve Bıst Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1): 28-64.
- Karğın, S., Aracı, H. ve Aktaş, H. (2013). Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6(1): 27-46.
- Kaya, P. H. (2015). Entegre Raporlama Sisteminin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Şirketlere Sağlayacağı Faydalar, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (45): 113-130.
- Kaya, U., Aygün, D. ve Yazan, Ö. (2016). Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11): 85-101.
- King, M. & Roberts, L. (2017). Entegre Düşünce. İstanbul: *Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları*, 95-110.
- Köse, E. ve Çetinel, T. (2017). Kurumsal ve Entegre Raporlama: Bir Araştırma, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8): 155-181.
- Krippendorff, K. (2004). Content Analysis: An Introduction to its Methodology. 2nd ed. California, Sage Publications.
- Krzus, M.P. (2011). Integrated Reporting: If Not now, When?, *IRZ: Zeitschrift für Internationale Rechnungslegung*, 6(6): 271-276.
- Kurnaz, G. ve Bedük, A. (2017). Türkiye'de ve Dünyada Entegre Raporlama, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(20): 18.
- Kurt, E. (2019). Entegre Düşünmek Nedir?, *TIDE Academia Research*, 1(1): 109-129.
- Oral, T. ve Erkuş, H. (2019). Entegre Raporlama: Yayınlanan Raporlar Üzerine Bir Araştırma, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(5): 265-276.

- Öğülmüş, S. (2019). İçerik Çözümlemesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 24(1): 213-228.
- Öztürk, S. ve Tasasız, S. (2020). Türkiye’de Entegre Raporlama Sürecinde İç Denetimin Rolü Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(3): 448-475.
- Öztürk, S. (2019). Geleceğin Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama: Garanti Bankası Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81): 1-20.
- Perego, P., Kennedy, S. ve Whiteman, G. (2016). A Lot of İcing But Little Cake? Taking integrated Reporting Forward, *Journal of Cleaner Production*, 136(A): 53-64.
- Saban, M., Vargün, H. ve Gürkan, S. (2017). Yatırımcılara Bilgi Sağlama Aracı Olarak Entegre Raporlama, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(4): 915-936.
- Selvi, Y. (2002). Uluslararası Muhasebeciler Federasyonunun Finansal ve Yönetim Muhasebesi Komitesinin Sidney Toplantısından Notlar, *Mali Çözüm Dergisi*, (58): 95-101.
- Stacchezzini, R., Melloni, G. ve Lai, A. (2016). Sustainability Management and Reporting: The Role of İntegrated Reporting For Communicating Corporate Sustainability Management, *Journal of Cleaner Production*, 136(A): 102-110.
- Sultanoğlu, B. ve Akdoğan, N. (2020). IIRC Çerçevesi Kapsamında Entegre Raporlardaki İçerik Öğelerinin Türkiye ve Uluslararası Karşılaştırılması ve Entegre Raporların Düzenlenmesinde Sürdürülebilirlik Raporlarındaki Bilgilerin Kullanımı, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22 (): 20-46.
- Şafak, A. (2018). Entegre Raporlamada İç Denetimin Rolü, *Mali Çözüm Dergisi*, 28(147): 121-138.
- Şimşek, A. ve Terim, B. (2020). Entegre Raporlama Kavramı ve Entegre Raporlamanın Türkiye’deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47): 325-346.
- Taracıoğlu Altınay, A. (2016). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3): 47-64.

- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. Epsilon Yayınevi, İstanbul.
- Topçu, M. Ve Korkmaz, G. (2015). Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1): 1-22.
- Tutkavul, K. (2019). *Sürdürülebilir İşletme Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Velte, P. & Stawinoga, M. (2017). Integrated Reporting: The Current State of Empirical Research, Limitations and Future Research Implications, *Journal of Management Control*, (28): 275-320.
- Villiers, C., Venter, R. E. ve Hsiao, K. P. (2017). Integrated Reporting: Background, Measurement Issues, Approaches and An Agenda For Future Research, *Accounting & Finance*, 57: (2017) 937–959.
- Yıldız, T., Aykanat, Z. ve Tüzemen, S. (2016). Etik Liderliğin Sosyal Sermaye Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(2): 229-250.
- Yılmaz, B., Atik, M. ve Okyay, A. Geleceğin Raporlama Sistemi Entegre Raporlama, *Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi*, (52): 95-108.
- Yüksel, F. ve Aracı, H. (2017). Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma, *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(3): 741-757.
- Yüksel, F. (2018). Entegre Raporlama, Değer Yaratma ve Entelektüel Katma Değer Katsayısı: Bist Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Uygulama, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(): 473-492.
- Yüksel, F. (2017). *Entegre Raporlama Finansal ve Finansal Olmayan Bilgilerin Entegrasyonu*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Yüksel, F. (2018). Kamu Kurumlarında Entegre Raporlama ve Uygulanabilirliği: Türkiye Örneği, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(2): 139-157.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Adelofami, D. (2015). Benefit of International Integrated Reporting Framework to all Economies. The News, <https://www.thenewsnigeria.com.ng/2015/11/19/benefit-of-international-integrated-reporting-framework-to-all-economies/> (19.10.2020).
- Ernst ve Young (EY), (2014). Integrated Reporting: Elevating Value. [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/\\$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf), (13.09.2020).
- <http://integratedreporting.org/wpcontent/uploads/2014/09/> (29.11.2020).
- <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/> (11.07.2020).
- <http://www.tkyd.org/tr/kyd-kurumsal-yonetim-komisyonlar-calisma-gruplari-entegre-raporlamaya-yonelik-calismalar.html> (11.08.2020).
- <http://www.tskb.com.tr/tr/tskb-tarihi> (17.09.2020).
- <https://integratedreporting.org/> (16.07.2020).
- <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/03/IR-Background-Paper-Capitals.pdf> (06.11.2020).
- <https://www.garantibbva.com.tr/garantiyitaniyin> (13.06.2020).
- <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx> (09.09.2020).
- <https://www.ifac.org/> (27.10.2020).
- <https://www.isbank.com.tr/bankamizi-taniyin/o-gunlerden-bugunlere> (07.06.2020).
- <https://www.vakifbank.com.tr/hakkimizda.aspx?pageID=182> (17.08.2020).
- <https://www.yapikredi.com.tr/yapi-kredi-hakkinda/> (14.08.2020).
- <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bankamiz/hakkimizda/bankamiz-tarihcesi> (22.08.2020).
- IIRC. (2013). “The International IR Framework”. Çevrimiçi <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf> (17.11.2020).
- www.iodsa.co.za/ (19.08.2020).

DİZİN

-A-

Aktif, 37, 62, 63, 64, 70, 78, 79, 85, 86,
92, 93, 100, 101, 110, 111, 112, 113
ar-ge, 86, 93
Ar-ge, xiii, 38, 86, 93

-B-

Bilgiler Arası Bağlantı, viii, 8, 31,32, 33

-Ç-

Çalışanlar, 6, 16, 17, 27, 36, 37, 38, 39,
61, 79, 86, 93, 94, 102, 104
Çerçeve, v, viii, x, 1, 2, 6, 7, 10, 11, 14,
19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 31, 33, 34,
36, 40, 41, 44, 49, 51, 56, 63, 64, 66,
67, 108, 109, 113, 120, 121, 124
Çevresel, 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16,
18, 19, 20, 21, 22, 30, 39, 40, 47, 50,
51, 55, 56, 60, 102

-D-

Değer, viii, ix, x, xii, 2, 3, 5, 6, 7, 13,
14, 17, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41,
42, 43, 44, 45, 47, 51, 52, 53, 54, 56,
57, 62, 70, 71, 74, 78, 92, 93, 100,
101, 108, 120, 125
Dijital Bankacılık, 38, 79, 86, 93, 101,
110, 111, 112
Doğal Sermaye, v, viii, 36, 39, 68, 71,
72, 73, 75, 76, 80, 81, 82, 83, 87, 89,
94, 95, 97, 102, 103, 105, 109, 110,
111, 112, 113

-E-

Ekonomik, 1, 5, 10, 16, 20, 21, 22, 39,
47, 56, 60, 80, 86, 94, 102

Entegre Rapor, v, vii, viii, ix, x, xi, xii,
xiii, 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,
24, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36,
37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47,
48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57,
60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70,
71, 72, 73 74, 75, 76, 80, 81, 82, 83,
87, 88, 89, 94, 95, 96, 97, 98, 103,
104, 105, 106, 107, 108, 109, 110,
111, 112, 113, 120, 121, 122, 123,
124, 125

Entegre Raporlama Skorlarının

Betimsel İstatistik Değerleri, ix, 71

Entegre Raporlama Skorlarının Genel
Değerlendirilmesi, ix, 73

ERTA, vii, xiii, 1, 12, 23, 24, 30, 56, 64

-F-

Fayda, vii, xii, 2, 5, 13, 14, 15, 16, 17,
18, 22, 26, 31, 32, 33, 37, 38, 43, 47,
49, 52, 56, 93, 101, 123
Fırsatlar, viii, 1, 16, 17, 20, 22, 32, 40,
41, 42, 43, 44, 45, 50
Fikri Sermaye, viii, 36, 37, 68, 71, 72,
73, 75, 79, 81, 82, 83, 86, 87, 90, 93,
94, 95, 97, 101, 103, 105, 110,111,
112, 113
Finansal Bilgiler, 8, 14, 15, 18, 23, 30
Finansal Olmayan Bilgiler, 1, 5, 8, 10,
13, 19, 23, 26, 30, 47, 57, 108, 120,
125

-G-

Garanti Bankası Analiz Sonuçları Detay
Tablo, ix, 114
Geleceğe Yönelik, 1, 5, 18, 35, 42, 51,
108
GRI, vii, xiii, 10, 11, 21, 22, 48, 55, 67
Güvenilirlik, viii, 31, 35

-H-

Hesap Verilebilirlik, 7

-I-

IIRC, vii, xiii, 1, 5, 7, 11, 15, 20, 21, 22, 23, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 51, 55, 108, 123, 124, 127

-İ-

İçerik Analizi, 2, 53, 56, 64, 65, 70, 109, 113, 120, 122, 124
 İnsan Sermayesi, viii, 9, 36, 38, 68, 71, 72, 73, 75, 79, 81, 82, 83, 86, 87, 89, 93, 95, 97, 102, 104, 105, 110, 111, 112, 113
 İş Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo, ix, 115
 İş Modeli, viii, 6, 27, 29, 30, 31, 32, 40, 41, 42, 43, 44, 49, 50

-K-

Kamu Sermayeli Bankalar, v, ix, x, xi, xii, 2, 60, 63, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113
 Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Değerlendirilmesi, ix, 87
 Karşılaştırabilirlik, viii, 31, 35
 Kaynak, 36, 38, 39, 43, 78, 83, 85
 Krediler, 78, 92, 94, 100, 112
 Kriter, 66, 68, 70, 71, 75, 78, 79, 83, 85, 86, 89, 92, 93, 98, 103, 107, 112
 Kuruluş, 5, 10, 12, 15, 18, 20, 21, 22, 24, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 49, 57, 61, 74, 82, 108
 Kurumsal, 1, 5, 7, 8, 9, 12, 14, 18, 19, 23, 41, 47, 56, 62, 63, 126

-M-

Maddi duran varlıklar, 13, 14, 90, 92, 101, 111, 113
 Maddi olmayan duran varlıklar, 13, 14, 93, 101, 111, 113
 Mobil Bankacılık, 38, 79, 86, 93, 101, 110, 111, 112

-Ö-

Önemlilik, viii, 31, 33, 34
 Özel sermayeli bankalar, v, ix, x, xi, xii, 2, 60, 63, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113
 Özel Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Değerlendirilmesi, ix, 81
 Özel Sermayeli ve Kamu Sermayeli Bankaların Entegre Raporlama Skorlarının Karşılaştırılmalı Analizi, ix, 95

-P-

Paydaş, viii, 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 23, 26, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 40, 41, 42, 44, 45, 49, 56, 120, 133
 Performans, viii, 5, 7, 19, 20, 22, 30, 31, 34, 37, 40, 41, 43, 45, 51, 75

-R-

Rapor, v, vi, viii, ix, x, xi, xii, xiii, 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 32, 33, 34, 35, 40, 41, 45, 57, 61, 63, 70, 73, 74, 81, 82, 88, 95, 96, 109
 Riskler, viii, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 32, 36, 40, 41, 42, 45, 51, 42

-S-

Sermaye Ögeleri, v, viii, x, xi, xiii, 2, 3, 36, 37, 41, 43, 44, 60, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 81, 82, 83, 88, 89, 95, 96, 97, 98, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 120, 113

Skor, v, ix, x, xi, xii, 2, 54, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 95, 96, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 112

Sosyal ve İlişkisel Sermaye, viii, 6, 39, 58, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 94, 95, 96, 97, 102, 103, 104, 105, 109, 110, 111, 112

Sürdürülebilirlik, vii, xiii, 19, 20, 21, 22, 47, 50, 53, 54, 55, 67, 120, 122, 123, 124, 125

-Ş-

Şeffaf, 7, 8, 9, 14, 16, 18, 19, 27, 31, 40, 44, 93

Şube, 24, 38, 61, 63, 64, 75, 79, 85, 90, 92, 97, 101, 110, 111, 112

-T-

teknoloji, 38, 82

toplum, 6, 10, 12, 22, 27

TSKB Analiz Sonuçları Detay Tablo, ix, 116

Tutarlılık, viii, 31, 35

-U-

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi, vii, xiii, 1, 5, 6, 10, 11, 20, 22, 48, 56, 108, 120

Uzun Vadeli, 2, 19, 32, 38, 43, 108

-Ü-

Üretilmiş Sermaye, v, viii, 38, 68, 71, 72, 73, 74, 75, 79, 81, 82, 85, 87, 88, 89, 92, 94, 95, 96, 97, 101, 103, 104, 105, 109, 110, 111, 112, 113

-V-

VakıfBank Analiz Sonuçları Detay Tablo, ix, 118

Varlıklar, 13, 37, 38, 90, 92, 93, 101, 111, 113

-Y-

Yapı Kredi Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo, ix, 117

Yatırımcılar, 1, 6, 8, 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 32, 34, 37, 38, 39, 41, 42, 47, 51, 60, 108, 124

-Z-

Ziraat Bankası Analiz Sonuçları Detay Tablo, ix, 119